

POMÁZ VÁROS

KULTURÁLIS KONCEPCIÓJA
2008 — 2013

A rendelkezésre álló források és a koncepció
— később felsorolt — szereplőinek segítségével
Készítette:

Morvay Zsuzsanna
kulturális és média referens

Pomáz Tájékoztatási, Információs és Koordinációs Kht.
2013 Pomáz, Kossuth L. u. 23-25.
06-20-984-2622

zsuzsanna.morvay@pomaz.net
www.pomaz.hu

Pomáz, 2008. január 5., kiegészítve, javítva 2008. február 19.

T a r t a l o m j e g y z é k

Előszó

A koncepció elkészítésében segítséget nyújtók névsora

I. Elméleti bevezető — Fogalmak meghatározása. A város természeti és kulturális adottságai, intézményei. A kulturális célok, szerepek körvonalazása.

I. 1. Fogalommagyarázat

- I. 1. 1. Közművelődés és kultúra
- I. 1. 2. Társadalom és közművelődés
- I. 1. 3. Kulturális modellek, stratégiák
- I. 1. 4. Művelődésszociológia

I. 2. Helyzetkép, állapotelemzés

- I. 2. 1. Településtörténet
- I. 2. 2. Táj és természeti adottságok
- I. 2. 3. Gazdálkodás, gazdasági szervezetek, vállalkozások
- I. 2. 4. Foglalkoztatottsági, végzettségi mutatók
  - I. 2. 4. 1. Foglalkoztatottság
  - I. 2. 4. 1. Végzettségi mutatók
- I. 2. 5. Kereskedelem, szolgáltatások
  - I. 2. 5. 1. Kereskedelem
  - I. 2. 5. 2. Szolgáltatások
- I. 2. 6. Épített környezet, történeti városmag, infrastruktúra
  - I. 2. 6. 1. Épített környezet, történeti városmag
    - I. 2. 6. 1. 1. Múlt és jelen
    - I. 2. 6. 1. 2. Pomáz város települési központjai
  - I. 2. 6. 2. Infrastruktúra
- I. 2. 7. Népeség, agglomeráció, nemzetiségek
  - I. 2. 7. 1. Népeség, agglomeráció
  - I. 2. 7. 2. Nemzetiségek
- I. 2. 8. Vallásgyakorlás, hitélet

I. 3. Célok, szerepek

- I. 3. 1. A város kulturális szerepe a kistérségben, illetve tágabb összefüggésekben — történelmi áttekintés
- I. 3. 2. A város kulturális szerepe, kapcsolatrendszere (kistérség, megye, régió, nemzet illetve Európa viszonylatában), stratégiája, preferenciái — jelen illetve jövőkép
  - I. 3. 2. 1. A város kulturális szerepe, kapcsolatrendszere (kistérség, megye, régió, nemzet illetve Európa viszonylatában)
  - I. 3. 2. 2. A város kulturális stratégiája, preferenciái — jelen illetve jövőkép
    - I. 3. 2. 2. 1. Pomáz kulturális stratégiájának alappillérei
    - I. 3. 2. 2. 2. Pomáz város kulturális preferenciái

2. Gyakorlati megvalósulás/megvalósítás — A kultúra intézményei, szereplői. A kulturális intézmények, szervezetek, személyek hálózata: alá-, fölé-, ill. mellérendeltségi viszonyok. Együttműködések projektekben, a humán erőforrások és infrastrukturális

eszközök közös alkalmazása/megteremtése. Célok, feladatok áttekintése, meghatározása. A humán erőforrásoknak és az eszközöknek a feladatokhoz rendelése.

2. 1. Pomáz Város Önkormányzatának Kulturális Bizottsága
2. 2. Pomáz Város Önkormányzatának Ifjúsági, Sport és Idegenforgalmi, Bizottsága
2. 3. Pomáz Tájékoztatási, Információs és Koordinációs Kht.
2. 4. Pomázi Művelődési Ház és Könyvtár
2. 4. 1. Pomázi Művelődési Ház
2. 4. 2. Pomázi Városi Könyvtár
2. 5. Városi Intézmények Ellátó Szervezete
2. 6. Közoktatási intézmények
2. 6. 1. Óvodák
2. 6. 1. 1. Mesevölgyi és Mesedombi Óvoda
2. 6. 1. 2. Hétszínvirág és Napsugár Óvoda
2. 6. 1. 3. Magánóvodák
2. 6. 1. 4. Tervezett önkormányzati óvoda
2. 6. 2. Általános iskolák
2. 6. 2. 1. Mátyás Király Általános Iskola
2. 6. 2. 2. Sashegyi Sándor Általános Iskola
2. 6. 2. 3. Német Nemzetiségi Általános Iskola
2. 6. 3. Középiskola
2. 6. 3. 1. Sashegyi Sándor Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola
2. 6. 4. Alapfokú művészetoktatási intézmény
2. 6. 4. 1. Teleki-Wattay Művészeti Iskola
2. 6. 5. Pedagógiai Szakszolgálat
2. 6. 5. 1. Pomázi Nevelési Tanácsadó
2. 6. 5. 2. Pomázi Korai Fejlesztő
2. 7. Felnőttképzés, továbbképzés, átképzés
2. 8. Kastély, mint művészeti- és tudásközpont — előadóművészetek: zene, tánc, ének, színház, ill. konferenciaturizmus
2. 9. Civil szervezetek, szerveződések — alapítványok, egyesületek, társulások, körök, klubok, „asztaltársaságok”
2. 9. 1. Közművelődési Tanács
2. 9. 2. Kulturális, közművelődési tevékenységet (is) végző alapítványok
2. 9. 3. Kulturális, közművelődési tevékenységet (is) végző egyesületek, szervezetek
2. 10. Média — elektronikus (tv, rádió, honlap, fórumok, blog) és klasszikus médiumok (napilapok, folyóiratok, antológiák)
2. 10. 1. Elektronikus médiumok a városban
2. 10. 2. Klasszikus médiumok a városban
2. 11. Filmipar — Stern Filmstúdió — hazai és nemzetközi produkción
2. 12. Sport — egyesületek, szakosztályok, tömegsport, testkultúra
2. 12. 1. Sportélet
2. 12. 2. Sportegyesületek, sportalapítványok, szakosztályok
2. 12. 3. Sportlétesítmények
2. 13. Idegenforgalom, turisztikai szolgáltatások — Magyar Vár, vendéglátás, éttermek, szállások
2. 13. 1. Idegenforgalom
2. 13. 2. Turista-útvonalak, turista-látnivalók
2. 13. 3. Vendéglátóhelyek, éttermek, szállások
2. 13. 4. Turisztikai koncepció
2. 14. Közgyűjtemények, galériák, kiállítótermek, magángyűjtemények
2. 14. 1. Helytörténeti Gyűjtemény

- 2. 14. 2. Népviseleti Gyűjtemény
- 2. 14. 3. Galériák, kiállítótermek, magángyűjtemények
- 2. 15. Egyházak
- 2. 15. 1. Evangélikus
- 2. 15. 2. Görög katolikus
- 2. 15. 3. Református
- 2. 15. 4. Római katolikus
- 2. 15. 5. Szerb ortodox
- 2. 15. 6. Zsidó
- 2. 16. Nemzetiségek
- 2. 16. 1. Cigány
- 2. 16. 2. Német
- 2. 16. 3. Ruszin
- 2. 16. 4. Szerb
- 2. 16. 5. Szlovák
- 2. 17. Építészet, műemlékvédelem, szabadtéri szobrok, emléktáblák, közterek
- 2. 17. 1. Építészet, műemlékvédelem
- 2. 17. 1. 1. Országos műemléki védelem alatt álló építmények
- 2. 17. 1. 2. Helyi védelem alatt álló építmények
- 2. 17. 1. 2. 1. Emlékművek
- 2. 17. 1. 2. 2. Keresztek, vallási jelképek
- 2. 17. 1. 3. További műemlékek, műemlék jellegű épületek
- 2. 17. 2. Köztéri szobrok
- 2. 17. 3. Emléktáblák
- 2. 17. 4. Tervezett szabadtéri szobrok, emléktáblák
- 2. 17. 5. Tervezett főutca-program, temető-rehabilitáció
- 2. 18. Művészeti élet Pomázon
- 2. 18. 1. Előadóművészek, társulatok, zenekarok
- 2. 18. 2. Képzőművészek
- 2. 19. Testvér- és partnervárosi/települési kapcsolatok — hazai, határon túli magyar, uniós illetve tágabb nemzetközi kapcsolatok
- 2. 19. 1. Városi szintű partnertelepülések
- 2. 19. 1. Intézmények, civilek partnerkapcsolatai
- 2. 20. Egyéb kulturális „iparágak”: kiadói tevékenység, kézművesség, népművészet, hagyományörzés
- 2. 20. 1. Kiadói tevékenység
- 2. 20. 2. Kézművesség, népművészet, hagyományörzés
- 2. 21. Kulturális infrastruktúra: városi honlap (ld. média), szálláshelyek száma (ld. idegenforgalom), parkolási lehetőségek, információs táblarendszer, városmarketing, PR, kommunikáció
- 2. 22. Kulturális tevékenységet elismerő díjak, kitüntetések
- 2. 23. Híres szülöttei és/vagy látogatói a városnak
- 2. 23. 1. A város híres szülöttei, híres, ismert pomáziaiak
- 2. 23. 2. Híres látogatók Pomázon
- 2. 24. Program-naptár — (hagyományos, évente ismétlődő) kulturális események, rendezvények
- 2. 24. 1. Hagyományos városi rendezvények
- 2. 24. 2. Hagyományos intézményi rendezvények
- 2. 24. 2. Prioritások a programszervezésben

3. Finanszírozás, kapacitás — A forrásoknak a feladatokhoz rendelése. Rendszeres, illetve egyes aktuális feladatokhoz rendelt források megjelölésével. Szükség esetén évente aktualizálható a rendelkezésre álló források, illetve a prioritások tükrében. Alapvető cél az állandóság, a kiszámíthatóság, a város kulturális életének és értékeinek határozott, kvalitatív és innovatív szemléletű megszervezése, újratemtése, mecenatúrája.

3. 1. Állami forrás

3. 2. Önkormányzati forrás — kulturális támogatási alap létrehozása, forrás-elkülönítés

3. 3. Pályázati források — kistérségi, megyei, állami, uniós, egyéb

3. 4. Egyéb források — magántőke bevonás, alapítványok, kulturális vállalkozások

Forrásjegyzék

Melléklet

Stratégiai Ütemterv 2008-2010

Előszó

A Kulturális Bizottság 2006. telén elhatározta, hogy Pomáz Város számára új Kulturális Konceptiót készít. Az ötlet motorja Horváthné Diósi Viktória, önkormányzati képviselő, a Kulturális bizottság tagja volt. Kezdeményezésére a Kulturális Bizottság Kulturális Kerekasztalt hívott életre 3 ülésben, melyre meghívta Pomáz Város Önkormányzata Képviselőtestületének tagjait, Pomáz Város Önkormányzata Kulturális Bizottságának tagjait, a bizottság tiszteletbeli (korábbi választási ciklusokban regnáló) elnökeit, a Városi Intézmények Ellátó Szervezetének (VIESZ) vezetőjét és oktatási referensét, a Pomázi Művelődési Ház és Könyvtár vezetőjét és munkatársait, a Pomáz Kht. ügyvezetőjét, a pomázi közoktatási intézmények vezetőit és képviselőit, a Közművelődési Tanács elnökét és tagjait, a pomázi művészeket, a pomázi civil szervezetek képviselőit, a pomázi egyházak képviselőit, a pomázi kisebbségi önkormányzatok vezetőit és képviselőit, a pomázi közszolgálati médiumok képviselőit, valamint minden, a kultúráért tenni akaró, érdeklődő pomázi lakost.

A Kulturális Kerekasztal első ülésére 2007. január 24-én került sor, melyben a jelenlévők megállapodtak abban, hogy a város számára egy új koncepció megalkotása szükséges. Nem csupán az utóbbi években lezajló társadalmi és makro- és mikroökonómiai változások miatt, hanem azért is, mert az új koncepció megalkotásába minél szélesebb kört szerettek volna bevonni, bízva abban, hogy ezáltal jóval többen érzik majd magukénak a város kulturális és közművelődési intézményeit, azok szolgáltatásait és vesznek részt a városban szervezett programokon, rendezvényeken, ünnepeken. A jelenlévő szakemberek és érdeklődők az addig érvényben lévő – 2001-es – koncepcióhoz képest áttekinthetőbb, emészthetőbb, világosabb és a napi használat számára alkalmasabb szerkezetet tartottak szükségesnek. Az elképzelések között határozott jövőkép, cél és stratégia meghatározása is szerepelt, mely átláthatóvá teszi a városi intézmények és civil szervezetek együttműködését ezen a területen, valamint meghatározza a finanszírozás elveit és gyakorlatát.

Az első ülésen került sor az alábbi struktúra elfogadására – Morvay Zsuzsanna a Kulturális Bizottság külső tagja javaslata alapján – melyet a jelenlévők látható nagy többsége támogatott. A későbbiekben ennek mentén kezdődött el az együttgondolkodás. A Pomáz Kht. ügyvezetője – a Kerekasztalon megbeszélteknek megfelelően – fórumot hívott életre a városi honlapon, ahova az érdeklődők véleményét, javaslatait várták. A Kulturális Kerekasztal második, illetve harmadik ülésére 2007. február 12-én, illetve 2007. március 12-én került sor. A megbeszélte felelősök által összegyűjtött anyagot rendszerezve, valamint a fórumra érkezettek figyelembe véve a kézbe kapott anyagok csekély és elégtelen voltára derült fény.

2007. májusában Pomáz Város Önkormányzatának Képviselőtestülete 2007. május 16-i hatállyal referensi státust alakított ki, munkajogilag a Pomáz Kht. feladatkörébe utalva a város kulturális életével, valamint a helyi médiumokkal történő koordinációs és szervező munkát, így többek között a kulturális koncepció előkészítésével és elkészítésével kapcsolatos feladatok koordinálását is. Ennek megfelelően ez az írás az ő tollából származik, összegezve a Kulturális Kerekasztal eredményeit, saját, illetve a város kulturális életében szerepet játszó azon szervezetek és személyek elképzeléseit, amelyek és akik megtisztelték véleményükkel és/vagy anyaguk eljuttatásával. Az anyag a megvalósítás ütemezését is tartalmazza, amely természetesen a Képviselőtestület támogatásának, valamint a rendelkezésre álló, vagy előteremthető forrásoknak a függvénye.

Az írás készítője azonban továbbra is hangsúlyozandónak tartja a rendelkezésre álló információk korántsem teljes „lefedettségét”, valamint az alábbiakban olvasható írás jelen formájában is „munkaanyag” voltát, várva a pozitív és negatív kritikát, amely „élővé” és alkalmazhatóvá teszi az írásban megfogalmazott elképzeléseket, segítendő annak recepcióját. Jelen koncepció egy erős váz kíván lenni, melyre újabb tervek építhetők, s melyek közül elvethetők azok, melyek nem állják ki az idő próbáját. Reméljük ugyanakkor, hogy a város kisebb-nagyobb civil szerveződései méltónak találják ezen munkát arra, hogy szellemi kapacitásukkal támogassák azt, információikat, eseményeiket közkinccsé tegyék, segítve a város kulturális életének, értékeinek szervezettebb, tudatosabb, esetenként nyilvánosabb megélését.

A koncepció megfogalmazását — a 2001-es elődje elméleti alapjait megtartva, attól azonban sokkal gyakorlatiasabb formában — módszertanilag hármas elv vezérelte: a leltárkészítés, a stratégiai pontok meghatározása, a gyakorlati ütemterv összeállítása. A jövőkép felállításához elsőként mindig egy jelen idejű állapotfelmérés szükséges, ezért számba vettük meglévő kulturális értékeinket — ez a leltár. A meglévő és a leendő intézményekre, lehetőségekre támaszkodva meghatározzuk a fejlődés lehetséges (kitörési) pontjait — ez a stratégia. Végül az elkövetkező évek legfontosabb lépéseit fogalmazzuk meg (részben érintve a finanszírozás kérdéseit is) — ez az ütemterv. A leltár és a stratégia a dokumentum megfogalmazásában egymás mellett, párhuzamosan fogalmazódik meg, az ütemterv pedig a dokumentum mellékleteként.

A koncepció a célokhoz tehát gyakorlati lépések megvalósítását is javasolja, melyeket a konkrét ütemterv 2010-ig fogalmazza meg. A koncepció emellett 2013-ig szükséges tennivalókat is tartalmaz, távolabbi léptékben pedig 2020-ig is előrevetít néhány kulturális jellegű tennivalót, amelyek elengedhetetlenül szükségesek ahhoz, hogy Pomáz a közeli és távolabbi jövőben (is) képes legyen megfelelni a város és a mikrotérség elvárásainak, az Európai Unió tagállamának, Magyarországnak egyik településéhez méltó formában.

Ezúton is köszönöm a koncepció elkészítésében nyújtott segítségét mindazoknak a pomázi személyeknek, akik hisznek egy jól konstruált és koordinált pomázi kulturális élet lehetőségében. Akik nevüket és munkájukat adták ahhoz, hogy — elsőként és egyelőre persze elvi síkon — létrejöhessen a kultúra területén (is) méltóbb közösségi élet Pomázon, s akik úgy érezték, a városnak most és nem később van esélye hagyományaiból és álmaiból, sokak közös fáradozásával, sokak számára élményeket és értékeket biztosítva újateremtődni.

Tisztelettel

Morvay Zsuzsanna

A koncepció elkészítésében segítséget nyújtók névsora

Pomáz Város Polgármestere — Vicsi László

Pomáz Város Önkormányzatának Ifjúsági-, Sport és Idegenforgalmi Bizottsága — Kósa Anikó, Turcsány Péter

Pomáz Város Önkormányzatának Kulturális Bizottsága — Barta Éva, Báthory István, Duró Imre, Horváthné Diósi Viktória

Pomáz Város Polgármesteri Hivatala — Czifferszki Péterné, Bándi János, Gál Ildikó, Gyurgyik Gyula, Kocsis Mónika, Réfi Péterné, Tenkné Rózsa Gyöngyvér, dr. Varga László, Zádor Edina

Városi Intézményeket Ellátó Szervezet — dr. Juhár Jánosné, Mészárosné C. Szabó Edit

Pomáz Tájékoztatási, Információs és Koordinációs Kht. — Zsidei János

Pomázi Zenekastély Kht. — Becze Ákos, ifj. Móczár Gábor

Pomázi Művelődési Ház és Könyvtár — Farkas András, Fodor Gizella, Gáspár Sándor, Kósa Anikó

Pomáz város nevelési-oktatási intézményeinek vezetői — Ásztai Csabáné, Átsné Papp Mária, Bubán Erzsébet, Csepreginé Volosinovszki Mária, Harmosné Tóth Györgyi, Zsideiné Szőke Erika, Tarsoly Erzsébet

Pomázi Közművelődési Tanács — Mécs Gábor

pomázi művészek — Bolyki István, Seres János, Pomázi Művészek Társasága; Jánosi András özvegye, Lengyel Mária

pomázi alapítványok, civil szervezetek, egyesületek, műhelyek képviselői — Blaskó Mihály, Pomázi Zenei Egyesület; Bojer Mónika, Tátika Alapítvány a Pomázi III-as számú Óvodáért; Szemán Rózsa, „Hét Krajcár” Alapítvány; Palánkai Imréné, Holdvilág-árok Országjáró és Kulturális Egyesület; Simonné Keresztes Zsóka, Verebesné Batizi Ildikó, Motolla Kézműves Műhely; Turcsány Péter, Kráter Műhely Egyesület; Ásztai Csabáné, Zsideiné Szőke Erika, Testvérműzsák Alapítvány, Pomázi Református Gyülekezetért Alapítvány; Sztranyainé dr. Striegler Rosemarie, Német Nemzetiségi Kulturális Egyesület, Babos Rezső, Pomáz Barátai Társaság; dr. Golub Iván, Pomázi Szerb Kisebbségért Alapítvány; Leidinger István, Pomázi Tűzoltó Egyesület; Zupán Tamás, Szent Miklós Alapítvány; Csonkáné Polgárdi Veronika, Felzárkózunk Alapítvány

pomázi kisebbségek — Szimics Dragan, Mihli Péter, Pomázi Szerb Kisebbségi Önkormányzat, Szlávikné Katona Mária, Pomázi Német Kisebbségi Önkormányzat, Varga Mária, Pomázi Cigány Kisebbségi Önkormányzat, Horehled Milánné, Pomázi Szlovák Kisebbségi Önkormányzat

pomázi egyházak — Nyilas Zoltán, Református Egyház; Horváth-Hegyi Olivér, Evangélikus Egyház

---

A dokumentum címlapján Farkas András Pomázt ábrázoló festményéről készült fénykép látható. Ezúton is külön köszönjük a szerzőnek az alkotás rendelkezésünkre bocsátását.

I. Elméleti bevezető

Amelyben megkíséreljük a kapcsolódó fogalmak tisztázását. Leltárként feltérképezzük a város természeti és kulturális adottságait, intézményeit, illetve körvonalazzuk a település kulturális céljait, szerepeit, stratégiáját, preferenciáit.

I. I. Fogalommagyarázat

I. I. I. Közművelődés és kultúra

Közművelődés — Társadalmasított kultúráközvetítés és kultúrateremtés: az iskola és a formális képzések rendszere, a művészetek autonóm és reprodukív területe, a tömegkommunikáció, a művelődési intézményrendszer, a privát szféra formális, informális és információs "közműveinek" komplex egésze. A kultúráközvetítés e nagyrendszerei egyben a művelődésszociológia vizsgálódásának belső területei.

Közgyműjtemény — Az állam, a helyi önkormányzat, valamint az országos kisebbségi önkormányzat, a közttestület és a közalapítvány tulajdonában (fenntartásában) működő, vagy általuk alapított könyvtár, levéltár, muzeális intézmény, kép- és hangarchívum.

Kultúra — A szó a latin colere („művelni”) szóból származik és eredetileg a föld megművelését jelentette. A kultúra fogalmának széles értelmezése alapján minden az embert érintő, szolgáló, komfort és életminőségét elősegítő tevékenységet ide sorolunk, komplex hatásrendszerében vizsgáljuk ezeket, hiszen a kultúra olyan mélyen épül be életünkbe, hogy joggal mondhatjuk: minden mindennel összefügg. A kultúra egy adott társadalom mindazon ismereteinek összessége, amelyek az emberi közösség összetartozását és fennmaradását biztosítják. A kultúra alapján tudunk eligazodni abban, hogy mik a fontos értékek és normák az életben. Esetünkben ez a legtagabb fogalomkör, minden tevékenység ennek része: közművelődés, sport, turizmus, művészet, nevelés, oktatás, tájékoztatás stb.

Művelődésszociológia — A szociológiának az az ága, amely a társadalom kultúrateremtési, -közvetítési, -fogadási, -feldolgozási és kultúrafogyasztási gyakorlatának feldolgozásával és elemzésével foglalkozik.

Műveltség — Ismeretek, jártasságok, képességek olyan rendszere, mely a dolgok térben és időben való összefüggéseinek tudása (Langewin és Heleszta S. nyomán). A széles értelemben vett műveltség olyan kultúra tartalom birtoklása, mely egyszerre jelent szakmai tudást, termelési tapasztalatot, termelési hagyományokat, viselkedéskultúrát, valamint fogyasztási kultúrát.

Szociológia — A modern ipari társadalmak története, a társadalmi változások (fejlődés, válság, stb.), a társadalmi szervezet (struktúra, organizmus működése), a társadalmi cselekvések (szocializációs folyamatok, technikák) vizsgálatának tudománya.

I. I. 2. Társadalom és közművelődés

A kultúra tartalma és megjelenítése nem függetleníthető az adott kortól, helyszíntől, a társadalmi környezettől. Magyarországon a rendszerváltás óta eltelt közel két évtized a társadalomban lejátszódó gyökeres átalakulások az értékek jelentős átrendeződésével jártak és járnak együtt. A demokrácia intézményrendszerének kialakulása, a nyitott társadalom létrejötte, a tulajdonviszonyok átrendeződése az állami-, közösségi tulajdon dominanciájából a csaknem kizárólagos magántulajdonlás felé, a nem profitorientált, ideologikus talajon álló gazdaságpolitika felváltása a piac és a verseny általi teljesítménykényszerrel, mind-mind mélyreható változásokat okoznak az értékek világában is. Az értékek változását erősítik az

ún. globalizációval jellemzett folyamatok, a különböző gazdasági integrációk, az információrobbanás és az emberiséget fenyegető élelmezési, környezeti problémák, amelyek egy erősen individualista világban mégis egymásra utaltságot feltételeznek.

A rendszerváltással kapott, társadalmilag elfogadott alapérték a szabadság, a maga valamennyi összefüggésével, a gondolatok, az eszmék szabad áramlásával. A kultúrában, művészetekben ez jelenti a szabadság gondolatának sokszínű megjelenítését, egyben azt is, hogy a magyar közönség elé kerülhet a világ valamennyi alkotójának valamennyi műve, lehetséges a világ bármely eszmeáramlatába, vallási, vagy más közösségébe való gondolati, vagy akár formális bekapcsolódás. Kitarult számukra a „Világ Kulturális Ablaka” sokszínű érték tartalmával és áramlatával. Alapértékké válik a teljesítmény, a verseny elfogadása, a pénz, a magántulajdon, a polgári lét, ugyanakkor számolni kell azzal is, hogy kényszerű tények elfogadottá tesznek olyan jellemzőket is, mint a munkanélküliség, a szegénység, a leszakadás. Gyakran nehezen alakulnak ki azok a mechanizmusok, amelyek biztosítják a társadalmi különbségek mérséklését, többek között a kultúrához, tudáshoz való hozzáférés és hozzáférni akarás képességeit, lehetőségeit.

Az igényes kulturális, művészeti „termékekhez” való hozzáférés elviekben — szabadságánál fogva — mindenki számára adott, ám mégis pénztárcától függ, ki milyen kulturális szolgáltatást (művészeti produkciót, látványt, idegenforgalmi szolgáltatást stb.) tud igénybe venni, megvásárolni. Értelemszerűen igen fontos tehát az állami, önkormányzati mecenatúra, illetve az állam és az önkormányzatok által fenntartott művelődési intézményrendszer, a helyi kulturális értékek ismerete, megőrzése és gazdagítása. Emellett azonban — az állam kivonulása miatt — óhatatlanul egyre fontosabb szerep jut az üzleti szféra, a versenyszféra kulturális mecenatúrájának is.

Az információs robbanás eszköze a világ kulturális és eszmei sokszínűségének világméretű bemutatására. Az Internet (szinte) korlátlan információszerzési lehetőséget nyújt az azzal élni tudóknak. A világhálónak az egyetemes emberi kultúra tömeges közvetítése szempontjából beláthatatlan távlatai vannak. Ehhez azonban a megfelelő tudást és természetesen a megfelelő technikai eszközöket birtokolni kell. Ebben ugyancsak a közművelődésnek lehet nagy szerepe. Az intézmények alaptevékenysége az „információ-szolgáltatás” (beszerzés, értelmezés, szelektálás, feldolgozás, közvetítés), ennek megfelelően — optimális esetben — nem kikerülhet a kultúráközvetítő intézmények: a könyvtár, művelődési otthon, iskola, templom, önkormányzati, közszolgáltató intézmények valóságos együttműködése. Egy működő — és nem csak üzemelő — város esetében ez elemi szükséglet kell legyen. A sokszínűséget, a polarizációt megtartva szükségképpen lép fel az integráció igénye is. A helyi integrációban minden helyi kulturális szereplőnek helye van — lásd a későbbiekben (2-es pont) kifejtve.

1. 1. 3. Kulturális modellek, stratégiák

A kultúrpolitika fogalmát tágabban használjuk és nem csak az állami, vagy állam által vezérelt intézkedéseket értjük rajta. Minden szervezetnek, közösségnek, intézménynek, egyénnek van egy kultúrával kapcsolatos magatartása, beállítódása, fontossági sorrendje, elképzelése, szándéka, terve. A kulturális magatartást meghaladóan deklarált szándékkal rendelkező szervezetek esetében már tervről, stratégiáról, politikáról beszélünk. Elméletileg a következő szintek rendelkeznek kultúrpolitikával: állam, önkormányzatok, egyházak, mozgalmak, szervezetek, vállalatok, intézmények, szakmai-tudományos és civil szervezetek és a társadalom első fokú közösségei (családok, a primer közösségek). Megfigyelések szerint legalább hatféle kultúrpolitikai nézet kristályosodott ki, működött, illetve van jelen a kulturális életünkben.

Kultúraőrző stratégia — Tradicionalizmussal és konzervatizmussal vegyes, a polgári kulturális elit jellegzetes magatartása, ahol a „magaskultúra” sziget, lámpás, mely világít a kultúra sekélyesebb tömeg szövetében. Magasabb szintjén az értelmiség, a középréteg a védőbástya, a nyilvánosság és az emberi méltóság védelmi eszközeivel. Alacsonyabb szintű változata a vulgárisabb elitizmus, mely sznobériával vegyes és fintorogva szemléli a tömegkultúra formáit a hanyatlás vízióját látva benne.

Felvilágosító stratégia — Kiindulópontjában az előzővel azonos, de következtetéseiben más eredményre jut. Hívei a polgári demokráciában, a szocializmusban vagy/és a jóléti államban vélik megvalósulni azt, hogy a magaskultúra fokozatosan

mindenki számára elérhető. Nálunk a reformkorok nagyjai, értelmességek tízezrei áldozták ezért életüket, míg a pártállam az ideológia szintjére emelte. Magasabb szintje egyszerre és együtt törődik az intézményrendszerrel és a tevékenységekkel, a folyamatos megújulással. Hagyomány és értékorientált. Alacsonyabb szinten kétféle változata alakult ki: a kulturális forradalom víziója, mely a nép kezébe adja a folyamatok irányítását és a valóságban rögtön helyébe lépő paternalizmus, a magát mindentudónak és mindenhatónak tartó hatalom kulturális diktatúrája.

Identitásépítő stratégia — Ez a stratégia a közösséggel való azonosulást állítja a középpontba. Felfogása morális természetű. A nemzet, a közösségek és a kultúra értékrendjét elsődlegesnek valló stratégia. Diszkriminatív változata a fundamentalizmus.

Piaci stratégia — Az értékek helyett a mennyiséget preferáló stratégia. A piaci elv a bevételt hozó aktualizálódott értéket forgalmazza. Szövetségese a technika (reprodukció, gyorsaság), célja a tömegesítés, szolgálója a reklám, hite a kereslet-kínálat viszonya. Két változata is van: a klasszikus utilitarista, tisztán a piacra bízva a dolgok elrendeződését, az üzleti változat viszont egyedül az üzleti célokra koncentrálna.

Jóléti stratégia — Lényege, a társadalom legalább kétharmadának számára biztonságos, elfogadható életminőség nyújtása a Robert Dahl-i plurális-képviselési demokrácia magas szintű formájában, a stabil, erős középosztály bázisán. A kultúra stabilitását a hagyomány, a vallás és a modernitás szentháromsága adja. A rendszer pedig magasabb szinten a minőségi szolgáltatások egész lakosságra érvényességével, alacsonyabb szinten a szolgáltatások abszolutizálásával a közepszerűség kultúrájában valósul meg. Az előző a részvételi, az utóbbi a fogyasztói magatartás a kulturális szolgáltatások igénybevételénél.

Posztmodern stratégia — Azt állítja, hogy nincs egységes elv, átfogó koncepció, mely az „információs-társadalom”, a globalizációk folyamataiban a világot magyarázni tudná. A koncepciók „csak” nyelvi játékok, de ezek a nyelvek kódjaikban egymásba fordíthatók, az értékek pedig viszonylagosak. Enyhébb változata (Richard Rorty) csak az elmúlt évszázadok egyenlősítő (keresztény, humanista-felvilágosító, marxista) változatait tartja elvetendő világmagyarázatnak. A szubkultúrák egyenlőségét hirdeti, a számítógép és a média, a technika megkülönböztetett „valóságosan demokratizáló” szerepét hangsúlyozza. Rorty középponti fogalmai a tolerancia, kétkedés, szolidaritás.

„A hetedik te magad légy” (József Attila) — Van-e, lehet-e hetedik típus. Az előzőek kompromisszumos vagy szintetikus változata érlelődik? Avagy az emberiség maga és világa szükségére egy teljesen újat alkot a kultúrpolitikában? Hogyan tovább? Rorty híressé vált mondása szkeptikus az erkölcsre, a kultúrára, az értelmiségi eszmékre, a tudományoskodásra vonatkozóan: „a demokráciák eldobhatnak néhány olyan létrát, amelyekre önmaguk felépítéséhez még szükség volt.”

I. 1. 4. Művelődésszociológia

Egy 1997-es MTA felmérés a társadalom kulturális szempontú rétegződését hármass csoportosítással modellezi: felső rétegek, maximálisan és a magas kultúra iránt érdeklődők, középrétegek csoportjai, melyek mindenből valamilyen „tisztessé” érdeklődésig eljutnak, és az alsó rétegek: melyek kultúrálódása „idő múltság”, felszínes háttérfogyasztás, tömeg és/vagy presztízs fogyasztást jelent. Az alsó rétegek belső jellemzője világszerte: a létminimum körüli vagy alatti életfeltételek, a tartós perifériára szorultság, a szenvedélybetegségek terjedése. Ezeknek közös háttere, hogy a tradicionális, törzsi, vagy falusi életkeretek rendjéből tíz és tíz millióan kerülnek olyan modern viszonyok közé, ahol erkölcsi űr, társadalmi problémátömeg, és erőszakos tömegkultúra, (kultivált mediatis világ) zúdul rájuk. Magyarországon e réteg számszerűen azzal nagyobb, hogy a még „társadalom beteg testjei” állapotot el nem ért egyének, családok — azaz a szegények — is e kulturálisan alulfogyasztó rétegbe tartoznak. Nagy részük a korábbi középréteg státusból csúszott le. A koncepció különböző elemeinek, intézményeinek, tevékenységeinek mindhárom réteget meg kell szólítania.

I. 2. Helyzetkép, állapotelemzés

1. 2. 1. Településtörténet

Az ember ezen a tájon kb. 50 ezer éve telepedett meg. A legkorábbi ismert emlék a Kiskevélyi barlangban talált kő- és állati eredetű, pontosabban a barlangi medve fogából hasított szerszám-lelet. A tájképi elemként is jelentős Nagy-Csikóvár és Köhegy is fontos emlékeit őrzi az ember megtelepedésének. Mind a Nagy-Csikóvár, mind a Köhegy érdekessége a rajtuk kialakult tó. A Nagy-Csikóvár régi kaldera-árkában két, a Köhegyen pedig a valahai kráter területén egy tó található. A Köhegyen – talán nem annyira a természeti szépség miatt, inkább a jó védhetőség okán – a késő bronzkor ill. a korai vaskor, az ún. Ia-Téne műveltségi kör idején jelentős település, fellegrvár alakult ki. A környék lakosainak mintegy "önvédelmi körlete" lehetett a felszínen.

A bronzkorban jelentős telepek fejlődtek, gyakorlatilag a jelenlegi belterület szinte teljes egészében lakott volt. A római korban a szelíd lankákkal, nem túl meredek hegyekkel, síksággal vegyes tájon egységes település nem ismert, szétszórt villa rustica-k jelzik az ókori Róma kultúrájának jelenlétét, bár lehet, hogy csak nem találták még meg, vagy a későbbi korok teljesen szétszórták a római település maradványait. A Barkó-ház kertjében az elmúlt évtizedekben jelentős római temető pusztult el, amelynek egyik kő-szarkofágját jelenleg a Községháza előtti parkban állították ki. A szarkofág – sajnos – felirat nélküli, de nagyon szépen faragott. A római település – ha volt egységes római település – a leletsűrűség alapján a HÉV-megálló, a szövőgyár és az attól kelet felé elterülő területen állhatott. Mindenképpen épületre utal az, hogy a MŰART-építkezés előtt a Szentendrei Múzeum régésze egy római kori bronzkulcsot talált. A római birodalom a birodalmak szokásos sorsát élte: fejlődés, ragyogás, majd hanyatlás és összeomlás. A római birodalom összeomlását a népvándorlás okozta. A limes egy ideig képes meggátolni a betöréseket, feltartóztatni az új népeket. A római birodalom peremvidéke mindig kapcsolatot tartott a "barbarikummal". A Pannóniában talált népeket nem irtották ki, hanem romanizálni igyekeztek (eraviscusok).

A Kr. u. IV. sz. végétől szarmata, jazig törzsek, majd a század utolsó évtizedében a hunok érkeztek a Kárpát-medencébe, így a vidékünkre is. A Lugi-dűlői villa rustica a hun eredetű tárgyakat talált az ásatás, így a hunok tájunkat sem kerültk el. A hun birodalom felbomlása (453) után különböző germán törzsek (longobárdok, gepidák) jelentek meg és éltek a hun birodalom romjain. Pomázon a Zdravjaki-i és a Väckert-i ásatásnál kerültek elő longobárd kerámiatöredékek. Avar leletek a környező településekről ismertek, Pomázon még nem találtak avar emlékeket. A honfoglaló magyarok a Pomázhoz közeli megyeri réven (Békásmegyer) keltek át a Dunán. A jelenlegi Pomáz területe a magyar honfoglaláskor gyér szláv népességgel bírt a leletek tanúsága szerint. A honfoglalók lassan áttértek a nomád állattenyésztésről a telepedést kívánó mezőgazdálkodásra és ehhez a megmaradt római épületeket ill. azok egyes részeit használták fel. Ezt szintén leletek igazolják. A honfoglaló magyarok egyik nemzetsége volt a Kurszán nemzetség. Utódai Kartal néven Pomázon is birtokoltak földet. Emléküket a maig fennmaradt Kartal-dűlő vagy Kartalia őrzi.

Pomázt név szerint először 1138-ban említi oklevél, amikor is a király a dömösi apátságot megerősítette pomázi birtokaiban. Már itt szó esik a szőlőtermelésről is. A jelenlegi Pomáz területén több középkori faluról tudunk. Topográfiai azonosítani tudjuk a középkori néven Alsó- és Felsőkovácsit, ma Kis- és Nagykovácsi pusztá, Szencse (Pilisszente, Szentemajor majd Lupa és Mandics major, Petőfi ill. Óbuda TSZ-telep.) Bizonytalan a helye a nyomtalanul elpusztult Aszófő falunak. A középkor folyamán Pomáz fejlődik, a Klisza dűlőn állott román stílusú templomát megnagyobbítva gótikusra cserélik, fölépül mellette egy nemesi udvarház, amely az idők folyamán Kartal nemzetségbeli Csikó (Czyko) családé lesz. A család nevét maig őrzi a két andezitvulkán-hegy, a Nagy- és Kis Csikóvár. A templomok hajdani szépségére, magas művészi színvonalára a Nemzeti Múzeumban látható emberarcos oszlop-fő és sárkánymotívumos vállkő utalnak. A reneszánsz is érdekes és jelentős emléket hagyott Pomázon: a XVIII. sz-i Teleki kastély átépítése során került ki egy 1519-es évszámmal datált pasztoforium-töredék, amely a rk. plébánia kerítésének nyugati oldalába épült kis Orbán kápolnában van elhelyezve.

A török időkben különböző török tisztségviselők birtokolták a pomázi határt. A népesség folyton fogyott, majd a falu elnéptelenedett. Az első török adóösszeírás (1546) még csupa magyar nevet említ, 1685-re a falu lakatlan. A török idők érdekes emléke egy dűlőnév: a Tavan dűlő, amely egy Tavan pasa nevű török tisztségviselő birtoka volt. A török kiűzése során Szentendre és Pomáz határában 1684. július 8-10-e között Lotharingiai Károly átkelt a Dunán és megütközött a törökkel. A

csata harmadik napján, 12-én a törökök otthagyták állásaikat és visszavonultak. 1690-ben, a török utáni első összeírás alkalmával Pomázt már ismét lakott helyként vették számításba, 1699-ben már faluközösségről is tudunk.

A falu lassan újraéledt. Ez az újraéledés több módon, több hullámban zajlott le. Visszaszállingóztak régi családok, egy 1728-ból való összeírásban meghatottan olvashatjuk, hogy 26 család, "örökös régiknek maradéki, kiknek elei az török időkben is itt laktak", jobbágycsaládként visszajöttek Pomázra. 1690-ben Csarnojevics Arzén pátriárka vezetésével szerbek érkeztek vidékünkre (Szentendre, Budakalász, Pomáz, Csobánka) és telepedtek le itt. A hagyomány szerint első templomuk a jelenlegi Piac (Szabadság) téren állott fatemplom volt, amely később leégett. Időközben a Felvidékről szlovák, Dél-Németországból német nyelvű lakosság érkezett. Pomáz eleinte Pilisborosjenő akkori nevén (Weindorf) filiáléja, 1770-ben felépül a katolikus templom, 1771-ben a plébánia, ekkortól önálló egyházközség.

A középkor kövei néhány falmaradvány kivételével beépültek a barokk és klasszicista Pomázba. Az a néhány fal pedig 1945-ben elpusztult. A romokon, ill. a romokból új épült. A XVIII. században elkészült a Wattay-Teleki kastély, nagyszerű kétemeletes pincéje pompás bizonyítéka a valahai szőlőkultúrának. Teleki József a reformkori tudós, itt írta történelmi munkáit. Az épületet a grófi család az I. világháború után hadiárhaház céljára elajándékozta. A kastély sokáig gyermekvédelmi intézményként funkcionált. A szerbek 1791-re fölépítették templomukat. Elsőrendű műemlék, ikonosztáza rokokó stílusú, sok szép ikonnal. Keresztelőkútja XV. századi, valószínűleg a kliszai régi templomból származik. A református templom 1814-re készül el. Jóminőségű klasszicista munka, remek belső térrel, visszafogott díszítésű szép berendezéssel. A falu nőtt, fejlődött. Megjelentek a kisnemesség épületei, a Fáy-kúria, a Mares-Koronka-Szentpéteri-kúria, a Matyók utca (ma Vasvári Pál utca) gyönyörű klasszicista-romantikus kúriái. Külön említésre méltó a Luppá ház (Luppá Vidor u. 1.) amelynek kosárirés barokk árkádja sajnos 1966-ban tudatos rombolás során pusztult el. Belseje még ma is barokk. A német falu a felső vég, a piactér környéke a szerb rész (Szerb utca). Minden nemzetiség és felekezet külön iskolát tart fenn. 1901-ben megépült az első állami iskola, amely 8 tanteremmel kezdte meg működését. Az első óvoda 1888-ban létesült a mezőn dolgozó szülők tehermentesítésére. A századforduló az öntevékeny csoportok alakulásának, megerősödésének időszaka. Műkedvelő színjátszás, dalárda, egyesületek, iparos olvasóköri, ingyenes népkönyvtár létesüléséről tudunk. 1896 és 1942 között a település járási székhelyként is funkcionált.

Ebbe a szerves fejlődésbe robbant bele a két világháború, a háborúkat lezáró magyarellenos diktátum és azt követő gyűlölködés-hullám. Az eredmény: a becsületes szerb gazdák elűldözése, a helyi németiség nagy részének kitelepítése, a zsidó közösség elpusztítása, szétzilálása. A település 1956-ból is kivette részét és meghozta áldozatát. 1 fő harc közben halt hősi halált, 2 tisztaellkü, csak a rendre és a békére vigyázó falubelit egy orosz zsoldba szegődött és bíróságnak csúfolt bűnbanda gyilkoltatott meg a forradalom vérbefojtását követő koncepciók kirakatper során.

Bármerre nézünk, a történelem köszön vissza minden hegyről, völgyről. Vadászott itt őseink, számos jelét hagyva kultúrájáról, itt masíroztak a római légiók a ma is látható római úton, itt vertek táborát a hunok, a kelták, az avarok. A Köhegyről irányította Árpád vezér a Dunai átkelést és talán e „megszentelt földben” alussza örök álmát a honfoglaló fejedelem. Kolostorok, templomok királyi várkastély épült és dacolt a tatárral, törökkel. Szerbek, németek, szlovákok, cigányok érkeztek és választották új hazájuknak Pomázt. A többnemzetiségű településen három nagy felekezet hívei élnek évszázadok óta békében egymás mellett, őrizve kultúrájukat, identitásukat, büszkén vallva pomáziságukat.

1. 2. 2. Táj és természeti adottságok

Pomáz a Dunakanyar hegyei között, a hegyek és a síkság találkozásánál 49 km² területen fekszik gazdag történelmi és természeti környezetben, egy hegyek közé benyúló völgyben települt meg a Pilisi és a Visegrádi hegység között, a Dera patak völgyében. Településünkön metszi egymást az 1111-es és 1112-es számú országos főútvonal. Annak ellenére, hogy földrajzilag a Dunakanyar kistérséghez sorolják, 900 éves írásos történelme során mindig a pilisi kistérség központjának számított, a „Pilisi kapuja”.

Pomáz természeti környezete sokkal nagyobb területet foglal magába, mint a közigazgatási határ, mely nem mindig esik egybe a természetföldrajzi határokkal. Így Pomáz természeti környezetének tekinthető a Nagy- és Kis-Kevély–Csúcs-hegy–Oszoly-csúcs mészkőgerince helyenként magas sziklaszirtekkel, illetve a Nagy- és Kis-Csikóvár–Mesélő-hegy–Kő-hegy miocén kori andezitvulkánjai egyaránt. A terület legmagasabb pontja a Nagy-Csikóvár 556 méterrel. A Kő-hegy andezitvulkánja peremén a badacsonyi bazalt Nagyorgonához hasonlóan kipreparálódott andezittufa oszlopok láthatók, a hegy tetején, a valamikori kráterben pedig időszakos tavak. A Nagy-Csikóvár oldalában szintén található két sekély vizű, időszakos tó, mely a kéregmozgások eredménye. A pomázi Mesélő-hegyen miocén korú lajta mészkő is található. A hegylábi felszíneken a vulkánosságot megelőző időkből homokos-agyagos üledékek kerülnek a felszínre, melyen dunai teraszok maradványai, lösztakaróval borított foltok találhatóak, illetve nagy mennyiségű közettörmelék. A pomázi Majdán-fennsík anyaga édesvízi mészkő, félig nyílt karszt-fennsík több barlanggal. A fennsík lábánál, a Dera-patak völgyében számos forrás fakad, ezeket azonban a település benőtte.

Szentendre határában, az izbégi domb tetején, néhány hektáron szolonycsák típusú szikes folt színesíti a tájat. A Dunáig futó sík nagyobb része valamikori öntésterület, honfoglalásunkkor a Duna még a hegyek lábánál kanyargott, később a hegylából mintegy 4 kilométerre új, mélyebb medret vágott magának. A valamikori meder részben feltöltődött, a pomázi állandó vizű Kis-tó és a Tófenék nevű láprét jelzi nyomát. A Duna melletti sávban néhány kilométer széles meszes-homokos terület húzódik. A terület geológiai határán folyik a Dera-patak, mely a Pilis lábánál található karsztforrások miatt kiegyenlített vízjárású. A Kevélyek és a Majdán-fennsík között ered a Barát-patak, mely több kilométeren át széles, lápos völgyfenéken folyik (Dolina), majd Budakalász határában egy szoroson át jut a síkra. A Derán túli terület déli hegyoldalain Lánszky Imre biológus-kutató Etelburg, illetve Óbudavár közel ezer évig fennálló nyomaira bukkant, a hely feltárása nemzeti érdekünk.

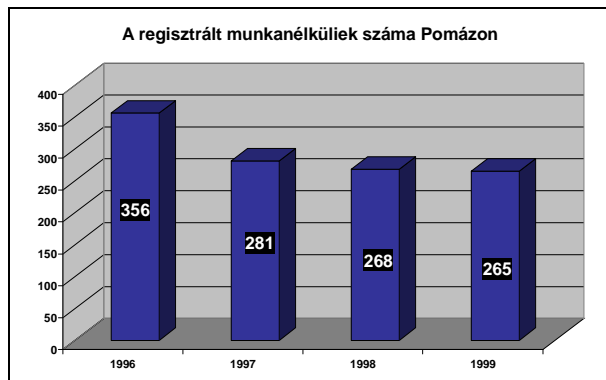
1. 2. 3. **Gazdálkodás, gazdasági szervezetek, vállalkozások**

A gazdaság aktivitása országos viszonylatban kiemelkedő, a 2000-es adatok alapján 1241 működő vállalkozás közül három részvénytársaság, 241 kft., három szövetkezet. Az egyéni vállalkozók száma 685. A hatvanas évek végén a település keleti szélén, a lakóterületektől jól elkülönülő, de nagyon jó közlekedési adottságokkal rendelkező ipartelep alakult ki. A legjelentősebb megtelepülő vállalatok az ICO Írószer Szövetkezet és a MŰÁRT. Elkészült az Elektromos Művek Transzformátorállomása, mely a környező településeken túl, Pilisvörösvár és Dorog környékét is ellátja transzformált elektromos energiával. A kilencvenes évek végén a településen működő szövetkezetek, nagyvállalatok elvesztették piaci monopóliumukat. Többségük a piaci körülményeknek megfelelően átalakult de néhányuk helyére új vállalkozások, új cégek telepedtek jelentek meg. Pomáz vállalkozási aktivitása országos viszonylatban is jó. Főleg a tercier ágazat térhódítása figyelhető meg. A jogi személyiségű társaságok magas száma, illetve az ipari vállalkozások 20%-os részaránya a helyi gazdaságot erősítik. A gazdasági szférában 1994-ben foglalkoztatottak száma 1046 fő volt, 1999-ben 2499 fő. Ez 139%-os foglalkoztatottsági növekedést jelent. A foglalkoztatottak főleg településünkéről, Pilisszentkeresztről, Csobánkáról, Szentendréről, Budakalászáról és Budapestről járnak hozzánk dolgozni. A régió többi településétől eltérő módon Pomázon megfigyelhető a közép- és nagyvállalatok jelenléte. Kiemelve a működő jogi személyiségű vállalkozásokból az ipari termelést végzőket, megállapítható, hogy településünkön az elektronika-műszeripar (16 %), a fa és papír feldolgozás és a fémipar (14-14%), a gépgyártás (11%), valamint a bútorgyártás és a nyomdai, kiadói tevékenység (9-9 %) dominál. A jogi személyiségű ipari vállalkozások számát tekintve – a Dunakanyar Észak-Nyugati régiójának nagyobb lélekszámú településeivel összehasonlítva – megállapítható, hogy Pomáz Esztergom és Szentendre után a legjelentősebb központi település. A Kulturális Konceptió állandó melléklete a Pomázi Polgármesteri Hivatal által évente aktualizált, a helyi gazdasági vállalkozásokról készített lista. (Stratégiai Ütemterv 34. pont)

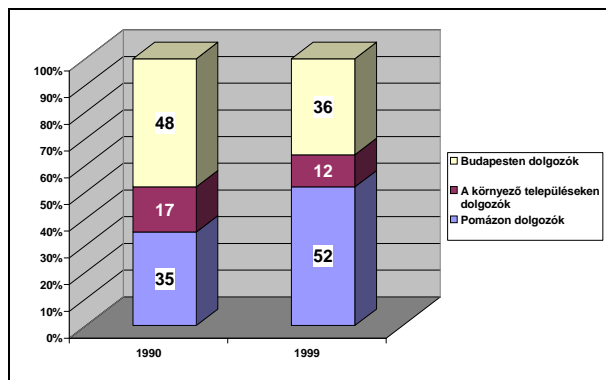
1. 2. 4. **Foglalkoztatottsági, végzettségi mutatók**

1. 2. 4. 1. **Foglalkoztatottság**

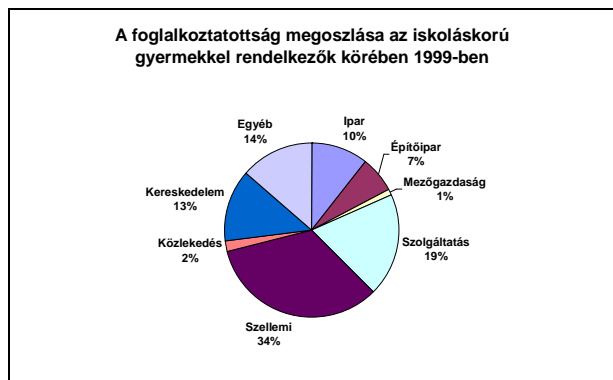
Az 1990-es évek elején a helyi és a fővárosi nagyüzemek megszűntek, felaprózódtak. Ugrásszerűen megnőtt az egyéni vállalkozók és a néhány főt foglalkoztató kisvállalkozások száma. A munkaképes korú lakosság közel 1600 fővel, 21%-al növekedett. A helyben lakó aktív keresők számának ugrásszerű növekedése mellett csökkent a regisztrált munkanélküliek száma. A munkanélküliségi ráta az országos átlagnál sokkal jobb.

A gazdaságban a helyben foglalkoztatottak aránya öröndetesen növekedett. Az eljáró dolgozók magas száma a fővárosból kiköltözö, de munkahelyét, beosztását megtartó aktív keresö réteg miatt mutatkozik.

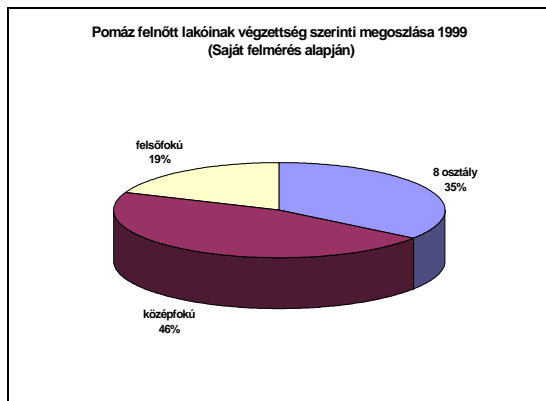

A foglalkoztatottságra vonatkozó mutatókat 1999-ben az iskolás és óvodás gyermekek családjai körében végezték, amely a lehető legvalósabb képet mutatja a gazdaságilag aktív rétegről. Ezek az adatok valamelyest eltérhetnek a teljes körű felmérés tényeitől, de a változás nagyságrendjét igen jól szemléltetik. A település aktív korú lakosságának már több mint fele helyben dolgozik. A foglalkoztatottság szektor-megoszlása azt jelzi, hogy az ipari, mezőgazdasági (termelő) ágazatok dominanciája lecsökkent, ugyanakkor a szellemi munkát végzők és a kereskedelemben és szolgáltatásban tevékenykedők aránya jelentősen megnőtt.

I. 2. 4. 1. **Végzettségi mutatók**

A lakosság iskolai végzettsége egy település humán erőforrásainak egyik legfontosabb mérőszáma. A KSH 1990. évi népszámlálási adatain kívül más nem állt rendelkezésre (amelyek önmagukkal is jelentős ellentmondást mutattak), ezért 200-ban önkéntes adatszolgáltatáson alapuló statisztikai adatgyűjtést végeztek a végzettség, munkahely és vásárlási szokások tekintetében. 275 feldolgozott kérdőív adatait használták fel. A begyűjtött adatok értelmében, az átlagosnál jobb a végzettség mutatók, sok magasan képzett (közép és felsővezető, kutató, tanár, művész, stb.) ember él nálunk. A képzettségi változást nagyrészt az utóbbi évtizedben betelepült értelmiségi réteg hozta.

I. 2. 5. Kereskedelem, szolgáltatások

I. 2. 5. 1. **Kereskedelem**

A kiskereskedelmi egységek közül 3000 m² élelmiszer jellegű, 1000 m² nem élelmiszer jellegű, lakosságot közvetlenül kiszolgáló magán bolthálózat. A boltok többsége 10-30 m³ eladótérrel rendelkezik, mely néhány utca lakóinak napi élelmiszer igényét elégíti ki. Jelentősebb élelmiszer áruházak a CBA hálózat tagjaként üzemelő és a Galóca Bt. tulajdonában lévő, Vörösmarty, Panni és Állomási ABC bolt, mely térségi ellátást is biztosít.

Néhány év alatt ugrásszerű növekedés mutatkozott a ruházati boltok számában is. Legtöbbjükhöz saját varroda is csatlakozik. A településünket székhelynek választotta a Hungagent Rt, mely nemzetközi kereskedelemmel foglalkozik. Az ICO Rt. nyitott a telephelyén egy kis- és nagykereskedelmi áruházat, melyben a helyben gyártott termékeik értékesítését végzik. Itt működik a targoncákat értékesítő Steinboss Kft., az irodai pénztárszalagokat forgalmazó METO Nagykereskedelmi Kft., az olasz érdekltségű élelmiszer importőr, a Latinum Kft. is.

Jelentős kereskedelmet bonyolít a Munkaterápiás Intézet mezőgazdasági ágazata, mely az év során megtermelt alma, szilva, körte, őszibarack, meggy, cseresznye értékesítését a „szedd magad” mozgalom keretén belül végzik. Maga a mozgalom is Pomáztól indult a nyolcvanas évek végén. A pomázi őstermelők a termelt zöldség- és gyümölcsféléket a rendszeres piaci napokon értékesítik.

Jelentős műszaki ellátást biztosít a Vertikál Kft. műszaki szaküzlete, melynek boltja van Tahitótfaluban is és a Ru-bi Kft. tulajdonában lévő kétszintes „Malom műszaki áruház”. A kereskedelmi és vendéglátó intézményeknek nagy szerepük van a települések infrastrukturális ellátottsági viszonyainak fejlődésében. Az általuk lebonyolított forgalom nagysága és szerkezetének jellege a lakosság életkörülményeinek, életszínvonalának alakulását meghatározó tényezők egyike.

I. 2. 5. 2. **Szolgáltatások**

A településen bölcsőde, 4 önkormányzati és két magánóvoda, három általános iskola, alapfokú művészetoktatási intézmény, középiskola és szakiskola működik. A szociális és egészségügyi ellátást illetően hat felnőtt háziorvos, három gyermekorvos és négy fogorvos biztosítja a lakosság egészségügyi alapellátását, három gyógyszerár működik, hat fős védőnői szolgálat és gyermekjóléti szolgálat vigyáz a legkisebbek egészségére, emellett körzeti orvosi ügyelet, valamint állatorvosi szakrendelés is működik Pomázon. Kórházi és szakorvosi ellátást a Gálfi Kht. kórháza és szakrendelője lát el a településen, ahol 686 betegágygal belgyógyászati, pszichiátriai, addiktológiai és gerontológiai betegeket gyógyítása zajlik. 2007 óta Szociális Szolgáltató Központ szervezésében működik a bölcsődei ellátás, a Családsegítő Szolgálat, a Gyermekjóléti Szolgálat, valamint az idősek ellátása.

Önálló rendőrség, polgárőrség és tűzoltóság, valamint biztonsági szolgálat vigyáz a polgárok életére, vagyonára. Két postahivatal, három üzemanyag-töltő állomás van a településen. A művelődési házban több országos hírű klub és egyesület működik, valamint a több mint 30 ezer kötetes könyvtár is itt kapott helyet. Két múzeumban ismerkedhet meg a látogató a település múltjával, valamint a Kárpát-medence népviseleteivel. 12 egyesületben, 3 tornaterem és két tornapálya, illetve sportpálya áll a sportolni vágyók rendelkezésére, valamint a környező erdők, hegyek várják a túrázást, kirándulást kedvelőket. Mintegy háromezer üdülőtélken közel kétezer hétvégi ház nyújt pihenési lehetőséget a kiskerttulajdonosoknak. A Pomázon élők az alapvető pénzintézeti szolgáltatásokhoz helyben, a Pilisvörösvár és Vidéke Takarékszövetkezet Pomázi Kirendeltsége és a postahivatali Posta Bank által jutnak. Településünkön két ATM automata üzemel. HÉV és Volánbusz-járatok látják el az utazással kapcsolatos szükségleteket, emellett rendszeres taxi szolgáltatás is működik a településen.

1. 2. 6. Épített környezet, történeti városmag, infrastruktúra

1. 2. 6. 1. Épített környezet, történeti városmag

1. 2. 6. 1. 1. Múlt és jelen

Pomáz azon kevés települések egyike, amelynek ófaluja/óvárosa ma is őrzi a török utáni újratelepülési szerkezetét. Legfontosabb "műemlék" az évszázadokon át fejlődött, kialakult település szerkezet, jellegzetessége a völgyi egy (fő) utcás fésűs utcafronti oldalhatáros illetve zártosult és félig zártosult beépítés és ehhez csatlakozó mellék és haránt utak az általuk közrezárt terekkel, teresedésekkel, mint a települési alközpontok területei. A település, mint vonzó lakóterület, a bevándorlás egyik kitüntetett célpontja. A Pomázon tervezett és megvalósult lakóterület-fejlesztések jelentősek. Megnőtt a népesség, a településnek Pest megyénél is kedvezőbb demográfiai mutatókkal rendelkezik, nagyobb területet lakott be, új településrészek és utcák épülnek ki. Várhatóan további urbanizációs energiákat szabadít fel az M0 északi szakasza és a hozzá kapcsolódó északi összekötő híd megépülése, valamint az Alcsevice terület közeljövőben várható beépítése. A megnövekedett igények kielégítésére jelenleg 2 önkormányzati bérlakás-program is fut, amely a település lakásállományának állapotjavítására tett kísérlet, emellett a Szelistye területén magánbefektető épít új lakásokat a beköltözők számára. A romterületek állapota kritikus és feltárássra váró. (Stratégiai Ütemterv 48., 49. pont)

1. 2. 6. 1. 2. Pomáz város települési központjai

Fő utca — A település történeti "Fő" utcája a mai Kossuth Lajos utca, amely település kiterjedésével három száron a Beniczky utcával csobánkai irányba, a Mártírok útjával szentendrei irányba, illetve a József Attila és Árpádfejedelem úttal Budakalász irányába meghosszabbodottnak tekinthető. A Fő utca rehabilitációs program keretein belül a forgalom csökkenéséhez, zöldfelületek, fasorok létesítéséhez, hosszú távon pedig a forgalom esetleges egyirányúsításával és az eredeti kocka burkolat visszaállításával egy vegyes lakó — bevásárló — sétáló utca jelleghet. A régi falut képviselő főutca és az új városközpontként épülő Szelistye közösségi terei és intézményei a Dera patakon illetve vízparti sétányon és zöldövezeten tervezett 3 hiddal-átkötéssel egy egységes, ugyanakkor változatos városközpontot teremt, ahol szimbolikusan a múlt tradíciói szerencsésen

ötvöződnek a jelen és jövő urbánus igényeivel. A Kossuth Lajos utca meghatározó történelmi terei a Hősök tere és a Szabadságtér (piactér), illetve a Polgármesteri Hivatal előtti parkosított közterület és emlékmű. (Stratégiai Ütemterv 32. pont)

Hősök tere — A Hősök tere a református templom előtti két fő közlekedési út metsződésében alakult ki. A templom előtti téren elkülönül a templomba gyülekezés, a forgalomelosztás és az I. világháborúban elesett hősök emlékművének tere. A teret szolgáltatási funkciók övezik, melyek közül a vendéglátási funkciók nagyobb területigénnyel rendelkeznek. A beépítést zárt sorú jelleg, vagy zárt sorúsodási folyamat jellemzi. Több helyen megfigyelhető a "városi belső udvar" létrejötte, és az emeletráépítés-kezdemenyezés.

Szabadság tér — A tér a Pilisbe vezető "fő" útra épült. A lakosság körében csak „piactér”-ként emlegetett egyik legrégebbi tér, itt állott a letelepedő szerbek első fatemploma. A tér közepén emlékkereszt áll, amely ünnepek helyszíne. A tér funkciója nem változott a századok során, ma is piacokat tartanak itt. A piacteret oldalhatáru és zárt sorú beépítés határolja, szintén több helyen megfigyelhető a városi "belsőudvar" és két helyen emeletes épület is megjelenik. Jelenleg kereskedelmi funkciók találhatók a teret lezáró házsorban. A jelenlegi tér rendezési terv az eredeti fotók alapján visszaállította a tér fát, illetve kiegészítette azok hangulatához illő utcabútorokkal. A szabályozási keretek az északi oldalon a kisvárosias utcakép fejlődését segítik az intézményi funkciók és emeletráépítések szabályozásával. A tér burkolatának helyreállítása részben megtörtént és folyamatban van.

Templom tér — Az Óvárosi Kulturális Központ projektnek köszönhetően bekapcsolja a város életébe a Teleki-Wattay Kastélyt, a Teleki-Wattay Művészeti Iskolát, a több mint száz éves öreg iskolát, mai nevén a Sashegyi Sándor Általános Iskola Művészeti Szakközépiskola és Szakiskolát, a római katolikus és a szerb templomot. (Stratégiai Ütemterv 15., 22. pont)

A Polgármesteri Hivatal előtti közpark — Az egyik legszebben rendezett és karbantartott parkosított terület, kifejezve az igazgatási és egészségügyi központ fontosságát. A közpark bővítésével egy korszerű igazgatási és egészségügyi központ (17mh szakorvosi rendelő) kialakítása tervezett.

HÉV állomás kereskedelmi és közlekedési alközpont — A területre részletes szabályozási terv készült, amely megfogalmazta az állomás és környezetének építészeti karakterét, amely mint Pomáz a Pilis völgye legvonzóbb lakó- és rekreációs — dinamikus megújuló — településének tömegközlekedési és idegenforgalmi kapuja fogadja az ide látogató vendégeket.

Szelistye a település új alközpontja — Itt, a település szívében lakóterület és intézmény területfejlesztés történik mintegy 25 hektáron. A cél a település arculatához illeszkedő korszerű otthon kialakításának és pihenés-szabadidő eltöltésének lehetősége.

1. 2. 6. 2. Infrastruktúra

Mára a településen teljesen, vagy majdnem teljesen kiépült a vízhálózat, a csatornahálózat, az elektromos hálózat, a gázhálózat, a telefonhálózat, a kábel tv hálózat. 1888 óta a Szentendrét Budapesttel összekötő HÉV vonal biztosítja a főváros és a kistérségi központ felé való utazás lehetőségét. A településen 1969-ben a HÉV állomásnál autóbusz-pályaudvar létesült, ahol jelenleg is VOLÁN telephely üzemel, rendszeres helyi és helyközi járatok indulnak a környék településeire (elsősorban Csobánkára, Pilisszentkeresztre, Dobogókőre, illetve Budapestre) szállítva az utasokat. A forgalom szükségessé tette 7 db buszváró kiépítését is. Az adatok alapján évente mintegy 1,7 millió utazás történik, melynek 72 %-a a Pomáz-Pilisszentkereszt-Dobogókő viszonylatban zajlik. A szilárd burkolatú utak aránya a településen jelenleg 50%-os, a beruházások az arány további növelésére irányulnak, a pályázati források sikeres lehívása esetén az elkövetkező 2-3 évben az arány 60%-osra nő.

Az országos közút hálózathoz 7 km hosszon szelik át településünket az I111. jelű és az I112. jelű utak. Pomáz, mint a Pilis-hegység kapuja megnövekedett forgalommal számol. Ennek következtében a közeljövőben szükséges esetenként közlekedést

irányító lámpák felszerelése, körforgalmi csomópont kiépítése a Hősök terén (a beruházás a kivitelezési szakasz előtt áll), az intézményeket, látnivalókat és a fontosabb utcákat jelző eligazító táblák telepítése, parkolóhelyek kialakítása. (Stratégiai Ütemterv 30., 31., 35. pont)

I. 2. 7. Népeség, agglomeráció, nemzetiségek

I. 2. 7. 1. Népeség, agglomeráció

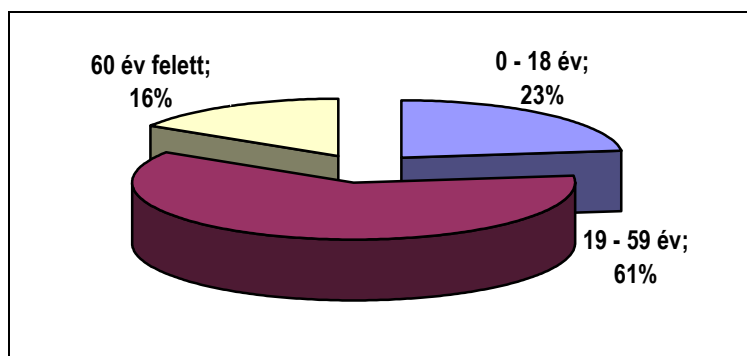
Pomáz lakosságának alakulása 1970 és 2006 között:

Év	1970.	1980.	1990.	2000.	2004.	2005.	2006.
Népeség / fő	9187 fő	11736 fő	12474 fő	14227 fő	15148 fő	15501 fő	15.513 fő

Pomáz 2006. év végi (decemberi) lakosságszám-adatai:

Lakónépeség száma	15.513	
Állandó népeség száma	15.513	
Állandó népeségből a 0-2 évesek száma	528	3.559
Állandó népeségből a 3-5 évesek száma	546	
Állandó népeségből a 6-14 évesek száma	1.698	
Állandó népeségből a 15-18 évesek száma	787	
60 év feletti lakosok száma	2.454	

A 2006. december 31-ei adatok szerint a településen 15.513 fő az állandó népeség száma. Az utóbbi 16 évben a lakosság számának változása pozitív irányt mutat, folyamatos volt a növekedés. Ma a városban 3039 fővel többen élnek, mint másfél évtizeddel ezelőtt, 35 év alatt pedig 59%-kal nőtt a lakosság száma. Az utóbbi hat évben még jobban felgyorsult ez a tendencia, hiszen a lakosság száma közel annyival nőtt, mint az azt megelőző tíz évben. Az utóbbi időben a lakónépeség növekedése a városban lassulni látszik, bár még mindig vannak értékesítés alatt álló területek. Az 1995 óta tapasztalható születésszám stagnálása, kismértékű emelkedése, és az igen jelentős vándorlási nyereség következményeit nehéz előre jelezni. A településre költözők meghatározó része ugyanis a fővárosból kiköltöző lakos, akiknek jelentős része továbbra is Budapesten dolgozik. A lakosság kis része 601 fő, külterületen él. Az etnikailag szegregált környezetben élők száma: 338 fő.

A 2006. decemberi adatok (fenti diagram) szerint jelentős a településen a munkaképes korú lakosság. Az arányokat tekintve a 18 éven aluliak száma másfélszer annyi, mint a 60 éven felülieké, és minden egyes eltartottra (0-18, 60 év feletti) 1,6 munkaképes pomázi lakos (19-60 év közötti) jut. A népességi adatokat vizsgálva jól látszik, hogy a fiatalok (0-18 év) száma évente megközelítőleg azonos, ám kevesebben születnek, települnek be a városba, mint a munkaképes korúak.

	1990 — 1994	1995 — 1999.	2000 — 2004	1990 — 2004.
--	-------------	--------------	-------------	--------------

Pomázról Budapestre	1 327	1 438	1 310	4 075
Budapestről Pomázra	1 914	2 677	3 142	7 733

Az elvándorlást és bevándorlást (a fenti táblázat) vizsgálva megállapítható, hogy a településre való bevándorlás sokkal inkább jellemző, mint az elvándorlás. A bevándorlás leginkább Budapestről történik, ritkábban távolabbi településekről. Egyáltalán nem jellemző, hogy a városba a közeli településekről, közeli városokból, megyeszékhelyről vagy külföldről vándorolnának be. A Központi Statisztikai Hivatal 2006-ban közzétett adatai alapján a település és Budapest között „vándorlók” közül a Pomázra települők közel kétszer annyian voltak a 2004-ig eltelt tizennégy évben, mint a Pomázról Budapestre költözők. Természetesen az ország több településére is költöznek Pomázról, mint ahogy az egész ország területéről jönnek letelepedni emberek, családok a városba.

1. 2. 7. 2. Nemzetiségek

1775-ben 846 szerb és 378 katolikus, összesen 1224 személy él Pomázon, 1828-ban 483 házban 1274 szerb-ortodox 1115 katolikus, 299 református, 51 zsidó, összesen 2739 fő lakott itt. 1860-ban még mindig erős kisebbségben voltak a magyarok: 1180 szerb, 760 német, 560 szlovák, 360 magyar, 130 zsidó lakta a falut. 1943-ban már 6500-an lakták a települést, ebből 5210 magyar, 824 német, 177 szlovák, 259 szerb. Ma bevallottan 117 német, 58 szlovák, 32 ruszin és 250 szerb nemzetiségű ember él Pomázon.

Pomáz városban több nemzetiség, kisebbség él egymás mellett. Mindegyik őrzi identitását, ugyanakkor bekapcsolódik a település kulturális, társadalmi, szakmai közéletébe. A német kisebbség sokszínű kínálattal biztosítja a nemzetiségi hagyományok ápolását. Nemzetiségi kultúrájuk megőrzésének egyik legmeghatározóbb eleme a nyelvművelés. A három általános iskola közül az egyik német-nemzetiségi nyelvet oktató intézmény. A Mesedombi Óvodában évek óta működik német nemzetiségi csoport. A Német Közösségi Házban nagyszerű rendezvényeket, találkozókat tartanak.

A szerb közösség aktív közösségi életet élő kisebbség Pomázon. Mind az idősek, mind a fiatalok számára programot adó klubot működtetnek. Ünnepeikre hagyományörző műsorokkal készülnek. A fiatalok részére nyári tábort szerveznek. A Mesevölgyi Óvodában szerb nemzetiségi csoportban ápolhatják kultúrájukat, beszélhetnek anyanyelvükön a gyermekek. Óvoda után többen közülük a budapesti 12 évfolyamos szerb iskolába iratkoznak be. 1995. óta a Szerb Kisebbségi Önkormányzat fogja össze a közösség anyanyelvének ápolását, kulturális, közösségi, nemzetiségi, egyházi és nemzetiség – politikai tevékenységét.

A cigányság is jelentős részt képvisel a nemzetiségek sorában Pomázon. Van közösségi házuk, ahol számtalan rendezvényt szerveznek. A gyerekek, fiatalok szívesen járnak oda. Az Európa Terv keretében 2003-ban „Hátrányos helyzetű roma fiatalok felzárkóztatása” címmel hátránykompenzációt megcélzó pályázaton nyertek a város iskoláival alakított konzorcium keretében. Ennek köszönhetően nyelvoktatás, számítástechnikai képzés indult, és a legmodernebb eszközöket szerezhették be a hatékony működés érdekében.

A Szlovák Kisebbségi Önkormányzat szervezésében kezdő és haladó nyelvi csoportokban sajátíthatják el vagy gyakorolhatják anyanyelvüket a nemzetiség tagjai.

1. 2. 8. Vallásgyakorlás, hitélet

1775-ben 846 szerb és 378 katolikus, összesen 1224 személy él Pomázon, 1828-ban 483 házban 1274 szerb-ortodox 1115 katolikus, 299 református, 51 zsidó, összesen 2739 fő lakott itt. 1943-ban már 6500-an lakják a települést, ebből vallás szerinti megoszlásban 5110 római katolikus, 580 református, 430 görög keleti, 100 evangélikus, 35 görög katolikus, 210 zsidó. 2006-ban 15.513 fő lakja a települést. Szám szerinti adatunk nincs a vallást gyakorlók pontos számáról, arányaiban

azonban az 1943-as adatoknak megfelelő arányokra következtethetünk. Reformátusnak több mint kétezen vallották magukat a legutóbbi népszámláláskor.

I. 3. Célok, szerepek

I. 3. 1. A város kulturális szerepe a kistérségben, illetve tágabb összefüggésekben — történelmi áttekintés

I. 3. 2. A város kulturális szerepe, kapcsolatrendszere (kistérség, megye, régió, nemzet illetve Európa viszonylatában), stratégiája, preferenciái — jelen illetve jövőkép

I. 3. 2. 1. **A város kulturális szerepe, kapcsolatrendszere** (kistérség, megye, régió, nemzet illetve Európa viszonylatában)

Dunakanyari és Pilisi Önkormányzatok Többcélú Kistérségi Társulása (DPÖTKT) — 2004-ben alakult, Szentendre és a vonzáskörzetéhez tartozó dunakanyari valamint pilisi helyi önkormányzatok által létrehozott önkormányzati társulás, melynek feladata a közös térségi és területfejlesztési feladatok összehangolása. A társulás tagjai Budakalász, Csobánka, Dunabogdány, Kisoroszi, Leányfalu, Pilisszántó, Pilisszentkereszt, Pilisszentlászló, Pócsmegyer, Pomáz, Szentendre, Szigetmonostor, Tahitófalu és Visegrád önkormányzatai.

Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége — Pomáz Város Önkormányzata tagja a szövetségnek.

Pilis Informatikai Szövetség — 1993-ban alakult szövetség Csobánka, Pomáz, Budakalász, Szentendre településeinek a térinformatikai projektek összehangolására és megvalósítására.

I. 3. 2. 2. A város kulturális stratégiája, preferenciái — jelen illetve jövőkép

A rekonstrukciók, felújítások, rehabilitációk, fejlesztések munkálataiba elsősorban helyi vállalkozók bevonása, ezáltal a helyi lakosok érdekeltté tétele lakókörnyezetük formálásába, ezzel együtt kulturális jellegű, polgári, civil kezdeményezések felkarolása.

I. 3. 2. 2. 1. **Pomáz kulturális stratégiájának alappillérei, kulcsprojektjei**

Gyermek- és Ifjúsági Közművelődés — A település óvodáiban és iskoláiban működő kulturális rendezvények, tevékenységek, melyek a Pomázi Művelődési Ház ilyen irányú tevékenységével egészülnek ki. (Stratégiai Ütemterv 36. pont)

Közművelődési, Közgűjteményi, Könyvtár, Sport és Civil Centrum — Megvalósítása részleteiben zajlik, teljes egészében a Pomázi Művelődési Ház és Könyvtár épületének teljes rekonstrukciója után. (Stratégiai Ütemterv 20., 36., 39. pont)

Magyar Vár Kulturális Szabadidő Központ — A Magyar Vár Alapítvány alapötletét megvalósítva a Magyar Vár Tábor területén a Majdán fennsíkon. (Stratégiai Ütemterv 29. pont)

Múzeumi és Nemzetiségi Udvar — A Helytörténeti Gyűjteménynek otthont adó épület rekonstrukciójával méltó helyre kerülne a város történelmi és kulturális értékeit tartalmazó gyűjtemény a Kossuth L. utca 54.-ben. Az Udvarban emellett jelenleg is helyet kap a Német Községi Ház, illetve a Német Nemzetiségi Múzeum is. (Stratégiai Ütemterv 19., 39. pont)

Művészeti Stúdió — Irodalmi, képző-, és filmművészeti kezdeményezéseknek teret adó épület kialakítása a Marschalkó Villa épületében teljes körű épület-rekonstrukciót követően. (Stratégiai Ütemterv 16., 26. pont)

Műemlékvédelem — A település országos és helyi műemlékvédelme alá eső épületek, építmények, emléktáblák, keresztek, terek állagmegóvására irányuló tevékenységek. (Stratégiai Ütemterv 12. pont)

Művészeti Szakképzés — A Sashegyi Sándor Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola, valamint a Teleki-Wattay Művészeti Iskola együttműködésének keretében a középiskolai, illetve a felnőtt korosztály művészeti irányú szakképzését látja el. (Stratégiai Ütemterv 22., 37. pont)

Népviselési Gyűjtemény, Galéria és Tourinform Iroda — József Attila út 25. — Hármaskör funkciókat ellátó intézmény (terv). A Népviselési Gyűjtemény méltó elhelyezésére, a helyi és vendégművészek alkotásai számára időszakos és állandó kiállítások számára, valamint a város kulturális (közművelődési, idegenforgalmi, sport stb.) rendezvényeinek, kiadványainak közzétételére, információs központ számára megfelelő helyszín kialakítása. Az ingatlan udvarán a HÉV-megálló közelsége miatt (is) célszerű lenne kerékpárkölcsonzót kialakítani a zöldturizmus fejlesztésére, az autó-átmenőforgalom csökkentésére. (Stratégiai Ütemterv 14., 39. pont)

Óvárosi Kulturális Központ — Teleki-Wattay kastély, Pomázi Zenekastély vagy Kóruskastély és környezete. A PHARE-program alapjaira nyugvó kulturális turisztika fejlesztése elsősorban térségi, országos és nemzetközi kórustalálkozók szervezésével. (Stratégiai Ütemterv 15., 22. pont)

Romkert és Emlékpark — Gertrúd királynő halálának 800. évfordulója alkalmából 2012-ben Romkerttel (és esetleg szabadterei színpaddal ellátott) új városi park átadása a Klisza dombon. A domb alatt található középkori vár ásatásait városi és nemzeti kincsé tevő Romkert idegenforgalmi szempontból kiemelkedő jelentőségű látnivalót jelenthetne. (Stratégiai Ütemterv 48., 49. pont)

1. 3. 2. 2. Pomáz város kulturális preferenciái

Az Európai Unió, Magyarország és a település adottságait és elvárásait figyelembe véve:

Arculat — A főváros közelségében, a kistérségi adottságokat is figyelembe véve speciális, egyedi városi karakter, identitás, arculat megfogalmazása. Hagyományok teremtése, területi (helyi) kulturális identitás erősítése, ezek formális megalkotásában való részvétel. Álváros (szub-regionális szerep) helyett/mellett aktív város (dinamikus szerep). Partnereinkkel történő együttműködés erősítése. (Stratégiai Ütemterv 21., 30., 31., 35., 36., 38., 44., 48. pont)

Minőség — Az állampolgári igények, a személyiség-komfort javításának szolgálata. A gyermekek kulturális szocializációjának minőségi fejlesztése. A helyi társadalom szociokulturális adottságainak feltérképezése, műveltségképének, művelődési szokásainak fejlesztése.

Értékvédelem — Magas színvonalú művészetpártolás, a művészeti „termékek” láttatása, művészeti „értékforgalmazás”. A település kiemelkedő közösségeinek, személyeinek, a helyi értékeknek a védelme, támogatása. A település nemzeti és nemzetiségi hagyományainak ápolása. „Kultúrák találkozása” program keretében a kapcsolatok és a nemzetiségi kapcsolatok erősítése. Sokszínű szabadidő kínálat. (Stratégiai Ütemterv 8., 9., 10. 11., 12., 13., 15. 18., 23., 24. 28., 36. 38., 41. 44., 48., 49., tágabb értelemben valamennyi pont.)

Épített környezet — Pomáz természeti, művészeti és történelmi örökség értékének megőrzése, műemlékvédelem. Az újabb építésű ingatlanok esetében kontroll a vizuális környezet minőségét illetően. Közösségi terek létrehozása, növelése, szebbé, vonzóbbá tétele átépítéssel, reaktivációval, esztétikai érték-növeléssel, korszerűnek megfelelő design-nal. Településközpont kulturális színvonalának erősítése (az újabb alközpontok kijelölése mellett). (Stratégiai Ütemterv 12., 30., 31., 32., 33., 35., 41., 48. pont)

Turizmus-fejlesztés — Települési turisztikai kínálat kialakításának koordinálása Pomázi Turisztikai Egyesület létrehozása segítségével. Turisztikai, kulturális népszerűsítő és tájékoztató kiadványok megjelenítése, árusítása a Tourinform Irodában. Kerékpárút Pomázt a kistérség településeivel összekötő szakaszainak megépítése. Turizmusfejlesztés a Dunakanyar-Pilisi Régió településeivel, idegenforgalmi szervezeteivel együttműködve. A természeti környezet védelme. (Stratégiai Ütemterv valamennyi pontja, különösen 1., 6., 7., 14., 21., 25., 29., 36., 38., 46., 50.)

Tájékoztatás — A helyi kulturális nyilvánosság és tájékoztatás fejlesztése (televízió, újság, honlap, utcai tájékoztató táblák). Megtartani és vonzani a magasan képzett alkalmazottakat, vállalkozókat, a magasan kvalifikált polgárokat, bevonni őket a helyi kulturális közéletbe. Szolgáltató- és információgazdaság telepítése, ezáltal a helyi anyagi erőforrások fejlődnek, ami a kulturális területekre visszaforgatható. Hatékony forrásszervezés a stratégiai célok megvalósításáért (stratégia-irányított fejlesztés). Egységnyi közpénzzel minél több privát tőkét mobilizálni a fejlesztésekhez (menedzselt-kapitalizmus). (Stratégiai Ütemterv 1., 3., 6., 7., 14., 17., 30., 31., 34. pont)

Promóció — Hatékonyabb, jobb, több információ, adatszolgáltatás, kommunikáció, promóció. A tájékoztatás eszközrendszerének kiépítése: információs táblák elhelyezése, települési térképek elhelyezése a város közlekedési csomópontjain (HÉV-megálló, Hősök tere, Szabadság-tér). Örökséghelyszínek és a hozzá kapcsolódó mondanivaló promóciója, élményszerű marketingje révén a vonzerő növelése. (Stratégiai Ütemterv 21., 30., 31., 35., 36., 38., 44., 48. pont)

2. Gyakorlati megvalósulás/megvalósítás

A fejezetben megkíséreljük áttekinteni a település kulturális életében feladatot ellátó, résztvevő intézményeket, szereplőket. Képet kapunk a kulturális intézmények, szervezetek, személyek hálózatról, alá-, fölé-, ill. mellérendeltségi viszonyairól. Láthatóvá válik, hogy milyen projektekben működnek együtt, amelyekhez a humán erőforrásokat, valamint az infrastrukturális eszközök közösen kell/lehet alkalmazni/megteremteni. Áttekintjük a kultúra szereplőinek vállalt kulturális céljait, feladatait, valamint esetenként az ennek megvalósításához szükséges humán, infrastrukturális és egyéb anyagi forrásokat.

2. 1. Pomáz Város Önkormányzatának Kulturális Bizottsága

A Kulturális Bizottság Pomáz Város Önkormányzatának jóváhagyásával jelenleg (2006 ősze óta) 5 fővel működik: 1 elnök (Duró Imre — önkormányzati képviselő), 2 tag (Báthory István, illetve Horváthné Diósi Viktória — önkormányzati képviselők), valamint 2 külső tag (Barta Éva, Morvai Zsuzsanna) közreműködésével. A bizottság fő területei az oktatás, a kultúra, a civil szervezetek és a média. Ezeken a területeken végez háttér munkát, előkészítve az említett területekre vonatkozó képviselőtestületi döntéseket, javaslatot tesz a területet illető kérdésekben, illetve döntést hoz az önkormányzat által támogatott kulturális, oktatási jellegű pályázatok elbírálásáról.

2. 2. Pomáz Város Önkormányzatának Ifjúsági-, Sport és Idegenforgalmi Bizottsága

Az Ifjúsági-, Sport és Idegenforgalmi Bizottság Pomáz Város Önkormányzatának jóváhagyásával jelenleg (2006 ősze óta) 5 fővel működik: 1 elnök (Kósa Anikó — önkormányzati képviselő), 2 tag (Rédei Imre, illetve Turcsány Péter — önkormányzati képviselők), valamint 2 külső tag (Dulai Gábor, Topor Roland) közreműködésével. A bizottság fő területei az ifjúság, a sport, az idegenforgalom-turizmus, valamint a környezetvédelem. Ezeken a területeken végez háttér munkát, előkészítve az említett területekre vonatkozó képviselőtestületi döntéseket, javaslatot tesz a területet illető kérdésekben, illetve döntést hoz az önkormányzat által támogatott az ifjúsági, sport, idegenforgalmi-turisztikai, valamint környezetvédelmi jellegű pályázatok elbírálásáról.

2. 3. Pomáz Tájékoztatási Információs és Koordinációs Közhasznú Társaság (Pomáz Kht.)

A Pomáz Kht. — teljes nevén Pomáz Tájékoztatási Információs és Koordinációs Közhasznú Társaság (Székhelye: 2013 Pomáz Kossuth L. u. 23-25) — 2005-ös alapításakor többcélú szervezetként jött létre. A társaság feladata az 1990. évi LXV tv. 8. §. (1) bekezdése alapján a Pomáz Város Önkormányzatának közfeladatai ellátásának és működésének elősegítése. A Kht. ügyvezető igazgatója Zsidi János.

A Kht. működésének célja, hogy a helyi médiák ismerjék és alkalmazzák a feladatfinanszírozás önkormányzati elveit; tevékenységüket kiszámítható körülmények alapján, a közműsor-szolgáltatói szabályzatban, illetve az önkormányzattal és a kht-val között megállapodások alapján előírt és elvárt függetlenséggel végezzék; a támogatás folyósítása a megállapodások határidején belül megtörténjen, így a médiák arculattervezése és adott esetben műszaki fejlesztése biztosított legyen; a tény és hírközlés, illetve az sajtó, internet és műsorstruktúra az önkormányzati hírforrásokra és intézményrendszerre támaszkodjon.

A fenti célok megvalósítása érdekében a Kht. az alábbi feladatokat végzi a mindenkori sajtó és médiatörvény, illetve a közműsor-szolgáltatói szabályzatot ismerve és alkalmazva: az alapító és maga számára előkészíti a helyi médiák működésével

kapcsolatos pályázati kiírásokat, megbízásokat és együttműködési szerződéseket; az évenkénti települési költségvetésben jóváhagyott módon és mértékben, a feladatfinanszírozás elvét érvényesítve fizeti meg az önkormányzati forrású támogatásokkal működő helyi médiák szolgáltatásait, a Média törvény, a közműsor-szolgáltatási szabályzat, illetve további sajtó és Internet szolgáltatói előírások alapján javaslattal él a vele szerződésben álló médiaszolgáltatók felé azok műsor- és információ-szerkezetére, arról megállapodást köt; az elfogadott, az önkormányzat és a kht, illetve a médiaszolgáltatók között érvényben lévő szerződések alapján előre tervezi saját költségvetését, és a rajta keresztül biztosított támogatások összegét; ellenőrzi a támogatásokban részesülő helyi médiák a szerződéseikben tett szakmai vállalásainak végrehajtását, az önkormányzat és a kht. által finanszírozott műsorok a közműsor-szolgáltatói szabályzatnak történő megfelelését; folyamatosan figyelemmel kíséri a helyi médiák számára nyitott pályázati rendszeren kívüli, a kht számára elérhető pályázati kiírásokat költségvetése bővítésére, alapfeladatainak ellátására, célfeladatok befogadására; megfelelő tartalmi és statisztikai információkat készít, készített és továbbít az alapítónak a támogatás hasznosításáról, ellenőrzi, igazolja a teljesítéseket; illetve elősegíti a hiteles és rendszeres informatikai és hírszolgáltatást helyi a médiák felé.

A közhasznú társaság emellett alapítása (2005 óta) szervezi és bonyolítja — a Művelődési Házzal különböző szinten együttműködve — az állami és helyi ünnepeket, illetve Pomáz Város Napja rendezvényeit, illetve egyéb kulturális és közeleti eseményeket. A Kht. az alapításakor meghatározottak szerint Közműsor-szolgáltató nyilvántartási kérelemmel fordult az ORTT-hez. Nevezett testület elfogadva a kérelmet, 2006. áprilisában nyilvántartásba vette a Városi TV Pomáz-t, mint közműsor-szolgáltatót. (Stratégiai Ütemterv 2., 3. 6., 7., 8., 12., 13., 18., 21., 23., 28., 34., 36., 38., 39., 41., 42., 46. pont)

2. 4. Pomázi Művelődési Ház és Könyvtár (PMHK)

2. 4. 1. Pomázi Művelődési Ház

A Pomázi Művelődési Ház és Könyvtár jelenlegi helyén, a Huszár utcában 1981 óta üzemel, a művelődési ház elődje a Bem József utcában, míg a könyvtár korábban a Beniczky utcában üzemelt. Az intézmény jelenlegi formájában helyet ad számos civil szervezetnek, oktatási, közművelődési és sportprogramnak. Nagy szerepe van a rendezvények összehangolásában. Létesítése óta számos kiváló vezetője (Gelencsér Ildikó, Dr. Hamvas Ferenc, Zsidei János, Duró Imre, Gáspár Sándor) után az intézménynek 2007. szeptembere óta Kósa Anikó a vezetője, aki egyúttal Pomáz Város Önkormányzata Idegenforgalmi, Sport és Ifjúsági bizottságának vezetője, önkormányzati képviselő, alelnöke a Vértesszőlő-Hulladékgyűjtő Társulásának, tagja a Pest Megyei Önkormányzat Kulturális és Műemlékvédelmi Bizottságának. Hosszú idő után most van a létesítménynek lehetősége arra, hogy a megteremtett értékeken, hagyományokon alapuló, hosszú távú (nem csupán egy ciklusra szóló) fejlődés, menedzser-szemléletű vezetés, jó koordináció valósuljon meg az intézmény munkájában, a város anyagi erőforrásainak megfelelő nagyszabású épület-rekonstrukció/átépítés mellett/után.

A Pomázi Művelődési Ház település kulturális és civil életének egyik jelentős helyszíne. 300 főt befogadó színházterme és öt klubhelyisége fogadja a szakkörök, tanfolyamok, előadások, komoly és szórakoztató rendezvények látogatóit. Jelenleg olyan rendszeres rendezvényeknek ad otthont, mint a Csata László Gazdakör, Pomázi Kertbarátok Porpáczy Aladár Klubja, Bibliatörténeti Kör, Somodi László Képzőművészeti Kör, Pomázi Mozgáskorlátozottak Klubja, Motolla Hagymányörző Kézműves Műhely játszótér, Cukorbeteg Pomázi Egyesülete, Nostalgia délután és különféle sportkörök (Taj-csi, Karate Kai, Pingpong), illetve különféle táncsoportok (Wellbende Táncstúdió, Hip-hop táncstúdió, társastánc tanfolyam). Emellett jótehetség esteket, gálákat, színházi előadásokat, néptánc-találkozókat, gyermeknapokat stb. is szervez.

A Művelődési Ház alapfeladatai alapító okirata szerint: a település természeti, anyagi, szellemi és művészeti értékeinek, hagyományainak megismertetése, gondozása, gyarapítása; a nemzeti, nemzetiségi és az egyetemes kultúra megismertetése, a megértés és a befogadás elősegítése, művelődési folyamatok gondozása; a művelődési folyamatok és szándékok gyámolítása, műfaji és tartalmi korlátok nélkül; az alkotókedv, a tehetség kibontakoztatásának segítése, az alkotó közösségek, művészeti

csoportok, alapfokú művészetoktatási tevékenység támogatása; az iskolán kívüli oktatás, szakképzés lehetőségének biztosítása; a helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének, civil kezdeményezéseinek szervezése, segítése; kulturális szolgáltatások, rendezvények, kiállítások, előadások és egyéb művelődési alkalmak biztosítása.

A Művelődési Ház alkalmas lehet a közművelődési feladatok maradéktalan ellátására egy átépített, áttevített, közösségi terek, alkalmak, rendezvények megvalósítására alkalmas épülettel, infrastruktúrájában és humán erőforrásaival a feladatnak megfelelően (ahhoz méltóan) ellátva. Mindennek a megvalósítását nehezíti, hogy jelen pillanatban a feladat megoldására állami keret nem áll rendelkezésre, így ennek nagy részét önkormányzati forrásból kell előteremteni. Az intézményállomány átalakításával párhuzamosan a helyi közösségekkel, civil szervezetekkel karöltve egységes közművelődési stratégiát gyártani, ki milyen feladatokat tud ellátni és hogyan. Átgondolandó a Városi Könyvtár működésével kapcsolatos kérdéskör is (ld. alább). Ez a 2007-től regnáló – korábban az intézményben népművelőként dolgozó – új igazgató feladata lesz a közeljövőben.

Az igazgató szakmai munkájában prioritásként jelölte meg a partnerközpontú gondolkodást, a célközönség pontos meghatározását, a város kulturális feladatát ellátó egyéb intézményeivel való kapcsolattartást és koordinációt, a különböző életkorú társadalmi rétegek megfelelő szórakozási lehetőségeinek biztosítását, az ismeretterjesztési tevékenység növelését, ennek érdekében az intézmény működésében szakmai monitoring-rendszer kialakítását, a megfelelő minőségbiztosítás érvényesítését, valamint az elérendő célnak megfelelő adekvát külső és belső kommunikációt, a megfelelő marketing, arculati elemek kialakítását, a közönségkapcsolatok fejlesztését. Az igazgató asszony az intézmény által elérni kívánt legfontosabb célcsoportként a gyermek és ifjúsági korosztályt jelölte meg, akik felnőve a jövő életminőségének tartalmát, a kultúrafogyasztási szokásokat fogják meghatározni, ezért fontosnak tartja a gyermekkorosztályok kulturális igény szintjének emelését, valamint a képesség- és készségfejlesztés meghatározó élményeinek elsajátítását az iskolán belül és kívül egyaránt.

Véleménye szerint – amely egyúttal ars poeticája is – az életminőségen túl a közvetített kulturális szokásrendszer határozza meg a gazdasági aktivitásban való részvételt, illetve a társas kapcsolatokat. A nemzeti jövedelem megteremtésében és növelésében fokozódó szerepe van a kreativitásnak, az alkotásnak, amely a kulturális alkotó folyamatban sajátítható el. Így a kultúra nem csak a szabad idő eltöltését gazdagítja, hanem növekvő jelentőségű nemzeti erőforrás. A kultúra bizonyítottan gazdaságfejlesztő tényező. Munkájában alapelveként jelölte meg azt a fajta pozitív diszkriminációt, amelynek során a Pomázi Művelődési Ház infrastrukturális és humán erőforrásait igénybe véve ezek a korosztályok az életkori sajátosságaikra épülő közművelődési rendszerben, szervezeten juthatnak hozzá a helyi és az egyetemes kultúra javaihoz, fejlődhet önkifejező képességük, művészi alkotókészségük, befogadóképességük, illetve valós esély teremthet a hátrányos helyzetű rétegek felzárkóztatására, az esélyegyenlőség megteremtésére.

Stratégiai irányelvei ezzel összefüggésben a fiatalosság, korszerűség, a legújabb trendek, irányzatok nyomon követése, megismertetése, esélyteremtés és felzárkóztatás, több kultúra élmény biztosítása a fogékony gyermekkorban; megkülönböztető figyelem a hátrányos helyzetű rétegeknek, új közönségrétegek elérése, követésre méltó minták teremtése; hagyomány- és értékörzés, az élő hagyományok ápolása, új kulturális hagyományok generálása; amatőr mozgalmak felkarolása; új értékek létrehozása, fiatal tehetségek helyzetbe hozása; a művészeti nevelés terén a kortárs művészetek előtérbe helyezése, megértetése.

Az igazgató asszony pályázatában fontosnak tartotta kiemelni azt is, hogy a fiatalok mellett a művelődési háznak szem előtt kell tartania a felnőtt, valamint a nyugdíjas korú lakosság sokrétű szórakozási, művelődési igényét. Törekedni kell a már meglévő pomázi közösségek befogadása, és a velük való kapcsolattartás folyamatosságára, amelyek önszerveződők, sok és színvonalas programot hoznak létre, életpasztaut és ismeretük is szerteágazó. Nem utolsósorban a nemzetiségek hagyományainak, szellemi vagyonának megtartása is prioritást élvező kulturális szándék a településen, így a nemzetiségek nemzeti identitásának, kultúrájának megőrzésére irányuló programoknak is helyet kell kapniuk a művelődési ház falai között. (Stratégiai Ütemterv 20., 36., 39., 45. pont)

2. 4. 2. Pomázi Városi Könyvtár

A könyvtár a művelődési házzal egy épületben és közös szervezeti egység keretében működik, vezetője Fodor Gizella. Ezzel együtt a két intézménynek más és más a küldetése, különböző funkciót tölt be a társadalom és a szűkebb közösség életében. A könyvtár hosszú évek óta működik méltatlan körülmények között. A folyamatos beázások miatt nemcsak könyvek mentek tönkre az évek folyamán, hanem teljesen használhatatlanná vált egy nagyon jól hasznosítható helyiség. Jelenleg egy masszív, egészségre káros gombatenyészetnek ad helyet. Huszonöt év alatt egyszer sem lett felcsiszolva, lakkozva a parketta, az ablakok, ajtók a plafonok nem lettek lefestve, a vakablakok télen a hideget, nyáron a meleget vezetik. Egyszóval a kultúra környezete nem kulturált. A könyvtár 200 m²-en működik, ez a terület igen szűkös, számos funkciót (pl. DVD tárr, gyermekkönyvtári olvasóterem, helytörténeti kutatószoba) helyhiány miatt nem tud ellátni. A bővítés lehetősége az évek során többször szóba került, de sajnos nem realizálódott. 2003-ban adták át a gyerekeknek felújított gyermekkönyvtárat, melyet önkormányzati pénzből, pályázati támogatásból és nem utolsósorban városi összefogással sikerült szebbé, barátságosabbá és használhatóbbá tenni. Az alapterület sajnos változatlan, a gyereklátogatók száma ezáltal mégis ugrásszerűen megemelkedett. Az épület teljes rekonstrukciója és a szolgáltatások későbbiekben vázolt növelése várhatóan a felnőtt lakosság esetében is hasonló látogatottság-emelkedést produkálna.

A könyvtári szakalkalmazottak száma jelenleg 3 fő, mely csak a legszükségesebb könyvtári feladatokat képes ellátni. A könyvtár állománya 31000 db dokumentum, ennél több nem fér el a polcokon. Az állományfejlesztés mellett folyamatosan vonják ki az állományból az elhasználódott, elavult könyveket. Az önkormányzati támogatás mellett folyamatosan pályáznak, mecénátúrákat keresnek. A bevétel nagy részét szigorúan állományfejlesztésre fordították, az utóbbi években fokozott figyelemmel a felsőoktatásban részt vevők igényeire. A pénz többi részének felhasználásával számítógép parkot alakítottak ki Internet-használati lehetőséggel, amely korlátlan hozzáférést biztosít valamennyi számítógépen. Jelenleg 3 számítógép áll az olvasók rendelkezésére, az egyiken a Magyar Törvénytárat is használhatják. Két évvel ezelőtt a hagyományos cédulakatalógust felváltotta a számítógépes katalógus, a könyvtár állománya felkerült a világhálóra, ezzel egyidejűleg áttértek a vonalkód leolvasóval történő elektronikus kölcsönzési rendszerre. A város hivatalos honlapjára felkerült a könyvtárról és szolgáltatásairól szóló részletes tájékoztató.

A könyvtár lényege a felhalmozott emberi tudás gyűjtése, rendszerezése, őrzése, az ismeretekhez, az információhoz, a tudáshoz való általános hozzáférés biztosítása és rendelkezésre bocsátása. A dokumentum-hordozó független, a könyvtől a multimédiáig terjed, és magába foglalja a hazai és a nemzetközi hálózatokon található információkat is. A változások tulajdonképpen az alapszolgáltatások és a speciális szolgáltatások viszonyát, valamint a teljesítés módját formálják. Az „olvasás gyönyörűsége és az információszerzés gyorsasága, pontossága kíváncsi” egyszerre jelenik meg, mint a könyvtárral szemben támasztott igény. Vagyis nemcsak könyvekben és periodikákban, hanem információkban is kell gondolkodni. Az információhoz való gyors hozzáférés a társadalomban való létezés, boldogulás alapvető feltétele. A könyvtárak pedig az információs társadalom alapintézményei is egyben.

A Pomázi Városi Könyvtár feladata a lakosság szolgálata, szolgáltatásokkal való ellátása, az egyének és a közösségek számára a dokumentumokhoz és az információhoz való szabad hozzáférés biztosítása a kultúra minden területén; olvasóbarát, felhasználóbarát szolgáltatás nyújtása a hagyományos könyvtári és az új típusú szolgáltatások terén, tanácsadás, segítségnyújtás az információs ismeretekben, közhasznú információs tevékenység végzése; az olvasók számára ingyenes Internet használat biztosítása az esélyegyenlőség növelése érdekében; a könyvtár gyűjteményéből hiányzó-kutatáshoz, tanuláshoz, munkához, ismeretszerzéshez szükséges-dokumentumok beszerzése más könyvtárak állományából az Országos Dokumentum-Ellátási Rendszeren keresztül; kulturális értékek közvetítése sajátos könyvtári eszközökkel; olvasáskultúra ápolása, kiemelt figyelemmel fordulva az ifjabb korosztály felé; a város helyismereti dokumentumainak gyűjtése, őrzése és rendelkezésre bocsátása; irodalmi és kulturális programok szervezése; lehetőség nyújtása a szabadidő kellemes és hasznos eltöltéséhez.

A társadalom és a könyvtár kapcsolata mindig kétoldalú. A könyvtár, mint közgyűjtemény csak akkor szolgálhatja jól a társadalmat, ha az megfelelő feltételeket biztosít számára, a társadalom viszont akkor nyújt jó feltételeket a könyvtár

száma, ha a könyvtár jól szolgálja a társadalmat. Ennek értelmében a hagyományos gyűjtemény-központú könyvtárat napjaink kívánalmainak megfelelően a használó-központú könyvtárnak kell felváltania. Olyan szolgáltatásokat kell szervezni és olyan formában, hogy a középontban a felhasználó álljon. Ehhez szükséges, hogy kifelé tekintsen, és szolgáltatásaival megtalálja és elérje az embereket. A szolgáltatások széles skáláján mozgó intézmény kialakítása az optimális. A könyvtár használói számára a gyűjtemény minősége a legfontosabb. Ebbe beletartoznak a nem hagyományos információhordozók is. Mindannak a műveltségbeli (lexikális, logikai, manuális, technikai) tudásbeli kíváncságnak, amelyet az oktatási rendszer megcéloz, meg kell felelnie a könyvtári rendszernek, dokumentumállományát, technikáját, szakértelmét tekintve egyaránt. A könyvtári ellátást és szolgáltatásokat megtérülő szellemi beruházásnak kell tekinteni. A könyvtár, mint az oktatás, művelődés, kutatás „háttérágazata” jogosan kerül a szellemi tőkét gazdagító szolgáltatások sorába.

Amennyiben a könyvtár finanszírozása megfelelőképpen alakul, a Pomázi Városi Könyvtár hármas funkciómodelljének, erősítése, megfelelő színvonalon történő működtetése a kívánatos. Elsőként a hagyományos könyvtári funkciók javítását a magasabb dokumentumvásárlási keret megemelésével, folyamatos szinten tartásával (infláció figyelembevétele, áfanövelés stb.) lehet elérni, amely szélesebb, differenciáltabb gyűjtőkört, magasabb példányszámot tesz lehetővé. A hagyományos szolgáltatások körét ki kell bővíteni a Fonotéka működtetésével. Legyen lehetőség a CD lemezek, DVD-k, hangos könyvek beszerzésére, kölcsönzésére, meghallgatására a megfelelő technikai háttér, alapterületet biztosításával, és a megfelelő felkészültségű szakember közreműködésével. Fontos stratégiai feladat a helyismereti gyűjtemény megfelelő működtetése. A helytörténeti feladatok kibővítése a Kábel TV anyagának archiválásával, valamint a meglévő és folyamatosan bővülő helytörténeti dokumentumok digitalizálása és közzététele az Interneten. Ezzel megvalósul a kizárólag helyben használható helyismereti anyagok szélesebb körben történő hozzáférhetősége. További feladat a „Mozgó Könyvtár” elnevezésű, időseket és betegeket könyvtári dokumentumokkal ellátó szolgáltatás továbbfejlesztése.

Másodszor a könyvtár információs szolgáltatásainak színvonalának növelését a megemelt gépszámmal, az ehhez szükséges alapterület bővítésével, a könyvtárosok létszámának növelésével, a könyvtárosok folyamatos képzésével lehet elérni. A könyvtár vegye igénybe más, könyvtárhasználóknak való információ szolgáltatók adatbázisait, a rendelkezésre álló ingyen használható adatbázisokon kívül a piacon megjelenő fizetőseket is. Elérhetővé váljon, hogy az olvasó személyes kód használatával otthonról is tudjon könyvet hosszabbítani, foglaltatni, előjegyeztetni, és természetesen kutathasson a naprakész adatbázisban. A Pomázi Városi Könyvtár saját, a könyvtárról és szolgáltatásairól naprakész tájékoztatást adó honlappal jelenjen meg a világhálón. A könyvtár kezelje kiemelten az Európai Unióra vonatkozó információs anyagok szolgáltatását. Építsen ki Közhasznú Információs Adatbázist a településre vonatkozó adatokkal is. A közhasznú tájékoztatást több csatornán keresztül biztosítsa (személyes kommunikáció, telefon, e-mail). Megfelelő érdeklődés esetén indítson számítógépes, internetes tanfolyamokat, vakok és gyengénlátók részére olvasó számítógépet biztosítson.

Végül harmadszor a könyvtár, mint közösségi színtér az elkövetkező években is szervezze meg a „könyves ünnepekhez”, kulturális évfordulókhoz kapcsolódó rendezvényeket. A gyermekkönyvtári foglalkozásokkal segítse az oktatási programot és az egyéni tanulást. Továbbra is kiemelt figyelemmel kezelje a három általános iskola diákjai körében minden évben megrendezésre kerülő Sashegyi Sándor Helytörténeti Vetélkedőt, amely arra hivatott, hogy globalizált világunkban is elültessük a szülőföldhöz, a lakóhelyhez való kötődést, az egészséges lokálpatriotizmust.

A fent vázolt — az intézmény részéről is megfogalmazódó — szakmai program megvalósításához az intézmény állományának biztonságos és méltó elhelyezése (épületátépítés) után szükséges a dokumentumvásárlási keret megemelése, a géppark állományának növelése, az információs, közösségi és közgyűjteményi szakmai program megvalósításához megfelelő létszámú, képzett humán erőforrás biztosítása, valamint a Művelődési Házal való együttműködés formáinak átgondolása és véglegesítése az optimális működés biztosítása érdekében. (Stratégiai Ütemterv 45. pont)

2. 5. Városi Intézményeket Ellátó Szervezet (VIESZ)

Pomáz Város Önkormányzata 2004. augusztus 3-án alapította a VIESZ-t, a Városi Intézmények Ellátó Szervezetét, azonban a jelenlegi 6 fős dolgozói létszámával, a fenntartó általa felruházott teljes feladatkörrel, ellátási kötelezettséggel 2005. január 1-jétől rendelkezik, és látja el a feladatát. Az intézmény vezetője — megalakulása óta — dr. Juhár Jánosné. Az Intézkedési tervben megfogalmazottan a VIESZ létrehozásának a célja, hogy az Önkormányzat által fenntartott intézményrendszer — jelen esetben a nevelési—oktatási intézmények — egy korszerű, egységes szemlélettel irányított, azonos elvárásokat támaztó és azonos lehetőséget biztosító finanszírozási és szakmai környezetbe kerüljön. Tevékenységi körébe tartozik egyrészt a város intézményeinek gazdálkodásával kapcsolatos feladatok ellátása, másrészt közreműködés a közoktatás irányításával kapcsolatos feladatok ellátásában, valamint segítségnyújtás a hatékony nevelő—oktató munkához. A fenntartó és az intézmények működési köre között elhelyezkedve, a fenntartó által megjelölt feladatok teljesítésével végzi munkáját. Egyik legfontosabb tevékenységi köre az intézmények gazdálkodásával kapcsolatos feladatok ellátása. Tevékeny részesei a feladatfinanszírozásra történő áttérés lebonyolításának. A gazdasági feladatok zökkenőmentes ellátása érdekében a készpénzfelvétel kivételével minden nap teljes munkaidőben a kollégák rendelkezésére állnak. Negyedévente munkamegbeszélésen tájékozódnak az intézmények problémáiról, és informálják őket az elkövetkezendő feladatokról. Szükség esetén kérésre az intézményekben a helyszínen nyújtanak segítséget a zavartalan munkavégzéshez.

A gazdasági, pénzügyi munkafolyamatok az egyes intézményekben egységesítve működnek, így pl. az étkezés, a tankönyvszámlázás nyilvántartása, számlázása; bérnyilvántartások egységesítése, változások figyelemmel kísérése; közműóra nyilvántartása a VIESZ feladata. Segítségét nyújt az intézményeknél lévő feladatok szakszerű elvégzéséhez, a napi munkához szükséges formanyomtatványokat, mintákat készít és továbbít. A közoktatás irányításával kapcsolatos feladatai: az óvodai és iskolai beiratkozás előkészítése; az intézmények szabályzatainak fenntartói jóváhagyását előkészítő feladatok ellátása, szakértői véleményeztetés; az intézmények működtetését érintő fenntartói döntések előkészítése, előterjesztések készítése képviselő-testületi ülésekre; fenntartói ellenőrzések előkészítése, lebonyolítása szakértők felkérésével (pl. összegző vizsgálatok, témavizsgálat); a fenntartót érintő pályázatok írása, bonyolítása; Iskolatej program előkészítése; Feladatellátási- és intézkedési terv elkészítése és időközi felülvizsgálatának lebonyolítása; Pomázi Pedagógiai Napok megszervezése, lebonyolítása; az intézményeket érintő pályázati lehetőségek, akkreditált tanfolyamok, képzések nyomon követése; a nevelési—oktatási intézményekre vonatkozó törvényi, jogszabályi változások értelmezése az intézményekkel, igény esetén szakértő bevonását biztosítva. A VIESZ készséggel áll az intézmények rendelkezésére minden felmerült kérdésben. A város közoktatási intézményeinek vezetői és dolgozói egyaránt bizalommal fordulhatnak az intézmény dolgozóihoz minden problémájukkal, a zökkenőmentes, harmonikus, hatékony közös munka érdekében az intézmények közötti koordinációs, illetve közvetítői feladatokat is ellátja. (Stratégiai Ütemterv 22., 36. 37. pont)

2. 6. Közoktatási intézmények

A közoktatási intézmények általános közművelődési feladatai: a mentális egészség és a fizikai erőnlét fejlesztése; a sport és a kultúra kapcsolatának gondozása; a lokálpatriotizmus erősítése, tanulók, nevelők és szülők közéleti szerepléseinek elősegítése; a szülők, nevelők pedagógiai együttműködésének közös kulturális tevékenységének erősítése; diák és gyermeknap programok szervezése, vagy azokon való részvétel, biztosítása; a települési ünnepeken, nagyrendezvényeken, egyéb kiemelkedő kulturális rendezvényeken, tanulók és pedagógusok részvételének biztosítása; különböző közösségek összefogásainak segítése; gyermek és ifjúsági előadásokra megfelelő tájékoztatást és szervezést biztosítani; népszerűsíteni a művészeti nevelést és a hagyományörzést szolgáló rendezvényeket; a pedagógusok szabad kapacitását a kulturális és a közéleti tevékenység szolgálatába állítani; a kulturális koncepcióban megfogalmazottak önálló kezdeményezésekkel való támogatása az oktatás területén meglévő eszközökkel; az együttműködés keresése az oktatási intézmények és a közművelődési intézmények között; segíteni, hogy az élő hagyomány, tánc, zene, ének, közelebb kerüljön a gyerekekhez, biztosítani ezáltal a folytonosságot, az áthagyományozódást. A város oktatási intézményei tőlük telhető erőforrásaik tükrében elismerésre méltó módon próbálják megvalósítani működési

gyakorlatukban a nevelés — oktatás — közművelődés hármas, egymásra segítően ható egységét. (Stratégiai Ütemterv első sorban 36. pont)

2. 6. 1. Óvodák

2. 6. 1. 1. Mesevölgyi és Mesedombi Óvoda

2003-ban vette fel a fenti neveket az 1900-as években épült 2-es és 3-as számú óvoda. Hét csoportjukban több mint 190 gyermeket nevelnek a Tevékenységközpontú óvodai nevelési programjukkal. Nevelési munkájukban a kommunikáció, együttműködés (kooperáció), környezetismeret, természetvédelem, differenciált képességfejlesztés, hagyományok és értékek ápolása, megőrzése a hangsúlyos. Az óvodáskorú gyermekek fejlődését a tevékenységeken keresztül, tapasztalás alapú neveléssel segíti az óvoda felnőtt közössége. Az egyenetlen fejlődésű gyermekek gondozását, individuális nevelését beszéd, mozgás és kognitív funkciók terén logopédus, gyógypedagógus fejlesztő team végzi. Nevelő munkájukat a szülők, a meseovik alapítványai és pályázatok által elnyert anyagi javak segítik, támogatják. A meseovikban német és szerb nemzetiségi nevelés is folyik, melynek feladata a nyelv megismertetése, a hagyományok és szokások megismerése, ápolása, életben tartása, a nemzetiségi gyermekek identitástudatának elmélyítése. Évente 1-2 alkalommal vesznek részt a nemzetközi testvérkapcsolatok ápolásában a Pomázt Támogató Kulturális Egyesület (Kultur- und Förderverein Pomaz) segítségével Oberhausen-Rheinhausen testvérvárossal együttműködve. A meglévő német kapcsolatok ápolása, fejlesztése, esetleges bővítése is terveik között szerepel családok bevonásával, illetve a német nemzetiségi iskolával együttműködve. 2007-ben, Magyarországon elsőként szerveztek a szerbiai Palicson gyermektábort, melyet Pomáz–Palics váltott helyszínnel évente szeretnének szervezni. Ismétlődő rendezvényeik közül kiemelkedő a nyaranta megszervezett Nemzetiségi Művészeti Hét, a Meseovik Napja, az idősek napközijével a havi rendszerességgel kapcsolattartás (műsoros előadások), valamint a 2x5 hetes nyári ovis tábor, ahol a nyáron is óvodába járó gyermekeknek élménydús, aktív óvodai életet szerveznek. Hagyományos rendezvényeik: Mikulás, Dedán Mraz, Karácsony, Szripszki, Farsang, Húsvét, Gyurgyevdan, Anyák napja, Évzáró, Ballagás. Jeles Napok: Vizes Élőhelyek Világnapja, Víz Világnapja, Állatok Világnapja, Föld Napja, Madarak Fák Napja.

2. 6. 1. 2. Hétszínvirág és Napsugár Óvoda

A Hétszínvirág Óvoda csoportjai: Lila, Égszínkék, Zöld, Citromsárga, Narancssárga, Kék, Piros, Katica, Csiga. A Napsugár Óvoda Csoportjai: Nyuszi, Cica, Pillangó. A két óvoda az 1999-ben elfogadott, majd 2004-ben kisebb módosítások után újra elfogadott epochális rendszerű program szerint működik. Az intézmény 12 csoportban 360 gyermeket fogad be. Nevelési programjuk alappillérei: az egészséges életre nevelés, az érzelmi nevelés, a szocializáció biztosítása, az értelmi nevelés, illetve az egyéni képességfejlesztés. Az intézmény nagy hangsúlyt fektet a szeretetteljes, a gyermekek érdekeit szem előtt tartó óvodai nevelésre. A prioritások között szerepel még a szívesen kommunikáló, a környezetben jól eligazodó, jó kapcsolatteremtő képességekkel rendelkező gyermekek nevelése, valamint a természetszeretet kialakítása a kicsikben. Ezek mellett hangsúlyos szándék a tehetséggondozás, a hátrányos helyzet kompenzálása, valamint a gyermekvédelem. A közeli és távoli jövőben mindezeket a célokat szeretnék még hatékonyabbá tenni, az erőforrásaikat bővíteni a megfogalmazott feladatok területein. Az intézmény vezetője Dr. Harmosné Tóth Györgyi.

2. 6. 1. 3. Magánóvodák

A Mesekuckó magánóvoda 8 gyermek befogadására alkalmas, a Mackó Kuckó magánóvoda pedig 5 csoportban lát el óvodai feladatokat.

2. 6. 1. 4. Tervezett önkormányzati óvoda

A betelepülések, az igények növekedésével, valamint a fenti 4 tagóvoda terhelésének csökkentésével szükségessé vált az óvodai férőhelyek bővítése a településen. Az Alcsevice terület beépítésével egyidejűleg egy 6+2 csoport befogadására alkalmas óvoda építését vette tervbe a városi önkormányzat. (Stratégiai Ütemterv 4. pont)

2. 6. 2. Általános iskolák

2. 6. 2. 1. Mátyás Király Általános Iskola

Az intézmény 1981 óta működik, eleinte I-es Számú Általános Iskola néven, 1998-ban vette fel Mátyás király nevét. Az iskola igazgatója Átsné Papp Mária. Az iskolában emelt szintű angoloktatás zajlik, emellett kiemelkedik a variációs matematikatanítás a számítástechnika segítségével, a környezet-kultúra tantárgy oktatása a művészetekkel komplexen, valamint az erdei iskolai programok. Az intézmény hitvallása, célja a nevelés és az általános ismeretek elsajátíttatása mellett leginkább a gyermekek környezettudatos magatartásra, életre nevelése. Eredményeik elismeréseként 2005-ben az ENSZ „Fenntarthatóságra oktatás 2005-2015” programja keretében az Oktatási és Kulturális Minisztérium és a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium által közösen létrehozott „Ökiskola” kitüntető cím tulajdonosává vált. A környezeti nevelést erősítve papírgyűjtést szerveznek évente kétszer, a nemzetközi gyalogló naphoz kapcsolódva Mátyás túrán vesznek részt, a mindennapokban szelektíven gyűjtik a hulladékot, a madarak és a fák napján fát ültetnek. Megemlékeznek és versenyeket rendeznek a következő kiemelt napokon: a vizes élőhelyek világnapja, nemzetközi energiatakarékosági világnap, a víz világnapja, az egészség világnapja, a Föld napja, a madarak és a fák napja, dohányzásellenes nap, európai autómentes nap, az állatok világnapja. A környezeti nevelés mellett az iskola másik fő profilja a hagyományok ápolása pl. Mátyás napi ünnepség, reneszánsz udvari program, benne Kinizsi-vetélkedő, Mátyás-futás, iskolatörténeti vetélkedő, Mátyás gála, András napi vásár. Az intézmény munkáját a Pomázi Nebulókért Alapítvány támogatja. (Stratégiai Ütemterv 36. pont)

2. 6. 2. 2. Sashegyi Sándor Általános Iskola

1901 szeptemberében nyitotta meg kapuját az első állami elemi népiskola a településen, melynek a Sashegyi Iskola a jogutóda. Az intézmény 1991-ben vette fel az autodidakta pomázi régész, Sashegyi Sándor nevét. 2006 szeptemberétől a kibővített és teljesen felújított épületben már középiskolai képzés is folyik. Az iskola kiemelt programja a számítástechnika tantárgy oktatása, mely már alsó tagozaton megkezdődik. Céljuk az informatikai ismeretek segítségével olyan állampolgárok nevelése, akik képesek eligazodni az információk sokaságában, kezelni is tudják azokat, valamint megtanulják a döntési technikákat. Az angol nyelv emelt óraszámában történő tanításával kívánják elérni, hogy a magyarságukra büszke tanulók az Európai Unió országaiban otthonosan mozogjanak, illetve a világ bármely táján élő kortársaikkal kapcsolatot teremthessenek. Az enyhe fokban értelmileg sérült tanulók tagozatának befogadásával példát mutatnak a tolerancia és a másság elfogadásában. A gyógypedagógusok, logopédusok, gyógytestnevelő szakértelmét az intézmény a normál tagozaton tanulók egyéni fejlesztése során is hasznosítja. A tanulók úszásoktatáson, illetve gyógyúszás foglalkozáson vehetnek részt.

Hagyományos iskolai programjaik közé tartozik a decemberi Jótékonyági gála, melyen az osztályok különféle műsorszámokkal lépnek fel; a júniusi Sashegyi Napok, amikor a sport és a művészetek területén próbálhatják ki képességeiket, ügyességüket, kreativitásukat a diákok; az őszi és a tavaszi túrák; a tanév végi múzeumi nap, valamint az iskolai élet bármely területén kiemelkedő eredményt elért tanulók számára szervezett jutalomkirándulás. Évente több alkalommal kézműves játszóházba várják az érdeklődő tanulókat. Az iskola minden évben hagyományosan megszervezi a területi-megyei népdaléneklési és a Szép magyar beszéd versenyt. A tanórán kívüli foglalkozások keretében többféle sportkörbe, illetve művészeti szakkörbe járhatnak a diákok. A speciális tagozaton tanító pedagógusok a művészetterápia alkalmazásával is eredményes nevelőmunkát végeznek.

2. 6. 2. 3. Német Nemzetiségi Általános Iskola

Az intézmény 2006. szeptember elseje óta a kompetencia-lapú oktatás bevezetésével vált kezdeményezővé az oktatás területén. Az intézmény vezetője Muzamelné Jandó Judit. Pedagógiai programja szerint az intézmény fő profilja a nemzetiségi német nyelvoktatás, negyedik osztálytól második idegen nyelv oktatása, a matematika tehetséggondozás, és a nemzetiségi hagyományok, kultúra ápolása, valamint a kompetencia alapú oktatás bevezetése. Az iskolába a különböző tantárgyakba beépített néptánc és nemzetiségi honismeret oktatás folyik. Az iskola tanulói nagy számmal vesznek részt a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata által szervezett korosztályonként kiírt német nyelvű ének-, vers és prózamondó versenyen, ahol rendszeresen előkelő helyen végeznek a regionális szintű megmérettetésekben, többen az országos döntőbe is eljutnak, néhány tanuló ott is eredményesen szerepel (2006-ban két, 2007-ben egy tanuló végzett az első helyen). Az iskola részt vesz a település nemzetiségi hagyományainak megőrzésében, pl. kitelepítési megemlékezés, önálló hagyományörző programjaik a betakarítási ünnep (Erntedankfest), és a Márton-napi lampionos felvonulás, amin a nemzetiségi óvodások, szülők és érdeklődők is részt vehetnek. 2004 óta a német nyelvben és/vagy a hagyományápolás terén kimagasló eredményeket elért tanulókat a Pomázi Német Nemzetiségi Önkormányzat elismerésben, könyvjutalomban részesíti. (Stratégiai Ütemterv 36., 38. pont)

2. 6. 3. Középiskola

2. 6. 3. 1. Sashegyi Sándor Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola

Az intézmény a Sashegyi Sándor Általános Iskola infrastrukturális és humán-erőforrás bázisára épülve, a 2006/2007-es tanévben kezdte meg működését. A középiskolai képzésben céljuk, hogy tanulóik magas szintű informatikai, digitális technológiai ismereteket, használható nyelvtudást és piacképes szakmát szerezzenek. A tanulók többféle képzési forma közül választhatnak. Bekapcsolódhatnak a szakképzésbe akkor is, ha eredményesen elvégezték a tízedik osztályt. A sikeres érettségi vizsgával rendelkezők is elsajátíthatják az iskolában tanított szakmák bármelyikét.

A szakközépiskolai képzés nyelvi előkészítő évfolyammal indul angol és német nyelvből, ahol a heti 12 nyelvóra mellett intenzív informatikaoktatás is folyik, ezt követi a négy évfolyamos általános tantervű képzés, mely a 11. évfolyamtól kiegészül a szakmai ismeretek megalapozásával a kerettantervekre épülő helyi tanterv alapján informatika, művészet, közművelődés, kommunikáció szakmacsoportban oktatott tárgyakkal. Művészeti szakon grafikus, multimédia-alkalmazó, -fejlesztő szakképesítés megszerzésére van lehetőségük a tanulóknak, illetve azoknak is, akik a sikeres érettségi után szeretnének szakmát tanulni. A művészeti vonalat a középiskolai képzésben két elismert művésztanár segítségével tudják kiemelkedő szinten oktatni.

A szakiskolai képzés a 9-10. évfolyamon alapképzés, és az erre épülő szakképző évfolyam(ok) keretében működik a szakiskolák számára készült kerettantervekre épülő helyi tanterv alapján; informatika, mezőgazdaság, építészet szakmacsoportban. A szakképző évfolyamokon kőfaragó, műkőves és épületszobrász; virágkötő-berendező, virágkereskedő; irodai asszisztens szakképesítés megszerzésére van lehetősége a diákoknak. Helyi tantervük alapján a tanulási nehézségekkel küzdő és a sajátos nevelési igényű tanulók számára is lehetőség van a középfokú képzésben való részvételre. Az intézményt jelenleg a vezetői feladatokkal megbízott igazgatóhelyettes, Csepreginé Volosinovszki Mária irányítja. (Stratégiai Ütemterv 36., 38. pont)

2. 6. 4. Alapfokú művészetoktatási intézmény

2. 6. 4. 1. Teleki-Wattay Művészeti Iskola

Pomázon a zeneoktatás az 1990-es évek elején kezdődött, eleinte magántanárok segítségével, majd 1915-től intézményesített formában. Sokáig (1963-tól) a szentendrei zeneiskola tagintézményeként működött, majd 1992. szeptember 1-je óta önálló alapfokú művészetoktatási intézmény. A Pomázi Zeneiskola nevet 2006-ban változtatták Teleki-Wattay Művészeti Iskola névre. Az névváltoztatás jelzi, hogy az oktatás 2002 óta a Teleki-Wattay kastély közvetlen környezetében zajlik, valamint, hogy a kizárólagos zenei oktatást felváltva az intézmény a tevékenységében megjelenő komplex művészeti nevelést és oktatást nevében is hangsúlyozni kívánja. Jelen tanévben (2007/2008) az intézményben 452 beiratkozott növendékkel 37 tanár foglalkozik, az

intézmény vezetője Ásztai Csabáné. Az iskola alaptevékenysége a művészeti nevelés és oktatás. Az alapfokú művészetoktatás olyan fejlesztőpedagógiát képvisel, amelyben a hangsúly a meghatározott követelmények teljesítésével történő képességfejlesztésen van, a tantestület tudatosan fordít nagy hangsúlyt a humán értékek közvetítésére.

Az iskola fontos szerepet vállal a település kulturális életében. Évente 50-60 alkalommal vesz részt nyilvános szerepléseken, hangversenyeken, ünnepségeken, közösségi rendezvényeken. Rendszeres kapcsolata van a település intézményeivel, óvodákkal, iskolákkal, Művelődési Házzal, Idősek Klubjával, az egyházakkal és a nemzetiségi egyesületekkel, klubokkal. Sok alkalommal és szívesen vannak jelen aktív közreműködőként eseményeiken. A zene által közösségeket is teremtenek: a kórusok, zenekarok, a kamarazenei csoportok, a zenés színjátszás által. A művészetoktatás fontos "terméke" az órákon, próbákon megszülető művészeti érték, melyet tanáraik és növendékeik segítségével a város és a tágabb közösségek részére közvetítenek. Az intézmény támogatja az amatőr együttesek, zenekarok, valamint a családi egyttmuzsikálás működését, nyitott az értékes könnyűzenére is. Rendszeresen létesít cserekapcsolatot más (esetleg külföldi) zeneoktatási intézményekkel, 1999 óta hivatalos testvérkapcsolatuk van az Újvidéki Josip Slavensky Zeneiskolával.

Az iskola hagyományos, ismétlődő rendezvényei, eseményei: hangverseny-bérlet gyermekeknek, hangversenyek óvodásoknak, adventi hangverseny a Római Katolikus Templomban, Testvérműzsák Galéria Kiállításai, „Muzsikáló gyermekek” sorozat, Karácsonyi koncertek, Újévi koncert, Magyar Kultúra Napja, Reneszánsz Vigasság, Farsangi Műsoros Jótekonysági Bál, Teleki-Wattay Művészeti Napok, Országos Tekerős Találkozó, Országos Szaxofonverseny, Kistérségi Kórustalálkozó, Nemzetiségi Fesztivál, Zenés Diákszínpad, Nyári Művészeti Tábor.

Az intézmény 2004 óta komplex művészeti iskolaként működik: van dráma tagozat, itt tanulnak a gyermekek színészmesterséget, beszédtechnikát; van képző és iparművészeti tagozat, ahol elsajátíthatják a vizuális nyelv síkbeli és térbeli alapjait (esetleg díszlet- és jelmeztervezéssel is foglalkoznak); van tánc és balett tagozat és így iskolai keretek között születhetnek meg például a zenés színpadi gyermekdarabok. Az intézmény legfontosabb rövid- és középtávú terve az iskola a település és a régió művészeti centrumává való fejlesztése. Kiváló megoldás, hogy a működését megkezdő Pomázi Zenekastély Kht., a felújított Teleki-Wattay kastélyban a Magyarországi Kórusok otthona lehet. A két zenei-művészeti intézmény szoros együttműködésben helyszíne és letéteményese lehet magas színvonalú helyi, regionális, országos, európai eseményeknek, a kultúra, tudomány és a művészetek befogadásával. (Stratégiai Ütemterv 36., 37., 38. pont)

2. 6. 5. Pedagógiai Szakszolgálat

2. 6. 5. 1. Pomázi Nevelési Tanácsadó

A Pomázi Nevelési Tanácsadó a Nevelési Tanácsadó és Logopédiai Intézet, Szentendre tagintézménye (Mátyás király út 4.) a tagintézmény vezetője Tarsoly Erzsébet pszichológus. Az intézmény fenntartója 2004. 09. 01-től Pest Megye Önkormányzata. Az intézmény a Felzárkózunk Alapítvány épületében működik, az alapítvány a feladatellátáshoz használatba adta az épületet és a felszerelést, hogy a térségben elérhető közelségben legyen biztosított a gyermekek ellátása. Az alapítvány a pályázati lehetőségeket kihasználva támogatja az intézmény működését. Az intézmény szakmai létszáma: 3 fő pszichológus, 2 fő fejlesztő pedagógus, Ellátási területe Pomáz és vonzáskörzete: Pomáz, Pilisborosjenő, Budakalász, Csobánka, Pilisszentkereszt, Üröm.

A Nevelési Tanácsadó az oktatási-művelődési ágazaton belül, a közoktatási rendszerbe illeszkedő, pedagógiai szakszolgálati feladatot ellátó intézmény. Az Intézmény célja a mentálhigiénés prevenció és ellátás keretében komplex, korszerű pszichológiai, fejlesztőpedagógiai szolgáltatás nyújtása az előzőekben felsorolt településeken lakó vagy a települések oktatási-nevelési intézményeibe járó gyerekeknek, és azok problémában érintett családjaiknak és pedagógusainak. A nevelési tanácsadás feladata annak megállapítása, hogy a gyermek, a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, ennek alapján szakvélemény készítése, valamint a gyermek fejlesztő foglalkoztatása a pedagógus és a szülő bevonásával. A nevelési tanácsadás az óvoda megkeresésére szakvéleményt készít az iskolakezdéshez, segítséget nyújt a gyermek óvodai neveléséhez, a tanuló iskolai neveléséhez és oktatásához, ha a gyermek, tanuló egyéni adottsága, fejlettsége, képessége, tehetsége,

fejlődésének üteme indokolja. A nevelési tanácsadás segítségét kérheti a szülő, továbbá a szülő egyetértésével az óvoda, az iskola és a kollégium. Az ellátandó feladatok az intézményi- és családi beilleszkedési nehézség, az alkalmazkodási- és teljesítmény problémák, valamint az érzelmi- szociális fejlődés nehézségeinek megelőzése, korai felismerése és rendezése érdekében történnek.

Ennek keretében az intézmény a következő szakmai munkát látja el: pszichológiai, pedagógiai vizsgálat; szakvélemény készítése az intézményekben történő foglalkozáshoz, felzárkóztatáshoz, fejlesztéshez; pszichológiai tanácsadás és gondozás (egyéni ill. csoportos), szükség esetén családterápia; pszichoterápia a problémához illeszkedő módszerrel (dinamikus terápia, személyközpontú, játékterápia, viselkedés és kognitív terápia, relaxáció, hipnózis, művészetterápia); mozgásfejlesztés óvodások és kisiskolások számára (Ayres és Alapozó Terápiák); képességfejlesztés óvodáskorúaknak, iskolásoknak (egyéni, csoportos); az óvodába nem járó ill. az óvoda javaslatára, és/vagy a szülő kérésére az iskolakezdéshez szükséges fejlettséget el nem érő gyermekek csoportos vizsgálata és szakvélemény készítése a beiskolázáshoz szükséges fejlettség megállapítása céljából; iskola-előkészítő csoportos foglalkozások az iskolaérettségi vizsgálatok alkalmával kiszűrt óvodások számára.

2. 6. 5. 2. Pomázi Korai Fejlesztő

A pomázi korai fejlesztő a Pest Megyei Önkormányzat I. sz. Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Rehabilitációs Központ pomázi telephelyeként látja el a kora gyermekkori intervenciós feladatokat, a pomázi Felzárkózunk Alapítvány épületében (Mátyás király út 4.). Vonzáskörzete a Pilis-Dunakanyar térsége (a Szentendrei és a Pilisvörösvári kistérség). A korai fejlesztés feladata az eltérő fejlődésű, 0-3 éves kor közötti, illetve óvodába még nem járó, legfeljebb 5 éves kisgyermekek gyermekek vizsgálata, diagnosztizálása és a korai megtámogatása. Ellátja a testi-, érzékszervi-, értelmi-, beszéd- vagy más fogyatékos – óvodai nevelésben nem részesülő – gyermekek komplex gyógypedagógiai, mozgás- és szenzoros fejlesztését a szakértői és rehabilitációs bizottság szakértői véleménye és javaslata alapján. Segítséget nyújt azon családok számára, akiknek kiskorú gyermekük nevelésében tanácsot igényelnek.

Az átlagostól eltérő módon és ütemben fejlődő gyermekek számára ez a korai időszak különösen fontos. Amennyiben ebben a korai (0-5 éves) korban nem kapják meg a megfelelő támogatást, a későbbi életszakaszokban nem, vagy csak kisebb mértékben tudják pótolni a fejlődésbeli elmaradásukat. A korai fejlesztés ezt a legfogékonyabb időszakot használja ki, hogy a gyermeket eljuttassa arra a szintre, amit a benne rejlő készségek lehetővé tesznek. A korai fejlesztés szakszolgálatát 2003-ban a Felzárkózunk Alapítvány hozta létre az új épületében. Jelenleg a Pest Megyei Önkormányzat működteti, az Alapítvány továbbra is támogatja. Szolgáltatásaink megalakulásunk óta ingyenesek, így széles körben hozzáférhetők a korai fejlesztést és tanácsadást igénylők számára. A pomázi korai fejlesztő két munkatársa: Láda Ágnes (gyógypedagógus) és Daritsné Rajzó Éva (konduktor).

2. 7. Felnőttképzés, továbbképzés, átképzés

A helyi és beköltöző „értelmiségiek” közös jellemzője, hogy megszólíttatásuk, részvételük a település sorsának igazgatásában pillanatnyilag nem átgondolt, tudásuk nincs hasznosítva. A helyi értelmiség tudása kívánatos, hogy hasznosuljon a szervezett (Hivatal, vagy feladatra kijelölt intézmény által) felnőttképzési-átképzési, és továbbképzési programokban, ezáltal növelhető a települést fejlesztő, szellemileg gondozó értelmiségi attitűd, beállítódás ereje, a településhez való kötődés erősítése.

2. 8. Teleki-Wattay Kastély, Magyar Kóruskastély, Pomázi Zenekastély Kht., mint művészeti- és tudásközpont – előadóművészetek: zene, tánc, ének, színház, ill. konferenciaturizmus

A Pomázi Zenekastély Kht. Pomáz Város Önkormányzatával 2007. áprilisában kötött megállapodást az „Óvárosi kulturális központ Pomázon” elnevezésű, HU2003/004-347.05.05 Phare program keretén belül kitűzött célok megvalósítása érdekében. A

vagyongazgatói Önkormányzat határozott, 50 éves időtartamra kapott a feladat teljesítésére használati jogot a Kincstári Vagyongazgatóságtól. A létesítményt (illetve magát a kastély épületét) a Pomázi Zenekastély Kht. (amelynek többségi alapító tulajdonosa az Önkormányzat) üzemelteti. A Kht. vezetésével Móczár Gábor művészeti ügyvezetőt, illetve Becze Ákos gazdasági ügyvezetőt bízták meg.

A Magyar Kóruskastély 2008. januárjában kezdi meg működését a felújított pomázi Teleki-Wattay kastélyban az alábbi szakmai programmal (fokozatos kiépítésben): Hazai kórusoknak továbbképzési, gyakorlási, ill. komolyabb megmérettetésekre, versenyekre felkészülési lehetőség. Énektanároknak, kórusvezetőknek, karnagyoknak, szólamvezetőknek szakmai továbbképzések, kurzusok, szemináriumok; magyar nyelv és irodalom tanároknak népzenei anyanyelvi továbbképzés. Az ének-zenetanítást gyermekek számára népszerűsítő és megszerettető, különleges élményt adó, rendhagyó órák szervezése. Hazai és nemzetközi vonatkozású zenei szakmai konferenciák, megbeszélések, szimpóziumok rendezése. Külföldi kórusoknak magyarországi turnéjuk alatt szállási és koncertezési lehetőség biztosítása, turisztikai szolgáltatások keretében a magyar énekes zenekultúra, oktatás, hagyományok ismertetése. Turisztikai szempontból különleges, pomázi központú ill. kiindulási pontú "művészeti túrák" szervezése az értékekben gazdag környező tájakra. Előadások, hangversenyek, kamaraestek, fesztiválok rendezése. Galériák, kiállítások szervezése a társadalmi művelődéssel együttműködve. A magyar szerzők és magyar mesterek (pl. hangszerkészítők) bemutatása. Zenei játszóházak szervezése. Művésztelepek, alkotótáborok, ifjúsági művészeti táborok szervezése, elsősorban a nyári időszakban. Szakmai könyv-, kotta- és lemeztár létrehozása, fejlesztése, üzemeltetése a helyszíni munkához, de akár kölcsönzésre is. Hang- (és kép-) felvételi stúdió, egyszerű lemezkiadó-sokszorosító működtetése.

A mintegy 50-60 főnyi 2-4 ágyas szálláshely a 17 szobában, az étkezési és közösségi helyiségek, a szakmai műhelymunkához 6 db kisebb és közepes méretű terem (a jövőben zongorával ill. pianínóval), illetve a különálló koncert- ill. előadóterem (max. 200-250 fő), a könyv-, lemez- és kottatári helyiség, a hang- ill. képfelvételre alkalmas stúdió—előadó helyiség ill. kamaraterem mind-mind ezeket a célokat szolgálja. (Stratégiai Ütemterv 8., 15., 38. pont)

2. 9. Civil szervezetek, szerveződések — alapítványok, egyesületek, társulások, körök, klubok, „asztaltársaságok”

A civil szervezetek alapvető feladatai: a közösségi élet szabaddíós tevékenységének szervezése; a lokálpatriotizmus erősítése a közéletben, ünnepi alkalmakon, nagyrendezvényeken aktív szerepvállalás, segítségnyújtás; aktív szerepvállalás a környezetvédelem és a faluszépítés területén; a hátrányos helyzetű családok kulturális lemaradásának kiegyenlítésében való segítségnyújtás; speciális élethelyzetű emberek, az elesettek, hátrányos helyzetűek, idősök segítése; alkotóközösségek közismertté tétele, az önszerveződés és öngazgatás erejének bemutatása; kommunikációs csatornák kiépítése helyi, megyei, országos intézményekkel, más civil közösségekkel, egyházakkal; versenyeken, bemutatókon képviselni a települést, egyben önmaguk és közösségük értékeinek felmutatása; páternoszter szerep betöltése a polgárok igényei, véleményei, javaslatai és a település irányítás között; a demokrácia gyakorlásának színterei a modern demokráciák alapintézményei, a családdal együtt a társadalom alapsejtjei.

A település jövője szempontjából kiemelkedő fontosságú az a tény, hogy nagyságához és lakosságszámához viszonyítva magas a civil szerveződések relatív száma, de különös jelentősége van annak is, hogy szinte minden állami-önkormányzati feladat mellett megjelenik minimum egy polgári kezdeményezés, azaz civil szerveződés. Ez nemcsak önmagában becsülendő érték, de számos lehetőséget nyújt alapfeladatok pályázati úton való kiegészítő támogatására (forrásbevonás), továbbá gazda, vagy szervező kapacitás hiányos önkormányzati feladatok kihelyezésére, átruházására. Ehhez a helyi feladatok, igények újragondolására, újrafogalmazására és a kívánatos feltételek (helyi támogatások rendszere) átalakítására van szükség. (Stratégiai Ütemterv 34., 36., 41, 42., 46., 49. pont)

2. 9. 1. Közművelődési Tanács

Az 1997-es közművelődési törvény biztosítja a lehetőséget arra, hogy a településeken működő civil szervezetek közművelődési tanácsot alakítsanak. Pomázon 6 éve alakult meg a tanács, azzal a céllal, hogy erősítse a civil szerveződések, hogy a város kulturális kérdéseire hozzászólhassanak, javaslatokat tehessenek és kapcsolatokat építsenek ki egymással és az önkormányzattal, képviseljék a civil szféra érdekeit. A tanács jelenleg 15 tagú, elnöke Mécs Gábor (aki egyúttal a Kistérségi Civil Kerekasztal elnöke is, utóbbi 40 civil szervezetet tömörít a környék települései közül).

2. 9. 2. Kulturális, közművelődési tevékenységet (is) végző alapítványok

"Felzárkózunk" Regionális Fejlesztő-Tanácsadó-Továbbképző Közhasznú Alapítvány (Jókai Mór u. 2.) — Pedagógiai, pszichológiai és tanácsadási feladatokat ellátó alapítvány, mely a település nevelési-oktatási intézményeit, családjaikat hivatott segíteni. Az alapítvány kuratóriumának elnöke Csonkáné Polgárdi Veronika. Az alapítványt 1999. márciusában jegyezték be azzal a céllal, hogy kistérségi régió közoktatási- és gyermekvédelmi rendszerét szolgáltatásaival támogassa. Az alapítvány 2001 óta „kiemelten közhasznú”. A növekvő igények kielégítése érdekében, valamint hogy tevékenységüket intézményes keretek között végezzék, 2000-ben megalapították a Regionális Pedagógiai Szakszolgálat intézményét, melynek keretében nevelési tanácsadás, logopédiai ellátás, majd korai fejlesztés működött. A tárgyi körülmények javítására 2001-2003 között adományokból és pályázati forrásokból új épületet építettek a Pomáz város által felajánlott óvodai telken. Az új épület (Mátyás király út 4.) korszerű, a mai igényekhez igazodó szolgáltatást tud biztosítani. Az építkezéssel megteremtették a lehetőséget a mellettük lévő Hétszínvirág Óvoda számára, hogy testnevelés foglalkozásait korszerű tornateremben tarthassa, valamint ahhoz, hogy az intézmény a legújabb módszereken alapuló mozgásfejlesztést tudjon biztosítani. A korai fejlesztés feltételeit külön helyiségben alakították ki. Az épületben a pszichológiai, pedagógiai vizsgálat- és terápia, fejlesztő foglalkozás, valamint csoportfoglalkozás a szükséges eszközökkel felszerelt termekben történnek.

2005-ben a feladatellátás folyamatosságának biztosítása érdekében az Alapítvány a fenntartói jogokat átadta a Pest Megyei Önkormányzatnak, és az épületet, valamint eszközeit ingyenesen használatba adta. Pályázati forrásokból és adományokból folyamatosan támogatják az épületben működő megyei fenntartású Pomázi Nevelési Tanácsadó és a pomázi korai fejlesztő tevékenységét gyermekterápiák, családterápia és szülőklub biztosításával, valamint a szükséges eszközök bővítésével. Munkatársaik nagy gyakorlattal rendelkező pszichológusok, gyógypedagógusok, fejlesztő szakemberek. A sajátos nevelési igényű ill. tanulási, magatartási, beilleszkedési nehézséggel küzdő gyermekek és szüleik támogatása mellett a régióban dolgozó pedagógusok, segítő szakemberek összefogását, továbbképzését a kezdetektől fogva kiemelt feladatuknak tartják. Az alapítvány közel tíz éve egyre gyümölcsözőbb kapcsolatot épít Pomáz város és a térség nevelési-oktatási, gyermekvédelmi és egészségügyi intézményeivel. Az alapítvány mindent megtesz, hogy bővítse a tárgyi feltételeket és a szakmai szolgáltatásokat, hogy meg tudjon felelni az egyre növekvő helyi és térségi igényeknek.

Huncutka Alapítvány (József Attila u. 4.) — A pomázi Napsugár Óvoda nevelési-oktatási programjának, gyermekeinek, rendezvényeinek támogatására létrejött alapítvány. Az alapítvány kuratóriumának elnöke Sütő Lászlóné.

„Hét krajcár” Alapítvány a pomázi II-es számú óvodáért (2013 Pomáz, Beniczky u. 11.) — Az alapítvány célja, hitvallása az óvoda nevelő és oktató munkájának segítése, anyagi támogatása, eszközök, felszerelések javítása, korszerűsítése. Vállalt feladata az ifjúságvédelem, az érdekképviselet, a hátrányos helyzetű családok segítése tanácsadással, ismeretterjesztő előadások szervezésével. Tagjainak száma 4 fő: alapítója Leindinger István. Bevételeit 1%-os felajánlásokból és pályázatok útján teremti elő. Szívesen vesznek részt a városi kulturális és egyéb programokon, ahol a gyermekek és a szülők is jelen vannak.

Icui picuri Alapítvány (Jókai u. 2.) — A Pomázi Hétszínvirág óvoda nevelési-oktatási programjának, gyermekeinek, rendezvényeinek támogatására létrejött alapítvány. Az alapítvány kuratóriumának elnöke jelenleg Boros Anikó.

Körte-Muzsika Alapítvány (Beniczky u. 15/b.) — Az alapítvány kuratóriumának elnöke Komlói Sándorné.

Kéve Közösségfejlesztő és Szabadművelődési Alapítvány (Meselia u. 15.) — Az 1997-ben létrejött alapítvány a város civil szervezeteit segítő szándékkal jött létre. Intézményi háttérrel kíván nyújtani az önálló jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek számára, segítik őket pályázatok írásával és tanácsadással, tréningeket szerveznek a szervezetfejlesztés, a kommunikáció, a vezetésméltet, a konfliktuskezelés és a pályázatírás témakörében. Kulturális rendezvényeket is szerveznek, amelyről, illetve a civilekkel kapcsolatos fontos információkról saját, havonta megjelenő kiadványukban adnak hírt. Az alapítvány kuratóriumának elnöke Duró Imre. Az alapítvány által koordinált rendezvények között kiemelkedő a Pomázi Zenés Esték rendezvénysorozata, melyet más szervezetekkel közösen, több éve nagy sikerrel szerveznek meg.

Magyar Vár Alapítvány (Rákóczi Ferenc út 77.) — Az alapítványt olyan Magyarországon és külföldön élő emberek hozták létre 2002-ben, akiknek legfontosabb célja a magyar nemzet szolgálata. Ezt a magyarság azonosság-tudatának helyreállításával, a régen volt és meglévő, valódi értékeinek bemutatásával igyekeznek megvalósítani. Az alapító okirat szerint az alapítvány célja minden olyan gondolat, törekvés és tevékenység támogatása, amely a magyarok történelmének, kultúrájának széleskörű megismertetését és gazdagítását szolgálja, Pomáz és a Pilis-hegység idegenforgalmának fellendítése. Alapvető célkitűzése továbbá, hogy nem csupán a magyarság, hanem a régi és mai magyarországi területeken élő más népek kultúráját is be kívánja mutatni a betöltött szerepük arányában. Részt vesz egy, a fenti célokat megvalósító — lehetőség szerint a Pilis-hegységben kiépítendő — kulturális szabadidőpark megvalósítására irányuló program kidolgozásában és megvalósításában, intézményeinek létrehozásában, szakmai programjának véleményezésében és megvalósításában. Az alapítvány alapító elnöke Herpai Sándor.

Az alapítvány által különösen támogatott feladatok: a magyarság történelmének olyan színvonalú bemutatása, amely azt bárki számára érthető módon, külföldi látogatók számára is érdekesen jeleníti meg; a magyarság vallástörténetének bemutatása; a magyar népművészet, népi mesterségek, szokások, hagyományok, táncok, zenék bemutatása, oktatása; a történelmi Magyarország vármegyéinek, értékeinek állandó kiállítása; a Magyarság történelmének és őstörténetének kutatói számára olyan keretek biztosítása, amely a különböző kutatási területek eredményeinek bemutatását, megvitatását, széleskörű megismertetését szolgálja; a magyarság és a világ népei közötti kapcsolatok feltárása és bemutatása, a magyarság élettere a kezdetektől napjainkig — időrendi bemutatás, *Mit adott a Magyarság a világnak?* címmel állandó kiállítás, Magyar Nemzeti Szoborpark, illetve Művésztelep létesítése, Pilisi Régészeti Központ létrehozása; a rovásírás tanítása; a témával kapcsolatos előadások színhelyűl világszínvonalú technikával felszerelt konferencia épület és szálloda megépítése, és működtetése; szabadtéri színpad, illetve színház létesítése, a témához kapcsolódó előadások, bemutatók részére; őstörténeti, történelmi, dokumentum és ismeretterjesztő filmek készítése vetítése, közvetítése; a célokat támogató kiadványok a Kárpát-medence összes nyelvén és a világnyelveken történő megjelentetése; pomázi civil szervezetek, művészek tevékenységének támogatása. Rendezvényeik repertoárjában sokoldalú ismeretterjesztő előadások, bál, lovas majális, Napforduló Ünnepe, Magyar Vár Estek, zarándoklatok, országjárás, könyvbemutatók is szerepelnek.

A fentiekben részletezett célok megvalósítására a pomázi 012/14 hrsz-ú földterületet a tulajdonosai az alapítvány részére rendelkezésre bocsátották. Ez a terület a Majdán-fennsíkban mintegy 1/7-e, amely a belterülettel határos. A magyarság néprajzának, tájainak, szokásainak bemutatására a 63 történelmi vármegye jellegzetes várainak illusztrálásaként 7 tornyot szeretnének megépíttetni, és a területet földszáncal veszik körbe. Szükségesnek tartják a területen szálloda, konferencia központ, múzeum, kiállítóterem, régészeti intézet, szabadtéri színpad, templom és kolostor építését is. Mindezeket egy csoportban, a volt bányaterületen tervezik megvalósítani, belső vár formájában. A kulturális szabadidőparkot mind a bakancsos turisták, mind az idegenforgalom, mind a konferencia-turizmus részére alkalmassá kívánják tenni, intézményeit egy e célra alapított közhasznú társaság működteti, oly módon, hogy a gazdasági haszonnal üzemeltethető funkciók bevételeiből tartja el

az önállóan gazdaságtalan feladatokat, és továbbfejleszti az intézményt. A fejlesztést szakaszokra bontva, ütemezve, kb. 10-15 év alatt kívánják megvalósítani, a 25 hektárnyi terület egy ötödét tervezik ily módon beépíteni.

Napsugár Alapítvány (Beniczky u. 53.) — A Pomázi Német Nemzetiségi Általános Iskola nevelési-oktatási programjának, gyermekeinek, rendezvényeinek támogatására létrejött alapítvány. Az alapítvány kuratóriumának elnöke Lázárné Vinve Mónika.

"Őszi Napfény" Alapítvány az aktív időskorért (Községház. U. 12.) — Az alapítvány kuratóriumának elnöke Mohácsiné Kovács Lenke.

Pomázi Cigányokért Alapítvány (Pataksor u. 6.) — Az alapítvány kuratóriumának elnöke Jónás Barnabás.

Pomázi Nebulókért Alapítvány (Mátyás király u. 2.) — A Pomázi Mátyás Király Általános Iskola nevelési-oktatási programjának, gyermekeinek, rendezvényeinek támogatására létrejött alapítvány. Az alapítvány kuratóriumának jelenlegi elnöke Bihariné Kiss Zsuzsa.

Pomázi Református Gyülekezetért Alapítvány (Hősök tere 1.) — 2001 decemberében a település református közösségért felelősséget érezve három magánszemély létrehozta a Pomázi Református Gyülekezetért Alapítványt, mely 2002. január 11-én kelt bírósági végzés szerint közhasznú szervezetnek minősülő alapítványként működik, elnöke Ásztai Csabáné. Az Alapítvány legfontosabb célja a pomázi református gyülekezet teljes körű hitéletét, istentiszteletének otthont adó templom védelmét, a közösségi életnek teret biztosító intézmények fejlesztése. Tevékenységével előmozdítja a helyi kulturális élet megerősödését, és lehetővé teszi a határokon átnyúló kapcsolatok szorosabbra fűzését. Az alapítvány bevételi forrásai: 1% felajánlása, pályázatok elnyerése, magánszemélyek befizetései, jótékonyági előadások.

Az Alapítvány célja a pomázi műemléknek minősülő református templom folyamatos és szakszerű karbantartása, megóvása, hogy a templom külsejében is mindig méltó helyszíne lehessen a helybéli hitéletnek; a templom mellett fekvő évszázados parókia rendben tartása, és szükségessé váló restaurálása; a pomázi református gyülekezet fennmaradásának és kiteljesedésének nélkülözhetetlen eleme a hatékony gyermek- és ifjúságnevelés; fenti célból fontos a gyülekezeti ifjúsági ház (KIE ház) újabb bővítése, komfortfokozatának megemelése, hiszen az épület lehetővé teszi az elszakított országrészekből érkező csoportok, és ismerős gyülekezetek tagjainak elszállásolását; a pomázi református gyülekezet méltán büszke énekkarára, amely az évek során sokszor öregbítette hírnevét, és a további zavartalan működéshez fontos az Alapítvány által biztosított stabil gazdasági háttér; szintén célkitűzést jelent a környékbeli, idős koruknál vagy szociális helyzetüknél fogva rászorultak támogatása, segítése.

Az Alapítvány által végzendő, közhasznú tevékenységek az 1997. évi CLVI. Tv. 26. szerint: műemlékvédelem; kulturális tevékenység; gyermek- és ifjúságvédelem; nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés; szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása; a határon túli magyarsággal kapcsolatos tevékenység. Az alapítvány nyitott, csatlakozhat hozzá minden olyan magán, vagy jogi személy (beleértve magánszemélyek társaságát is), aki az Alapítvány céljaival egyetért, és e célok érdekében az Alapítvány vagyonához annak számlájára történő befizetéssel, vagy a működést segítő tárggyal, vagyonnal hozzájárul. Az elmúlt években a fenti célok érdekében az alapítvány többek között az alábbi tevékenységeket támogatta: gyülekezeti ház építése, lelkészlakás (parókia) felújítása; Pomázi Psalmus Kórus munkája; a Pomázi Psalmus Kórus külföldi utazásai; szolgálata (Erdély, Partium, Németország, Belgium); a Zilah-Belsővárosi Református Gyülekezet Énekkarának és a Marosszentgyörgyi Református Reménység Kórusnak magyarországi szolgálata, vendégül látása; kiadványok megjelentetése (Tehozzád, ó Uram (CD 2002), ismétlődő rendezvények, hangversenyek (Jótékonyági/hálaadó hangverseny (2006, 2007).

Pomázi Szerb Kisebbségért Alapítvány (Szerb u. 3.) — Az 1995-ben alakult alapítvány 1996 óta közhasznú, a szerbség történelmi, kulturális hagyományainak, valamint az anyanyelv megőrzésével és ápolásával foglalkozik, mely mellett a nemzetiségi emlékhelyek, vallási és kulturális örökségük gondozása is célkitűzése közé tartozik. Egyebek mellett részt vett a Nikola Tesla emléktábla felavatásában, a Piactéri (Szabadság tér) emlékkereszt felújításában, számos nemzetiségi kiadvány és

rendezvény finanszírozásában, melyek közül több esetben élvezhették a helyi többségi önkormányzat támogatását és együttműködését. A közalapítvány céljai között szerepel a magyarországi szerb irodalmi, művészeti és kulturális örökség és hagyományok ápolása, különös tekintettel Pomázra és környékére; a szerb hagyományok ápolásával kapcsolatos megemlékezések, rendezvények megtartása; a helyi szerb szokások és hagyományok kutatása; a szerb nyelv oktatásának segítése, nyelvművelő kör létesítése, továbbképzések anyagi támogatása; a néptáncegyüttes és népi zenekar működésének támogatása; anyanyelvű színjátszó kör megszervezése és működésének támogatása, bemutatók fellépések szervezése és támogatása; kiállítások szervezése; magyarországi és külföldi szerb emlékhelyek látogatásának szervezése, az utazások lebonyolítása; a tehetséges gyermekek képzésének anyagi és erkölcsi támogatása; időskorúak támogatása, szociális feladatok. Az alapítvány szorosan együttműködik a Pomázi Szerb Kisebbségi Önkormányzattal, valamint a pomázi szerb egyházközséggel. Az alapítvány kuratóriumának elnöke alapítása óta dr. Golub Iván.

Pomázi Városszépítő Alapítvány

Sashegyi Sándor Alapítvány (Felsőhegy u. 3.) — A Pomázi Sashegyi Sándor Általános Iskola, Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola nevelési-oktatási programjának, gyermekeinek, rendezvényeinek támogatására létrejött alapítvány. Kuratóriumának elnöke Mészáros Alpár.

Szent Miklós Alapítvány (Szent Miklós tér 1.) — A Szent Miklós Alapítványt 1999-ben hozta létre Pomáz Római Katolikus Egyházközség képviselőtestülete. Az Alapítvány célja az egyházközség épületeinek fenntartása, különös tekintettel a Szent Miklós tér 1. sz. alatt található épületegyüttes és a hozzá tartozó park üzemeltetésére és karbantartására. A helyi társadalom és az egyének közös érdekei kielégítése céljából számos közhasznú tevékenységet végez. A Pomáz–Csobánka–Piliszentkereszt Önkormányzati Társulással kötött ellátási szerződés alapján e településeken családsegítő szolgáltatást végez, e tevékenysége kiemelten közhasznú szervezetté teszi. Az alapítvány kiemelt feladatként kezeli a képességfejlesztés, az ismeretterjesztés, a természet- és környezetvédelem, valamint a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése terén végzett munkáját. E tevékenységei keretében különféle önkéntes csoportokat működtet. Ilyenek például a Tesz-vesz Klub, az Idős Klub, az Angol Társalgási Klub, Kamasz Klub, a Sérült Csoport, a Nagycsaládos csoport, valamint a Közéleti Kör.

A Szent Miklós tér 1. alatti épület — közismert nevén a Karitás Ház — az elmúlt években számos emlékezetes rendezvénynek adott otthont. A KÉSZ Dunakanyar Jobb Part csoportjával közösen 2004 óta rendezik meg a „Közbeszéd, közbeszélgetés” címet viselő sorozatuk eseményeit, ennek keretében számos neves közéleti személyiség tartott előadást és vitaestet aktuális társadalmi-közéleti kérdésekről. Kulturális rendezvényeik közül kiemelkedik Szántai Tamás „Az igazi szó” címmel tartott nagysikerű Ady estje (2004), Czako Gábor író „Hetvenhét magyar rémmese” című felolvasóestje (2004), Kóta Judit, Nagy János és Szerényi Béla „Adj már csendességet /Református énekek ma/” című CD-bemutatója (2005), Matló Éva iparművész horgolt képeinek kiállítása (2005), Ambrus Balázs és László Péter Sándor „Visszavágyunk magukhoz” című kiállítása (2006), a Magyar Katolikus Rádió munkatársainak és műsoraik gyakori művészvendégeinek előadói estje (2006), Paulovics László festőművész kiállítása (2007), valamint az Írmag együttes koncertjei.

Az alapítvány szerepet vállalt Pomáz Város 1956-os Emlékbizottságában is. A forradalom ötvenedik évfordulója alkalmával rendezett események sorából három rendezvénnyel vették ki a részüket (Téglásy Ferenc „Soha, sehol, senkinek” című filmjét vetítették a film rendezőjének részvételével, majd Magyar József „1956 — A remény és a halál 19 napja” című filmjét tekinthették meg az érdeklődők, végül pedig Karátson Gábor Kossuth-díjas festő, író, műfordító, '56-os elítélt volt a vendégük, aki „A börtön, mint a forradalom folytatása” című előadásában számolt be személyes emlékeiről). Először 2007-ben rendezték meg (a KÉSZ Dunakanyar Jobb Part csoportjával, valamint a helyi Nagycsaládos Csoporttal közösen, a NOE megalakulásának 20. évfordulója alkalmával) a „Hétvége a családokért — családok hétvégéje” címet viselő három napos eseménysorozatot, melynek keretében számos előadás, foglalkozás, sportesemény, rajz- és fotópályázat, valamint a családok koncertje igyekezett a családok fontosságára, a családi élet értékeire felhívni a figyelmet. A „Közbeszéd, közbeszélgetés” sorozat és a fentiekben ismertetett kulturális tevékenységük mellett ezt is szeretnék folytatni, illetve — hagyományt teremtve — megismételni a

következő években is. 2008 első felének kiemelkedő eseménye lesz új könyvtárunk megnyitása, amely köré további csoportokat és eseményeket kívánnak szervezni. Az alapítvány kuratóriumának elnöke Zupán Tamás.

Tátika Alapítvány a Pomáz III. sz. (Mesedombi) óvodáért (Beniczky u. 84.) — Az alapítvány célja, hitvallása a nevelő és oktató munka segítése, anyagi támogatása, az óvodás gyermekek testi-szellemi fejlődéséhez szükséges tárgyi és személyi feltételek megteremtése, a gyermekek elhelyezési körülményeinek javítása, az óvoda épületének bővítése (pl. foglalkoztató, tornaszoba), valamint az udvar felszereltségének javítása és korszerűsítése. Vállalt feladata a nevelés, oktatás, a képességfejlesztés elősegítése, a gyermekek egészségmegőrzése környezetismereti kirándulások szervezésével, a környezetvédelem, gyermekvédelem. Az alapítvány kuratóriuma 4 tagból áll, rendezvényektől függően további 5-20 fő áll rendelkezésükre. Pályázati források és az éves adó 1%-os felajánlásai állnak rendelkezésükre az anyagiak terén. Jövőbeni céljaik között a felsoroltakon kívül a nehéz anyagi körülmények között élő családok gyermekei számára sokoldalú programok szervezése áll, pl. színházi, állatkerti látogatás, táborozási lehetőségbiztosítása stb. Infrastrukturális fejlesztésben (pl. minősített komplex mászóka az óvodaudvarra), illetve pályázatíró munkatárs segítségével, esetleges alkalmazásában, valamint a pomázi civil szervezetekkel való szorosabb együttműködés lehetőségében látnának pozitív előremozdulást céljaik megvalósítása terén.

Testvérműzsák Alapítvány (Mátyás kir. u. 2.) — A Testvérműzsák Alapítványt 1994-ben szervezték meg alapítói, mely 1995. május. hó 6-án kelt bejegyzése óta működik. A közhasznú státuszt 1998. január 1-jétől szerezte meg. Az alapítvány legfontosabb célja: támogatni minden olyan elképzelést, amely (elsősorban a gyermekekkel és) a különféle művészeti ágakkal kapcsolatos. Az alapítvány kuratóriumának elnöke Ásztai Csabáné, aki egyúttal a Pomázi Teleki-Wattay Művészeti iskola igazgatója. Az alapítvány bevételi forrásai: 1% felajánlása, pályázatok elnyerése, magánszemélyek befizetései, társaságok, vállalkozások, bankok támogatásai, jótékonsági előadások, bálók bevételei.

A közhasznú alapítvány legfontosabb tevékenységei: nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, kulturális tevékenység, kulturális örökség megóvása, a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségekkel, valamint a határon túli magyarsággal kapcsolatos tevékenység; a különböző művészeti ágak, zene, irodalom, képzőművészet, tánc, színház, népművészet emlékeinek megóvása, összegyűjtése, bemutatása, megismertetésének támogatása; kiállítások, hangversenyek, zenés színpadi játékok támogatása, szervezése, mely az iskolai oktató-nevelő munkát hatékonyabbá, színvonalasabbá teszi; kiemelkedő tehetségű és szorgalmú tanulók jutalmazása; hátrányos helyzetű tanulók segítése; együttesek, zenekarok, művészeti csoportok támogatása; az alapítvány ösztöndíjakat ítélt oda, díjakat alapíthat; elősegíti a művészetoktatás feltételeinek javítását; az alapítvány közvetlen politikai tevékenységet nem folytat, szervezete pártoktól független, és azoknak támogatást nem nyújt.

Az alapítvány nyitott, ahhoz csatlakozhat, tevékenységében részt vehet bármely bel- és külföldi természetes és jogi személy. Az alapítvány önálló jogi személy, vagyonával szabadon gazdálkodik, vállalkozási tevékenységet közhasznú céljainak megvalósítása érdekében, azokat nem veszélyeztetve végez, valamint gazdálkodása során elért eredményét nem osztja fel, azt az alapító okiratban meghatározott tevékenységekre fordítja. Az alapítvány létrehozta és működteti a **Testvérműzsák Galériát**, mely évi 5-6 kiállítással szolgálja a vizuális kultúra ügyét a város lakóinak körében.

Az elmúlt években a fenti célok érdekében az alapítvány többek között az alábbi tevékenységeket támogatta: a művészeti iskola zenés gyermekszínházának produkciói (Farkas Ferenc: Csínom Palkó, Kacsóh: János vitéz, Rózsa Pál — Kaiser László: Ludas Matyi gyermekopera (Ösbemutató!)), Szörényi-Bródy: István, a király c. rockopera színrevitele és utazásai, Dés: Valahol Európában, Dzsungel könyve, Légy jó mindhalálig, nyári művészeti táborok (Gönc, Teresztenye, Síkfőút, Balatonakali, Parádfürdő, Lajosforrás, Tata), zenekarok, színjátszók külföldi utazásai (Szlovákia, Erdély, Németország, Újvidék, Luxemburg), kiadványok megjelentetése (Fúvószenekarok régen és ma (1995.), A pomázi zeneoktatás története (1997.), Testvérműzsák c. információs lap (1998 óta), Játsszuk az élet dallamát (cd, 1998), Öt éves az ifjúsági fúvószenekar (videó-kazetta, 1998), Zenei pillanatkép Pomáz 2000 (cd melléklettel, 2000), Tíz éves a pomázi zeneiskola (cd, 2005), hagyományos, ismétlődő rendezvények, hangversenyek, fesztiválok, találkozók, kiállítások (Országos Szaxofonos Találkozó (1998-2000), Országos Szaxofonverseny (2001-től három évente), Országos Tekerős Találkozó (1998-tól évente), Dunakanyar Ifjúsági Fúvószenekari

Fesztivál (1996-tól évente), Jazz-kávézó sorozat (1996-tól folyamatosan), Yamaha hangverseny sorozat, Pomázi Kórusok Találkozója (1998-tól évente)).

2. 9. 3. Kulturális, közművelődési tevékenységet (is) végző egyesületek, szervezetek

"Együtt egymásért" Pomázi Nagycsaládosok Csoportja (Szőlőtelep u. 21.) — Az alapítvány kuratóriumának elnöke Földiné Kovács Klára.

Emberséggel, Kultúrával Pomázért (Rákóczi F. u. 32.) — Az 1994-ben alakult egyesület erőfeszítései alapvetően a település kulturális életének működéséhez szükséges mecenatúra megteremtésére irányulnak, elnöke Dr. Brezanóczy János.

Holdvilág-árok Országjáró és Kulturális Egyesület (Huszár u. 3.) — Az egyesület 1999-ben alakult azzal a céllal, hogy tagságának és családtagjaiknak szervezett programokat tervezzon, és bonyolítson le elsődlegesen természetjáró és —védő, valamint kulturális és sportrendezvények keretében. Felkarolja a településen élő idős embereket, kellemes, tartalmas elfoglaltságot kínálva számukra, fő cél az egészséges életmód megőrzése, kialakítása, ezt szolgálják a túrák és a fürdőhelyek rendszeres látogatása is, emellett az egyesület sportversenyeket (kerékpár, futball) is rendez. Tagsága 190-200 főre tehető, ennek 85%-a nyugdíjas. Bejárták egész Közép-Európát, a történelmi Magyarország különböző tájait, emlékhelyeit, közkedveltek a Várak-Kastélyok-Templomok sorozatuk. Utazásaik vonattal, busszal, kerékpáron vagy gyalogosan történnek — az alkalomtól és a céltól függően. Rendszeresen szerveznek „színházbuszokat” a fővárosba, múzeumlátogatásokat, élőzenés nosztalgia délutánokat (minden második vasárnap a Művelődési Házban). Egyre több középkorú és fiatal is csatlakozik programjaikhoz, nem csak az egyesületi tagok, és nem csak a pomáziak körében népszerűek a programok. Az egyesület elnöke Palánkai Imréné, aki tagja a Közművelődési Tanács elnökségének is. A szervezet több más civil szervezettel, nyugdíjasklubbal tart kapcsolatot, erejéhez mérten részt vesz a pomázi közéletben. Tagdíjakból, rendezvényeik bevételeiből, 1%-os adófelajánlásokból, illetve alkalmankénti pályázati forrásokból tartja fenn magát, éves működési költsége közel 2 millió forint (2007-ben 1.836 eFt).

Honalapítás Emlékmű Egyesület (Mártírok u. 10.) — Az egyesület 1996-ban a honfoglalás millecentenáriumának ünnepi évében létrehozta a Honalapítás Emlékművet, amely azóta zárandokhellyé vált. A napfordulók idején több száz érdeklődő részvételével ünnepséget rendeznek, nyaranta östörténeti tábort szerveznek. Az alapítvány elnöke 2006-ig Dúcz László, azt követően Bódi József.

Kráter Műhely Egyesület (Búzavirág u. 2.) — Könyvkiadással, hagyatékgondozással, irodalmi folyóirat szerkesztésével foglalkozó egyesület, elnöke Turcsány Péter. A Kráter Műhely Egyesület fő céljának tekinti a mai magyar irodalmi művek kiadása mellett a múltban kitagadott vagy elhallgattatott írók munkáinak eljuttatását az olvasókhoz, esetenként azok európai bemutatását. Az egyesület hangsúlyt helyez a nemzeti és keresztény szellemű irodalmi tradíció, valamint a kortárs magyar, illetve európai irodalom kiadására és bemutatására. Elsősorban ezt a célt szolgálja az egyesület kiadásában évente tíz alkalommal megjelenő PoLiSz című irodalmi-kulturális folyóirat is. Céljaikat konferenciák, kihelyezett emlékülések, író-olvasó találkozók és előadó körutak révén kívánják elérni. Évente írók, szaktudósok és kisebbségi vezetők részvételével rendezik meg az elsősorban etno-kulturális kérdéseket felvető Kárpát-medencei Keresztkötődések Konferenciákat. Pályázataikkal és díjaikkal a nemzeti kultúrát magas fokon kifejező és népszerűsítő alkotókat jutalmazzák, illetve elő kívánják segíteni fiatal alkotók felfedezését és bevezetését az irodalmi életbe. Könyvkiadásukban lépéseket tettek a magyar kultúra európai kultúrkörbe történő visszaillesztése és az európai kultúra sajátos értékeinek importja terén. Az egyesület szervezője és egyik elenjárója a tömbmagyarság-szóránymagyarság kulturális kapcsolatápolásának.

Motolla Hagyományörző Kézműves Műhely (Huszár u. 3.) — A műhely 2004. szeptembere óta működő műhely a Közművelődési Tanács patronálásával. Célja a kismesterségek alapjainak elsajátíttatása, népművészeti értékeinek megszerettetése, átörököltése. Mindezt élményadók, fejlesztő-, hagyományörző tevékenységre szoktatással (gyapjúfeldolgozás, szövés, gyöngyszövés), a jeles napokhoz kötődő izléses tárgyak készítésével véli megvalósíthatónak. Tagjainak létszáma 10-12 fő, célcsoportja a 6-12 éves

korosztály és a gyermekek szülei. A szervezett szakköri díjakból tartja fenn magát. Működésük helye a Művelődési Ház, ideje szerda és péntek 16-17.30 között. Kalotaszegi gyermekekkel találkoznak évente a nemzetközi partnerkapcsolatokat ápolva.

Opanke Hagyományörző Kulturális Egyesület (Vörösmarty u. 14/a) — 1995 óta működő egyesület, Krunityné Sosity Anica vezetésével. Az egyesület négy korosztályban működő táncsoportot fog össze a legkisebb óvodás korosztálytól a felnőttekig. A törzsgárda közel 50 főből áll, nem csupán Pomáztól, de Csobánkáról és Budakalásztól is járnak ide táncolni. Tagjai között szerbek, szlovákok svábok és magyarok egyaránt megtalálhatóak. A szerb néptánc hagyományainak továbbörökítésén kívül az egyesület mondákat, dalokat is gyűjt, amelyeket műsoraik alkalmával elő is adnak. Koreográfiáikat az anyaországban élő szakemberek segítségével állítják össze. Rendszeres résztvevői a Szentendrei Tavasi Fesztiválnak, a Ráckevei Fesztiválnak, de gyakran láthatóak a Skanzenban és természetesen fellépnek Pomáz Város Napján is. Az egyesület forrásait a Pest Megyei Önkormányzat, Pomáz Város Önkormányzata, a helyi kisebbségi önkormányzatok, valamint pályázatok útján teremtik elő.

Plébánia Karitás Csoport (Templom tér 1.) — Vezetője Horváth Józsefné.

Pomáz Barátai Társaság (Luppa Vidor u. 2.) — Az 1989-ben alakult társaság a helytörténet kutatásában, az eredmények dokumentálásában és közzétételében végez eredményes munkát, kezelője a Helytörténeti Gyűjteménynek, elnöke Babos Rezső.

Pomázi Kertbarátok Porpáczy Aladár Egyesülete (Huszár u. 3.) — 1968 óta tevékenykedő szervezet, mely a település kert-kultúrájának ápolásában kiemelkedő eredményeket ért el. Nagy szerepük van a keretbarát mozgalom országos elterjedésében. Rendszeres terménykiállításait mindenki láthatja a Művelődési Házban, ahol az egyesület tevékenykedik. A klub elnöke Vicsotka Mihály.

Pomázi Művészek Társasága (Panoráma u. 5.) — A társaság alakulásának éve: 1997. Tagjai: Bolyki István, H. Csuta Anna, Kiss Károlyné, Kiss János, Imre Lajos, Orgoványné Anikó, Seres János, Szűcs László, elnöke Szűcs László. A társaság azon művészeket tömöríti, akik az önmegvalósítás mellett a település esztétikai értékeinek ápolásában és alakításában is részt kívánnak venni. Ennek köszönhetően rendszeresen vesznek részt a hazai képzőművészeti élet eseményei, kiállítások, pályázatok, művésztelepek, társaságok munkájában. Szervezésükben nyári alkotótábor, a Somodi László Képzőművészeti Stúdió és Pomázi Szalon működik.

A Magyar Kultúra Napján a társaság alkotó közössége rendszeresen kiállítást rendez. A társaság szervezésében évente, 2008-ban megrendezik a Képzőművészeti Gyermektábort Seres János szobrászművész szakmai vezetésével. A rendezvény célja a tehetséges fiatalok felkarolása, művész tanárok által való képzése, a művészeti technikák megismertetése, pályáorientáció. A tábor résztvevői közül, az eltelt évek alatt több tehetséges fiatal került be közép- és felsőfokú művészeti oktatási intézményekbe. A kis alkotókat itt művész tanárok részesítik egy hét alatt intenzív képzésben, négy szekcióban, úgymint kerámia, textílfestés, festészet-grafika, szobrászat. A záró napon megrendezik azt a kiállítást, ahol a szülők és érdeklődők megtekinthetik az egy hét alatt elkészült alkotásokat.

Pomázi Német Nemzetiségi Kulturális Egyesület (Kossuth L. u. 48.) — Az 1991-ben alakult egyesület a német nemzetiség kultúráját ápolja, identitásuk megőrzésében nyújt segítséget közösségi és kulturális rendezvényeivel. 1991-ben 44 fővel alakult meg az egyesület, napjainkra külföldi tagjaival együtt megközelíti a 250 főt. Még a megalakulás évében testvér-egyesületi megállapodást kötött az 1946. március 12-én kitelepített honfitársak egyesületével, a Pomázer Heimatverein-nel. Kezdeményezte és részt vett az igazságtalanul elűdözött németajkú emberek rehabilitációjában, és erről minden évben megemlékezik. Évente váltakozó helyszínnel (Waldangeloch, Pomáz) egyesületi találkozót szerveznek. Az egyesület nagy szerepet vállal Pomáz Város testvérvárosával Oberhausen-Rheinhausen-nel való kapcsolattartásban és programok, találkozók szervezésében. Az egyesület két helyi hagyományokat őrző rendezvénye a farsangi bál (január-február) és a búcsúbál (augusztus 20.), mely a Szent Istvánról elnevezett rk. Templom búcsúnapjához kötődik. 1991 óta ismétlődő nagyrendezvény a Dunakanyar Nemzetiségi Fesztivál (május vége, június eleje), melyet az egyesület Községi Házának szabadtéri színpadán rendeznek. A fesztiválon a helyi nemzetiségi hagyományörző néptánc egyesületek, csoportok, zenekarok, énekkarok (német, szerb, szlovák stb.) mellett sok más település neves, elsősorban német nemzetiségű ének-, zenekara és néptánc együttese lép

fel. A PNNKE Községi Háza az egyesület tagjainak szellemi és fizikai munkájával, anyagi hozzájárulásával, Pomáz Város Önkormányzatának, Oberhausen-Rheinhausen testvértelepülés és a Pomazer Heimatverein támogatásával épült. Az alsó szint ünnepélyes használatba vételére 1996-ban került sor, az emelet beépítése folyamatosan tart. Az egyesület bekapcsolódik a város kulturális életébe, vezetőik és tagjaik részt vesznek a város ünnepein és rendezvényein. A nemzetiségi hagyományaikhoz kötődő rendezvények többsége nyitott az érdeklődők és a város polgárai számára. Az egyesület elnöke 1991-2006 között Csordás Tiborné, 2007-től Sztranyainé dr. Siegler Rosemarie.

Pomázi Zenei Egyesület (Mátyás kir. u. 2.) — 2001-ben alakult meg a Pomázi Zenei Egyesület, melynek célja a pomázi zenei élet támogatása, a Pomázon élő és zenével szívesen foglalkozó emberek összefogása, tevékenységük segítése. Az egyesület kuratóriumának elnöke Blaskó Mihály. Az alapítvány bevételi forrásai: 1% felajánlása, pályázatok elnyerése, egyesületi tagok befizetései, szponzori támogatások, jótékonyági előadások.

Az elmúlt három évben az egyesület tagsága aktívan részt vett a helyi, regionális, illetve országos ünnepségeken, kulturális rendezvényeken. Támogattuk az VIII. Országos Tekerős Találkozót, a X. Dunakanyar Ifjúsági Nemzetiségi Találkozót, a Teleki-Wattay Művészeti Iskola XXI. Nyári Művészeti Táborát. Az év kiemelkedő eseménye és eredménye volt, hogy egykori zeneiskolai növendékek és Pomázon, ill. a környező településen élő muzsikuskok részvételével megalakult a Pomázi Kamarazenekar. Alapításával a tagok lehetőséget kaptak arra, hogy egykor megszerzett hangszeres tudásukat most egy új minőségben, közös muzsikálásban kamatoztathassák. Az egyesület feladatának tekinti Pomáz zenei múltjának kutatását, hagyományainak ápolását, a kutatás útján gyűjtött anyagok megszólaltatását és publikálását. Nagyban támogatja azokat a kezdeményezéseket, amelyek ezzel a céllal születnek. Ilyen irányú kutatásokban elsősorban fiatal, ambiciózus muzsikuskokra számítanak, akiknek munkáját az általuk lehetséges eszközökkel támogatják. Reményeik szerint ezzel megteremtik egy olyan gyűjtemény alapjait, mely tartalmazza Pomáz zenei múltjának valamennyi fellelhető értékét, ezáltal további lendületet ad a fiataloknak településünk zenei múltjának megismeréséhez.

Az egyesület jelenlegi kiemelt céljai: nyári művészeti tábor, X. országos tekerős találkozó, fúvószenekar utazásai Svájcba és Finnországba, városi kamarazenekar és a pomázi vegyeskar koncertjeinek szervezése, 15 éves a Pomázi Ifjúsági Zenekar jubileumi koncertje.

Pomázi Tűzoltó Egyesület (Fáy A. u. 47.) — Pomáz legrégebbi és még ma is működő civil szervezete, a Pomázi Tűzoltó Egyesület. Tagjainak a száma megközelíti a 300 főt. Az egyesület tagozatokra oszlik, amely tagozatok többsége kulturális és sporttevékenységet folytat. Ezeken belül említésre méltó a Filatéliai és Numizmatikai Szekció, amelynek Pomáz az országos központja. A szekciónak jelentős régi pomázi képeslap-gyűjteménye van, rendszeresen publikáltak a Pomázi Tükör c. lapban (Pomáz a filatélia tükrében), amely a maga nemében páratlan helytörténeti forrásnak számít. A szekció szerkeszti a www.pomaz.lap.hu internetes portált, valamint a www.pomaz.helyhir.hu portált, amely az első pomázi csak on-line megjelenő internetes hírlap. A szekció vezetője Lippai Gyula.

Az egyesületnek 50 főt számláló Majorette és Sport Twirling Szekciója is van, amely már nemzetközi szinten is jegyzett. A múlt évben az ausztriai Stumm településen rendezett XVII. Nemzetközi Tűzoltó Csillagtúrán mintegy 7000 ember előtt léptek fel és tartottak nagyszerű bemutatót. A szekció tagjai 7-24 év közötti lányok, megyei és országos csapat és egyéni bajnokok. Heti három alkalommal tartják edzéseiket, az egyiket a Mátyás Király Iskolában, a másikat a Művelődési Házban. Mindkét helyen bérlik a termet. A csoport vezetője: Korán Mátyás.

Az egyesület 35 fős Ifjúsági Tűzoltócsoporthoz is működött. 35 fő 6-18 év közötti diák tanul és gyakorol azért, hogy Pomáz nevét viselve versenyeken, bemutatókon vegyen részt, és hírnevet szerezzen Pomáznak. Egyetlen magyarországi birtokosa az ifjúság nevelése terén elért eredményekért a Szent Korona Díjnak. A gyerekek első díjat hoztak Lengyelországból, Horvátországból. Ausztriában megszerezték az osztrák bronz, majd az ezüst minősítő jelvényt, a Létesítményi és Önkéntes Tűzoltóságok Országos Szövetsége minősít fokozatait, a gr. Széchenyi Ödön ifjúsági Tűzoltóversenyen több éve első díjazott csapat, a Diák Tűzoltók Túlélő Versenyén eddig minden évben bajnok a csapat. A gyerekek közül többen 11-12 évesen

elvégezték és sikeres vizsgát tettek a felnőtt tűzoltóknak előírt Önkéntes Tűzoltó Tanfolyamon. De talán a legnagyobb eredményük, hogy a 2006-os budakalászi árvíznél 10 pomázi ifjúsági tűzoltó rakta 3 napon át a homokzsákokat a védekezési munkálatokkor.

Az Egyesület Sport Szekciója csak és kizárólag a terem és kispályás labdarúgás és strandfoci miatt állt össze és vesz részt a versenyeken. Legnagyobb eredményük a 2004-ben megszerzett Flórián Kupa. A szekció vezetője: Molnár Attila.

Média Szekció: Szerkesztette és kiadta a Pomázi Tükör c. havi közéleti magazint, egyben szerkesztette annak internetes megjelenésű változatát is. A lap havi 800-1200 példányban fogyott el, előfizetőik voltak a környező településeken kívül Budapestről, Kecskemétről, több alföldi településről, Németországból, Kanadából, az USA-ból. A lapkiadás nonprofit alapon működött, a hirdetési bevételek eltartották. A lapot szerkesztőbizottság szerkesztette és helyi nyomdában 8 színes és 16-32 oldal közötti terjedelemben adták ki. Csomagolva jutott el az olvasókhoz. A lapkiadást az egyesület ideiglenesen felfüggesztette. A szekció vezetője: Leidinger István

Az Egyesület őrzi az alapítása óta született iratokat, régi okleveleket és fényképeket, címereket. Vezeti az 1903-ban megnyitott testületi anyagkönyvet, amelyben az elmúlt 105 év pomázi tűzoltói vannak felsorolva. A tűzoltóságon berendezett vitrinekben az érdeklődők kis kiállítást tekinthetnek meg a szekciók életéről és a régi iratokból, versenydíjakból. Az Egyesület minden évben megrendezi a hagyományos Tűzoltóbált, most utoljára már Budakalászon. Az Egyesület több éven keresztül rendezte Pomázon a Piac téren az augusztusi utcabált. A Pomázi Tűzoltózenekar néhány év kihagyás után 2008-ban ismét a közönség elé lép.

Sashegyi Sándor Baráti Társaság

Szent Cecília Kórus (Szentendre, Szőlő köz 2.) — A felnőtt lakosság zenei műveltségének ápolásában nagy szerepet játszó szerveződés, vezetője Silacher Miklós.

Szent Tarzicius Cserkészcsapat (Móricz Zs. u. 18. I/6.) — Az egyesület elnöke Vida Balázs.

Zöld Szív Ifjúsági Természetvédő Mozgalom (Jankovics Gy. U. 31.) — Az 1989-ben alakult szerveződés a környezet-kultúra jeles terjesztője, amely évek óta országos hírnévnek örvend elsősorban az iskolás korosztály körében. Maga az országos mozgalom Pomázról indult és jelenleg is a mozgalom központja. Jelenleg tagjainak a száma meghaladja a tízezer főt. A környezeti nevelésben és a természetvédelemben országos és nemzetközi sikereket értek el. A mozgalom elindítója Orgoványi Anikó.

2. 10. Média — elektronikus (tv, rádió, honlap, fórumok, blog) és klasszikus médiumok (napilapok, folyóiratok, antológiák)

Cél, hogy az információ és a szükséges helyi személyes komforthoz tartozó „közszolgálati hírek”, helyi események gyorsan, röviden, érthetően kerüljenek a köztudatba. Ehhez a média aktorainak szakértelmére, a helyi társadalom igény szintjének és kulturális állapotának ismeretére, a települési élet szervezésében résztvevők őszinte közreműködésére van szükség. Az információ fogadásakor és feldolgozásakor természetesen az informálandók aktivitására, a célzott társadalmi csoportok fogadóképességére is szükség van. Célként továbbá a nemzetiségi nyelvű adások hozzáférhetősége a televíziós csatornák választékában.

2. 10. 1. Elektronikus médiumok a városban

Dera Televízió — 2006-tól működő közműsort szolgáltató elektronikus médium a kistérségben jelenleg Szentendrén, Pomázon, Leányfalun, Pilisszentlászlón, Budakalászon és Csobánkán is szolgáltat műsort. Minden nap 10-12-ig és 18-22-ig van adás,

egész nap képűség. A Dera Tv kistérségi televízióként működik, az említett településeken a régió közeleti, kulturális és sport életét mutatja be a legfontosabb helyi eseményekre is figyelmet fordítva. Így nem konkurenciája, hanem kiegészítője a helyi televízióknak. Műsorait Budapesten, a cég irodaházában lévő három stúdióban (1044, Bp, Kisfaludy u. 13.), és a Pomázon lévő helyi stúdióban (Damjanich u.) készíti, 25 tagú stábbal.

Pomáz Tv (Szerkesztőség, stúdió: 2013 Pomáz, Petőfi Sándor utca 66.) — Pomáz Város Önkormányzatával vállalkozási szerződéses viszonyban álló elektronikus médium. A műsorok az Erményi Stúdióban készülnek, a szerkesztőség tulajdonosa és vezetője Erményi Csaba. Közel két évtizede működő elektronikus médium a településen. A Pomáz Tv 1994. augusztus 20-án kezdte meg műsorközzvetését. Az Erményi Stúdió által készített adások minden nap láthatóak, emellett napi 24 órás képűség is működik. A műsorok megtekintésének lehetősége a kábel TV-hálózat, azaz gyakorlatilag az egész város területén adott.

Pomáz Város Honlapja — Pomáz Város Önkormányzatának hivatalos honlapja. A városról, az önkormányzatról, a polgármesteri hivatalról. A www.pomaz.hu honlap 2007. decemberétől megújult design-nal, megújult struktúrával működik. A város életének valamennyi fontos szegmense helyet kap benne. Cél: a település legfontosabb információs bázisává tenni a városi honlapot. Folyamatában is dolgozunk a szolgáltatás színvonalának emelésén. Az új design hozzájárulhat a város vonzó arculatának kialakításához, szándékaink szerint — a modern kor kihívásainak is megfelelően — a város lakói, partnerkapcsolataink és az érdeklődők számára is közszolgálati információforrássá válva. Mindennek szükséges és elengedhetetlen feltétele a honlapkezelői státusz kialakítása, az informatikai rendszerek és a közszolgálat terén gyakorlott személy általi működtetése. (Stratégiai Ütemterv 1. és 6. pont)

Pomaz.lap.hu, Pomaz.helyhir.hu — Internetes információforrás a településről a Pomázi Tűzoltó Egyesület Média Szekciójának szerkesztésében.

2. 10. 2. Klasszikus médiumok a városban, intézményekben

Dera — A Pomázi Nemzetiségek Folyóirata volt, mely 1999-ben jelent meg egyetlen számmal. A lapban a 3 nemzetiség — cigány, német, szerb — addig többnyire ismeretlen írott és íratlan dokumentumai eredeti forrásnyelvükön és magyar fordításban olvashatóak.

Isteni Szikrák — A Német Nemzetiségi Általános Iskola időszakosan megjelenő kétnyelvű diáklapja.

Otthonunk Pomáz (Szerkesztőség: 2013 Pomáz, Beniczky u. 45.) — Felelős kiadó: Atafer Bt., felelős szerkesztő: Hamvas Atanáz.

Pomázi Hírlevél — A Pomáz Barátai Társaság időszakos lapja, kéthavonta jelent meg.

Pomázi Polgár (Szerkesztőség: 2013 Pomáz, Pf. 6.) — Pomáz Város Önkormányzatának havonta megjelenő sajtóorgánuma. Jelenlegi kiadója a Pomáz Kht., felelős szerkesztője Vicsotka Mihály. 1992 óta tájékoztat a településen történő legfontosabb közeleti, kulturális és egyéb eseményekről, rendezvényekről, információkról, jelenleg 5500 példányban jelenik meg.

Pomázi Tükör — Ma már nem „üzemelő” folyóirat a településen.

Suli-Buli — A Mátyás Király Általános Iskola kéthavonta megjelenő kiadványa, amely a diákokról, diákoktól diákoknak készül.

Suli-Sokk — A Sashegyi Sándor Általános Iskola, Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola havonta megjelenő diáklapja.

Szabad Pomázi Polgár — Jelenleg működését szüneteltető folyóirat.

Testvérműzák — A Teleki-Wattay Művészeti Iskola negyedévente megjelenő iskolaújságja.

Tollfogató — A Sashegyi Sándor Általános Iskola 1992-ben útjára indult havonta megjelenő diáklapja volt, jelenleg Suli-Sokk néven működik.

2. 11. Filmipar — Stern Filmstúdió — hazai és nemzetközi produkciók

A Stern Film Stúdió és Média centrum (nemzetközileg ismert, angol nyelvű nevén **Stern Film Studio & Media Center**) Magyarország egyik legnagyobb filmstúdió komplexuma, Pomázon. A stúdiókhöz kapcsolódó filmgyártó cég a Stern International Productions. A komplexum két stúdióból áll. Az „A” stúdió 2240 négyzetméter, 70 méter hosszú, 32 méter széles és 12 méter

magas. A „B” stúdió 1500 négyzetméter (36x41x12). A stúdiókból és kapcsolódó kiszolgáló épületekből álló komplexumot egy ipari terület átépítésével hozták létre. A stúdió alapítója és ügyvezető igazgatója Szabados Róbert. A filmstúdiót 2006-ban adták át, így egy éve ad otthont hazai és nemzetközi produkciók megvalósításának. A városnak pillanatnyilag nincs szerves kapcsolata a létesítménnyel, de a közeli jövőben cél az együttműködés többirányú lehetőségeinek kezdeményezése. (Stratégiai Ütemterv 34. pont)

2. 12. Sport — egyesületek, szakosztályok, tömegsport, testkultúra

2. 12. 1. Sportélet

Pomáz sportéletére egyrészt rendszeres, hagyományokra épülő, szervezett formában, egyesületi keretek között, másrészt önszerveződő szabadidő-sport formában ugyancsak egyesületi, illetve klub keretekben, továbbá laza keretek között, rendezvényekhez kapcsolódva, alkalmanként zajlik. A településen közel száz éves múlttal rendelkező labdarúgó szakosztály működik, több évtizedes hagyományokon alapul a galambász-sport, illetve a sakk-élet. Az egyesületek nagy többsége a 80-as, 90-es években alakult. A sportlétesítmények jelentős része önkormányzati, egy része magán, illetve társasági (munkahelyi) tulajdonban van, amelyek közhasználatra is igénybe vehetők díjtalanul vagy térítés ellenében. Igen jelentős lehetőséget nyújt Pomáznak a természetes környezete, melyet a lakosság és az érdeklődő nagyközönség is igénybe vesz turisztikai céllal. Igen jelentős a községben működő két lovasiskola, a több magán lovardával együtt népszerűek a környékbeli lovas túrák.

Stratégiai cél lehet a jövőben a környezet potenciális kihasználása üdülési, aktív pihenési, rekreációs céllal: wellness-központ, uszodaépítés. A régi hagyományok felelevenítéseként és újak teremtéseként városi sport-bajnokságok szervezése (pl. sakk-olimpia) különböző szintű és korosztályú csoportoknak. (Stratégiai Ütemterv 50. pont)

2. 12. 2. Sportegyesületek, sportalapítványok, szakosztályok

A58 Postagalamb Sportegyesület (Szerb u. 4.), **A30 Postagalamb Sportegyesület** (Dobogókői u. 18.) — A postagalambsportnak több évtizedes hagyományai vannak településünkön. Művelői rendszeresen vesznek részt hazai és nemzetközi röptetéseken, illetve minden évben rendeznek egymás közötti díjazott versenyeket is. A sportág művelői Pomázon két egyesületbe szerveződve végzik sporttevékenységüket. Az egyesületek vezetői Petromárkó Zsigmond, illetve Ifj. Puss József.

Pomázi Horgászegyesület (Jókai Mór u. 30.) — Az egyesület vezetője Diósi Gábor.

Pomáz Ifjúsági és Sport Alapítvány (Nyár u. 6.) — 1991-es alakulása óta tevőlegesen vesz részt a település sportéletének szervezésében. Számos hagyománnyá váló rendezvény elindítója. Jelentős szerepet vállalt az egyes sportlétesítmények beruházásainak finanszírozásában és lebonyolításában. Az alapítvány kuratóriumának elnöke Szlávik István.

Pomázi Lavina DSE (Mátyás király u. 2.) — A 80-as évek végén alakult, elsősorban az iskolai sport szervezésére és támogatására a Mátyás Király Általános Iskola mellett szerveződött sportegyesület, amely két szakosztályában (karate: wado ryu, kosárlabda), versenyezteti csapatait különböző bajnokságokon, illetve versenyeken. Gyermek- és ifjúsági sportversenyeket szerveznek és vesznek részt ilyeneken, diákolimpiát szerveznek, kimagasló eredményeket érnek el a különböző kategóriájú és szervezésű versenyeken. Vezetője Kecskés József.

Pilisi Siklórepülő Egyesület (Iskola u. 3.) — Vezetője Nagy László.

Pomázi Városi ICO Sport Egyesület (Sport u. 10.) — Az egyesület jogelőde, a Községi Sportkör (KSK) 1912-ben alakult meg, helyet adva a labdarúgás szervezett, versenyszerű művelésének. Később egyéb sportok is bekerültek a szakosztályok közé

(jégkorong, autósport, női kosárlabda), de meghatározó napjainkig a labdarúgás maradt. Jellemző volt a távolabbi és a közeli múltban is, hogy dinasztiák adták egymásnak a stafétát. A falu határain túl is híresek voltak a Rab testvérek, a Ribi fivérek (Ribi Lajos nevét viseli a rendszeresen megrendezésre kerülő ifjúsági tehetségkutató torna), valamint a Szabó család. Szabó Sándor (nevét emléktábla őrzi a sportkör épületének falán) a csapat neves játékosa Debrecenbe kerülve első osztályú labdarúgóra vált. Pomázra visszatérve haláláig támogatta tudásával, emberségével az egyesület munkáját. A hatvanas évek voltak a Sportkör életében a legsikeresebbek. A Sportkör és az iskola között Bukovics Béla testnevelő tanár személye volt az összekötő, aki igazságos szigorával nevelte a fiatalokat a sport szeretetére. Kezei közül neves és sikeres sportolók kerültek ki. Az 1968-as bajnoksapatból Egervári Sándor, aki a Honvéd, a Szeged, az MTK NB I-es csapatokban játszott és válogatott is volt, napjainkban az ország egyik legsikeresebb labdarúgóedzője, továbbá Pintér Sándor a Honvéd sokszoros válogatott játékosa, aki az első között jutott el az európai professzionális labdarúgás egyik fellegvárába Belgiumba. Ma is közöttünk élő példaképei az ifjúságnak Pomázon, és szűkebb, de a tágabb határainkon kívül is.

Többen a tehetségek közül nem a profi labdarúgást választották élethivatásul, de a hétköznapi, a gazdasági és társadalmi élet megpróbáltatásai során is helytálltak, sőt kimagasló eredményeket értek el. Közülük is kiemelésre méltó Leidinger Gyula, aki aktív sport pályafutás után sportvezetőként, hosszú ideig az egyesület elnökeként tevékenykedett. Sportolói és sportvezetői eredményes és példamutató munkájáért a közelmúltban Pomázért kitüntetésben részesült. 1978-ban jött létre a jégkorong szakosztály, amely 15 alkalommal nyerte el az OB II. osztályú bajnoki címet. Egyre inkább szükségessé vált a működés érdekében támogatók, szponzorok bevonása a finanszírozásba. Kiemelkedett a támogatók közül a helyi Írószövetség, későbbi nevén ICO RT., amely napjainkig támogatja az Egyesületet. Az egyesület elismerve a jelentős és folyamatos támogatást 1992 óta Pomáz Községi ICO Sportegyesület néven szerepel, a várossá válás után pedig a fenti néven működik. Az egyesület elnöke Mészáros Gyula.

Sleep Walkers Motoros Club

2. 12. 3. Sportlétesítmények

Magántulajdonban lévő létesítmények: ANNA Testkultúra Szalon és Kondicionáló Terem, Energen Fitness Akadémia Kondicionáló Terem, tenispálya (lakótelep felett), télen fedett (sátor), Kincsem (volt Óbuda TSz) Lovasiskola, magán-lovaspálya a Kincsem Lovasiskola alatti területen, lovaspálya az Anna-ligetben

Közhasználatú létesítmények: ICO RT bitumenes labdapályák (kézilabda, kispályás labdarúgás), ICO RT tenispálya, ICO SE labdarúgópálya, ICO SE labdarúgó edzőpálya

Önkormányzati intézményi létesítmények: Mátyás Király Általános Iskola tornaterem, Mátyás Király Általános Iskola tornaszoba, Mátyás Király Általános Iskola sportudvar, Mátyás Király Általános Iskola szabadtéri atlétika pálya, Mátyás Király Általános Iskola szabadtéri gumi burkolatú labdapálya (kézilabda, kosárlabda, kispályás labdarúgás), Sashegyi Sándor Általános Iskola tornaterem, Sashegyi Sándor Általános Iskola kondicionáló-terem, Sashegyi Sándor Általános Iskola szauna, Sashegyi Sándor Általános Iskola szabadtéri salakos kézilabdapálya, Sashegyi Sándor Általános Iskola szabadtéri atlétika pálya, Német Nemzetiségi Általános Iskola tornaterem (sportcsarnok), Német Nemzetiségi Általános Iskola kondicionáló-terem, Német Nemzetiségi Általános Iskola szabadtéri bitumenes labdapálya.

2. 13. Idegenforgalom, turisztikai szolgáltatások — vendéglátás, éttermek, szállások

2. 13. 1. Idegenforgalom

Pomáz a térszerkezeti adottságai, táji, természeti, kulturális értékei alapján fejlesztésre alkalmas húzóágazatának tekinti az üdülést és idegenforgalmat a szakmai, zöld- és kultúrturizmus, a napi rekreáció, a sportolás, a hétfégi kirándulás-üdülés,

valamint a tartós üdülés területén egyaránt. Az egyes területek társadalmi és ezáltal gazdasági felértékelődésének nagyon fontos eszköze a Duna-Ipoly Nemzeti Park kialakítása, s a hozzá kapcsolódó eszmeiség értékékként való elfogadtatása. A Nemzeti Park és Nemzeti Örökség Program intézményei, illetve rendezvényei kiváló alkalmat nyújtanak a természetet, történelmi hagyományokat tisztelő magatartás elterjesztésére. Pomáz a fővárosi lakóság közkedvelt pihenőhelye. A települést körülölelő zártkerti övezet a nyári napokban megtelik a kiskerttulajdonosok hadával. A kiskertek száma meghaladja a háromezer-nyolcszázat.

Pomáz a Pilis kapuja. Egy-egy szép tavaszi nap 3-4000 bakancsos turista keresi fel a környék kiránduló helyeit. Jelentős utazó réteget képviselnek a Németországba kitelepített hajdani pomáziak leszármazottai, akik többnyire rokonlátogatásra jönnek. Évente 10-12 alkalommal főként ünnepek, szabadságok ideje alatt érkeznek a településünkre. A faluban 2 panzió (egy 102 fős és egy 12 fős) ad szállást a rokonokkal nem rendelkező utazóknak. Az átmenő családoknak, diákoknak lehetőségük van a megpihenésre, rövidebb időtöltésre, a széles skálán mozgó vendéglátó egységekben az olcsó, gyors étkezési vagy teázási lehetőségtől (piactéri-állomási büfé-salátabár, Hősök téri pizzeria) a hangulatos, kulturált éttermekig (Rákos pince, Kincsem vendéglő, Udvaros Csárda) és a falusi kocsmákig.

2. 13. 2. Turista-útvonalak, turista-látnivalók

A Pilis hegység turista útjainak egyik fő kiindulási pontja és bázisa nagyközségünk. A HÉV állomástól gyalogtúrával egy-másfél óra alatt elérhető a legszebb kirándulóhelyek bármelyike.

Kő-hegy — A helyi legenda szerint Árpád vezér a Dunán átkelve a Kő-hegy tetejéről irányította a honfoglalás hadműveleteit.

Nagykevély — Csúcsát megmászva, illetőve léphet be a mackóbarlangba, mely 50 ezer éve a vadászó ősember tanyája, menedékhelye volt.

Holdvilág árok és környéke — Természeti szépségével és lenyűgöző látványával a honfoglaló magyarok ősi pogány vallásának, temetkezési helyének napjainkig feltáratlan és megfejthetetlen kultikus helye nyújt felejthetetlen élményt az odalátogatók számára. A legenda szerint itt alussza örök álmát Árpád vezér, a honfoglaló magyarok fejedelme.

Csikóvár csoport — Tornyas-hegy (508m), Lom-hegy-nyereg (461m) Lom-hegy (588m), Bölcső hegy (587m), Nagy-Csikóvár (557m), Kis-Csikóvár (461m), Mesélő-hegy, Kő-hegy (366m).

Kevélyek — Kis-Kevély (483m), Oszoly (329m).

Dobogókő csoport — 700m magas Dobogókő, Bükki pusztá, Két-bükkfanyereg (574m), Szerkövek, Thirring szikla, Rám szakadék, Lukács árok.

Barlangok — Karsztos illetve hidrotermális eredetűek pl. Kristály-barlang, Mackó-barlang.

Források — János, Lajos, Gyopár, Sándor-forrás.

2. 13. 3. Vendéglátóhelyek, éttermek, szállások

Rákospince Kara Hotel és Étterem, a Hotelban 37 db 2 ágyas, 6 db 3 ágyas szobák állnak a vendégek rendelkezésére. Minden szoba zuhanyzós, WC-és, a vendégek részére zárt parkolót tartanak fenn.

A turisztaszállások közül említésre méltó a csikóvári és köhegyi kulcsos házak illetve Vróczy úti gyermeküdülő.

Udvaros Csárda (Mártírok u. 5.) — Széles és izletes ételkinállalattal várja vendégeit.

Az átmenő családoknak, diákoknak lehetőségük van a megpihenésre, rövidebb időtöltésre, a széles skálán mozgó vendéglátó egységekben az olcsó, gyors étkezési vagy teázási lehetőségtől (piactéri-állomási büfé-salátabár, Hősök téri pizzeria) a hangulatos, kulturált éttermekig (Rákos pince, Kincsem vendéglő, Red Lion Pub) és a falusi kocsmákig.

2. 13. 4. Turisztikai koncepció

Az idegenforgalmi koncepció fontosabb elemei: Pomázi Turisztikai Egyesület létesítése a település minden fontosabb idegenforgalmi szolgáltatójának, vállalkozásának, szállásadójának részvételével a jobb PR és koordináció végett. Turisztikai információs tábla, illetve térkép cseréje a HÉV-megállónál. Tourinform-iroda létesítése a József Attila utcai Népviselési Gyűjtemény épületében, az épület átépítésével, bővítésével, a többcélú funkció ellátásának lehetőségét figyelembe vett hasznosítás révén. Az irodában minden Pomázzal kapcsolatos kulturális információ elérhető lenne a menetrendtől a túraútvonalakon keresztül a városban zajló rendezvények programjaiig, vagy a város nevezetességeiig, azok megközelíthetőségéig, a városról készült kiadványok, képeslapok, arculatépítő tárgyak megvásárolhatóak lennének stb. Együttműködési lehetőségek megvizsgálása a Dunakanyar-Pilis Kht.-val.

A Klisza dombon található középkori épületrom (udvarház, templom) feltárásának terve régóta foglalkoztatja a településen élőket, korábban komoly tervek is készültek erre vonatkozóan. A terület műemléki és régészeti védeltséget élvez. Hosszútávon egy bemutatásra alkalmas romkertet lenne célszerű kialakítani, amelynek komoly kulturális és idegenforgalmi jelentősége lenne. (Stratégiai Ütemterv 25. pont)

2. 14. Közgyűjtemények, galériák, kiállítótermek, magángyűjtemények

A múzeumi, helytörténeti gyűjtemények szerepe igen jelentős lehet Pomáz városában, hiszen ezek az intézmények az ismeretszerzés mellett a megfelelő működtetés, koordinálás, látogatottság esetén alapjai lehetnek az egészséges lokálpatriotizmus kialakulásának, elősegíthetik a szülőföldhöz, a lakóhelyhez való kötődés kialakulását is. A településen három kis gyűjtemény lelhető fel, melyek alapvető feladata a helyi értékek védelme, őrzése, gyűjtése, feldolgozása és bemutatása. A Helytörténeti Gyűjteménynek, illetve a Magyar Népviselési Gyűjteménynek a Pomázi Művelődési Ház és Könyvtár a működtetője. A múzeumi gyűjtemények a legszűkebb értelemben vett alapfeladatokat látják el jelenleg igen cudar körülmények között. Korábbi kezdeményezések mentén javasoljuk, hogy a pomázi iskolák tantervében szerepeljen a múzeumok gyűjteményeinek, szolgáltatásainak alapos megismerése, ezzel a helyi értékek megbecsülésére neveljen, erősítve a lokálpatriotizmuson keresztül a haza szeretetének érzését. A két említett gyűjtemény mellett a helyi nemzetiségek (a svábok és a szerbek) rendelkeznek nemzetiségi kultúrájuk tárgyi hagyatékával. A gyűjtemények pillanatnyilag nem látogathatóak a nagyközönség számára.

2. 14. 1. Helytörténeti Gyűjtemény

A Helytörténeti Gyűjtemény épülete egy védett parasztház a Kossuth Lajos u. 48. sz. alatt, amely létesítmény kialakításában Nyári Károlynak kiemelkedő szerepe volt. A gyűjtemény tulajdonosa a szentendrei Ferenczy Múzeum, a Magyar Nemzeti Múzeum, a Német Nemzetiségi Kulturális Egyesület, és Pomáz Város Önkormányzata. A gyűjtemény gondozója a Pomáz Barátai Társaság. Az állandó kiállítások címei megnyitásuk évével: Szerb szoba-konyha (1984), Német nemzetiségű szoba-konyha (1994), Települési tárgyi emlékek (1994), Római és középkori Pomázra vonatkozó régészeti leletek (1996). A nyári időszakban hétvégén, szombaton és vasárnap van nyitva a gyűjtemény.

Az ingatlanon egy régi lakó épületben szerb, és német emlékszoba, a soknemzetiségű Pomáz néhány emléke kapott helyet öt helyiségben. Az udvaron, az utcavonalon álló, valahai melléképületben rövid de igen színvonalas településtörténeti összefoglaló kiállítást létesítettek hozzáértő és szorgalmas kezek: a neolitikumtól lakott helytárgyi emlékei a középkor végéig állott és a törökidő által megszakított fejlődésben átment Pomáz néhány jellegzetes, szép töredéke látható itt, valamint a pomázi táj évmilliókkal ezelőtti állat és növényvilágát reprezentáló pár darab foszília.

Az épületrészek mindegyike felújításra szorul. Mivel a fűtés nincs megoldva, a gyűjtemény csak áprilistól októberig van nyitva. A falak nedvesek, dohosak, mállanak kívül belül. Az épületben nincs vizesblokk. Az egyik épületrész riasztóval van ellátva. A folyamatosan történt karbantartási, kifelújítási munkálatokon túl szükség van az egész épületegyüttes rehabilitációjára. A

2006-os évben megtörtént a műtárgyak nagy részének restaurálása. A tárgyakat a téli időszakra jellemző magas páratartalom miatt nem lehetett visszahelyezni az eredeti helyükre.

2. 14. 2. Népviseleti Gyűjtemény

A Magyar Népviseleti Gyűjteményt 1996-ban alapította a település önkormányzata, melyben a magyarság múltjára és jelenére vonatkozó muzeális értékű tárgyi emlékek láthatók. A gyűjtemény anyagát Hamar János népi iparművész ajándékozta a településnek. A múzeum egész évben nyitva van, két hétköznapi és hétvégén 4 órás teremőr látja el a teendőket. A gyűjteményben a Holdvilág-árok Természetjáró Egyesület idegenforgalmi irodát működtet kedvezményes belföldi és külföldi utak szervezésével. Ezen kívül, propagálja a város intézményeinek, civil szervezeteinek különböző rendezvényeit, árusítja az önkormányzat által kiadott könyveket.

A József Attila úti épület azonban, melyben a gyűjtemény helyet kapott, jelenleg siralmas állapotban van, teljes felújításra/átépítésre szorul. Szükség van az épület teljes funkcionális felújítására, korszerűsítésére. A múzeum udvarán célszerű és jól kihasználható lenne egy pajta foglalkozások céljából. Nyári időszakban intenzívebb nyitva tartás (hét közben is, hétvégén és ünnepnapokon). A múzeumi „gondnok” feladatainak és munkaidejének bővítése: tárlatvezetés, foglalkozások szervezése, helytörténeti vonatkozású dokumentumok árusítása, pomázi rendezvények propagálása, művelődésszervezői feladatok ellátása. (Pl. kültéri „nagyrendezvények” szervezése), idegenforgalmi tevékenység. Megbízási díjas muzeológus, restaurátor alkalmazása esetenként, szükség szerint (tárgyak restaurálása, gyűjtés, nyilvántartásba vétel, szakszerű kezelés, kiállítások szervezése, leltár, stb.).

2. 14. 3. Galériák, kiállítótermek, magángyűjtemények

Kiállítóterem és Tourinform Iroda létesítése a József Attila úti épületben, annak átépítése után. A Teleki-Wattay kastély termeinek javasolt hasznosítása helyi művészek alkotásainak időszakos és/vagy kiállítására külső művészeti szakértő csoport bevonásával az arra érdemes alkotások, gyűjtemények, sorozatok esetében. Kisebb kiterjedésű műalkotások, kislapsztikák időszakos és/vagy állandó bemutatására a József Attila úti — leendő — kiállítóterem/galériatermek lennének hivatottak. Utóbbi kiállításainak szervezése, gondozása, a kiállítással kapcsolatos egyéb teendők a PMHK hatáskörébe tartozóak.

2. 15. Egyházak

Településünkön három jelentős vallás hívei élnek és rendelkeznek saját templommal. A katolikus, a református és a görögkeleti szerb egyház. Emellett az evangélikus és a zsidó felekezetnek vannak a település múltjából eredően hagyományai. A helyi egyházak működésére vonatkozó aktuális, friss információkat külön is várjuk a koncepció véglegesített változatának megfogalmazásához.

2. 15. 1. Evangélikus

A budai oldalon élő evangélikusok gyülekezetekké szerveződése a 19. század közepétől a Budai várból indult el. Másfél évszázad alatt 14 anyaegyházközség alakult, amely közül Szentendre és környéke az egyik legfiatalabb. A Dunakanyar ölelésében több mint 1200 evangélikus él. A Szentendrei (és dunakanyari) evangélikus közösség 1941-ben szerveződött egyházközséggé, templomuk, így rendszeres istentiszteleti helyük Szentendre belvárosában található. Szentendre szórványához tartozó 13 település közül a lutheri reformáció örökösei legnagyobb számban Pomázon találhatóak. A 2001-es népszámlálási adatok szerint az itt élő evangélikusok száma 163. A pomázi evangélikus közösség saját templommal nem rendelkezik, istentiszteleteiket minden hónap 1. és 2. vasárnapján 8.30-kor a református gyülekezeti teremben (Pomáz, Hősök tere 1.) tartják. A felekezet lelkipásztora 2007 ősze óta Horváth-Hegyi Olivér. További információ a gyülekezet életéről a www.szentendre.lutheran.hu weboldalon található.

2. 15. 2. Görög katolikus

A település történetében megemlíendő felekezet.

2. 15. 3. Református

A református templomot 1814-28 között építették. Ellátja Csobánka és Budakalász református híveinek lelkipápaszt. Budakalász önálló parókiát létesített, így Csobánka és Pomáz református híveinek lelki gondozását látja el.

1999, férje halála óta teljesített református lelkészi szolgálatot Pap Lászlóné, a lelkész asszony nyugdíjba vonulása (2006) óta Nyilas Zoltán a település lelképásztora. A legutóbbi népszámláláskor Pomázon több mint kétezeren vallották magukat reformátusnak, nagyszámú a gyülekezetet rendszeresen látogatók száma is. A közösség munkáját a Pomázi Református Gyülekezetért Alapítvány segíti. A református gyülekezetben az ifjúsági és felnőtt istentiszteleteken kívül hetente van Biblia-óra, ifjúsági csoport, asszony és fiatalasszony kör. Eredményesen működik a felnőtt (Psalmus) és ifjúsági kórus. Népszerű a gyermekek (óvodástól 14 éves korig) részére szervezett vasárnapi iskola, amelynek keretében énekelnek, táncolnak, különböző foglalkozásokat tartanak. Gyakori az idősök meglátogatása, rendszeresen szerveznek bibliaórát és szeretetvendégséget Dolinán és Kiskovácsiban. Minden évben megrendezik a karácsonyi ünnepséget színvonalas műsorral. A református egyház keretein belül jelentősek a felnőttek és fiatalok részére szervezett külföldi cserekapcsolatok (Erdély, Kárpátalja, Hollandia), a belföldi kirándulások, táborozások, a gyermekküldetés (Szabolcsban, a Zemplénben és a Dunántúlon), a testkultúra terén a labdarúgás (Észak-Pesti Egyházmegye Labdarúgó Torna 6 éven keresztül első helyezés).

2. 15. 4. Római katolikus

Létszámát tekintve a legnagyobb vallási felekezet a városban. A településen végzett kulturális és szociális tevékenysége egyaránt tiszteletre méltó. E tevékenységek ellátásához két intézmény áll az egyház rendelkezésére az önkormányzati és külföldi segítséggel épült Karitasz-ház, ahol évente 3-4 alkalommal igényes kulturális előadásokat tartanak magas vendéglétszám előtt. A katolikus egyház több fontos társadalmi szervezetet, tevékenységcsoportot működtet, működésüket az ökumenikusság jellemzi: többek között nagycsaládosok klubja, a cserkészek, idősök és baba-mama klub. A katolikus templom 1768-ban épült. Az évek során többször átépítették, bővítették.

2. 15. 5. Szerb ortodox

A szerbség a XVII. században került a török miatt elnéptelenedett Pomáz faluba. Vallásuk az eredeti lakhelyükön uralkodó bizánci keresztény, az ortodox vallás volt, és jelenleg is az. A vallás meghatározó volt nyelvük, szokásaik, összetartozásuk, identitásuk hosszú időn keresztül megmaradásában. Egészen 1950-es évek végéig saját iskolájuk volt, sőt 1954-ig kollégium is volt a nem itt lakó szerb-horvát gyerekek általános és középiskolai oktatásának elősegítésére. A szerb templom 1719-22 között épült.

2. 15. 6. Zsidó

A település története során jelen lévő egyházi felekezet. Létszámuk, kulturális jelentőségük mára elenyésző.

2. 16. Nemzetiségek

A pomázi kisebbségeket a város anyagi támogatásban részesíti, velük együttműködési megállapodások keretében együtt tevékenykedik a nemzetiségi hagyományok továbbéléséért, a kisebbségi lét gyakorlását segítő feltételek megteremtéséért. A helyi nemzetiségek éltek a kisebbségi törvényben biztosított lehetőségeikkel és megválasztották kisebbségi önkormányzataikat.

A nemzetiségek fontosságának szimbóluma Pomáz város címerében megjelenő ötágú fa, mely a település öt nemzetiségét jelképezi.

2. 16. 1. Cigány

A pomázi cigány kisebbség közösségi életének szervezője a Pomázi Cigány Kisebbségi Önkormányzat, amely 1994 óta működik, közel 2000 pomázi cigány képviselőt látja el. Elnöke 2002 óta Varga Mária.

2. 16. 2. Német

A pomázi német kisebbség 1991-ben szerveződött egyesületi formába, melynek legfőbb feladata a helyi sváb hagyományok, szokások, nyelvhasználat újraélesztése volt. (Ld. Pomázi Német Nemzetiségi Kulturális Egyesület) Az egyesület megalakításáig a német származású emberek németiségüket elsősorban a kitelepített családtagjaikkal, rokonaikkal, barátaikkal való kapcsolattartásban élhették meg. A német nyelv elsajátítására irányuló törekvések már az ezt megelőző években is voltak (többek között az iskolai, óvodai csoportok). A kisebbségi törvény 1993-ban a német nemzetiségi oktatás előfeltételeként előírta a nevelésben, oktatásban részt vevő óvónők és tanítók számára a nemzetiségi német szakirányú képzést. A pedagógusképzéshez szükséges anyagi feltételeket Pomáz Város Önkormányzata és a Pomázi Német Nemzetiségi Önkormányzat biztosította, így a német származású családok a Német Nemzetiségi Általános Iskolában, valamint a Mesedombi Óvodában élhetnek a nemzetiségi nevelés, oktatás lehetőségével.

A pomázi németeknek 1994 óta van önkormányzata, hivatalos neve Pomázi Német Kisebbségi Önkormányzat. Az önkormányzat elnöke Szlávikné Katona Mária, aki 2002 óta tölti be ezt a tiszteket. A PNKÖ a helyi németiség érdekvédelmi szerve, eszmei, jogi, szervezési, koordinálási és anyagi támogatást nyújt a nemzetiségi intézmények hagyományőrző tevékenységéhez, munkájához (iskola, óvoda, egyesület, múzeum), szükség esetén elősegíti a nemzetiséghez, németajkú lakossághoz tartozó családok, személyek problémájának megoldását (iskolai ajánlás, szociális rászorultság, közügyekkel kapcsolatos tájékoztatás stb.) is. A PNKÖ kezdeményezte a helyi németiség történelméhez, kultúrájához, életviteléhez tartozó tárgyi és szellemi hagyatékok gyűjtését és rendszerezését. Ehhez a munkához nagy segítséget nyújtott Plank Antal és a Pomazer Heimatverein több tagja. A német önkormányzat aktív résztvevője Pomáz Város és Oberhausen-Rheinhausen testvérvárosi kapcsolatának és támogatója, elősegítője a civil közösségek kapcsolattartásának és új kapcsolatok felvételének. A PNKÖ támogat minden olyan kezdeményezést, amely a helyi németiség hagyományainak, kultúrájának, nyelvének fenntartására, megőrzésére irányul, tagjai rendszeres résztvevői, szervezői a német közösség rendezvényeinek.

A 2001-es népszámlálási adatok alapján 111 fő, 2006-ban 117 fő vallotta magát német nemzetiségűnek Pomázon, ettől azonban jóval több pomázinak van kötődése a német nemzetiséggel házasság, kitelepített rokonok, iskolai élet stb. révén. A két szervezet 1996 óta saját közösségi házban működik, melyet németországi és önkormányzati segítséggel építettek az egyesület tagjainak munkájával és támogatásával (Kossuth Lajos u. 48.).

A német önkormányzat partnerkapcsolataikban a régiós egyesülettel (Észak-Magyarországi Német Önkormányzatok Szövetsége), valamint az országos önkormányzattal tartanak fent kapcsolatot, részt vesznek az LDU (Magyarországi Németek Országos Önkormányzata) rendezvényein, kapcsolatot tartanak a környező települések német kisebbségi önkormányzataival, látogatják egymás rendezvényeit. A közösségi ház épületében múzeumot tartanak fenn, amely nemzetiségi viseleteket őriz. Szerepet vállalnak a kisebbség múltjához kapcsolódó műemlékek (pl. Sváb kereszt) állagának megőrzésében, kiadványt is szerkesztenek (pl. a pomázi németek történelmének dokumentumait feldolgozó *...mi mégis tovább élünk!* című könyv), évente szervezett hagyományos rendezvényük a sváb batyus bál, melyet augusztus 20-án rendeznek, nem csak a kisebbség tagjai számára.

2. 16. 3. Ruszin

A pomázi kisebbségek sorában a legkisebb tagsággal rendelkező a ruszin. A ruszin kisebbség közösségi életének szervezője a Pomázi Ruszin Kisebbségi Önkormányzat, a testület 32 tagot számlál. Tagjai Északkelet-Magyarországi és Kárpátaljai eredeti ruszinok leszármazottai, de identitásukat ma is vállalják. A testület elnöke Rieder József. Vállalt céljuk a ruszin hagyományok, népművészetük ápolása.

2. 16. 4. Szerb

A pomázi — és a pest megyei — szerb kisebbség közösségi életének szervezője a Pomázi Szerb Kisebbségi Önkormányzat, amelynek elnöke Szimics Dragan. Az önkormányzat a körülbelül 250 helyi szerb lakos érdekképviselői szerve. A kisebbségi önkormányzat hitvallása, célja a szerb nemzetiség identitásának, kultúrájának, hagyományainak és elsősorban nyelvének megőrzése és ápolása. Az önkormányzat szorosan együttműködik az általa alapított Pomázi Szerb Kisebbségért Alapítvánnyal, melynek elnöke dr. Golub Iván. Az SZKÖ tevékenységét próbálja minél jobban összehangolni a környező települések szerb önkormányzataival, amit a közösen rendezett szerb regionális táborok, folklórestek bizonyítanak. Az önkormányzat tagjai részt vállallnak az országos és Pest megyei szerb önkormányzatok működésében is. Az SZKÖ együttműködik a helyi szerb egyházközség vezetésével, és segítséget nyújt egyházi ünnepek, rendezvények szervezésében, lebonyolításában (január 13., május 6.). Az SZKÖ törekszik arra, hogy az „új” pomáziakkal is megismertesse a szerbség hagyományait, kultúráját, néptáncincseit, valamint gasztronómiáját.

A szerb kisebbség rendszeresen bekapcsolódik a városi rendezvényekbe, pl. szeptember 23-án, a Pomázi Napok rendezvény keretében szerb sátozt állít (szerb étel és ital specialitások, irodalmi művek, művészi alkotások kiállítása), az Opanke táncgyűttes 2-3 párral népviseletbe öltözött táncot mutat be. A vendégek kiszolgálását népviseletbe öltözött táncosok látják el, terveik között szerepel a Vujicsics zenekar színpadi fellépése is. Céljuk ezen a rendezvényen a szerb kisebbség ételeinek italainak kóstolóval egybekötött népszerűsítése, kultúra bemutatása szerb zenén és táncon keresztül. Lehetőség nyílik ilyenkor tánctanulásra is. Szeretnék a kultúrát ilyen módon ápolni és a szélesebb közönséggel megkedveltetni mind Pomázon, mind megyei ill. országos szinten.

Saját szervezésű rendezvényeikkel is igyekeznek a kisebbségi hagyományok, a kultúra fennmaradását szorgalmazni, kisebbségi együttléteket terveznek: Október 13-án Szerb Nap, december 19-én Szent Miklós ünnepnap, január 6-án szerb karácsony, január 13-án szerb szilveszter, május 6-án a Szent György-napi bál megtartása.

Rendezvényeinek várható pénzügyi forrásai, támogatások: Pomázi Szerb Kisebbségi Önkormányzat, Pomáz Város Önkormányzat nemzetiségi-kisebbségi támogatásából és állami támogatásból, Pomáz Város Önkormányzat által biztosított sátor, étel — ital költségek finanszírozása, Pomáz Város Önkormányzat által biztosított Művelődési Ház terme, öltözők és színpad vagy szabadtéri színpad Művelődési Ház előtt, Pest megyei és Országos Szerb Kisebbségi Önkormányzat.

2008-as terveik között szerepel: szerb labdarúgó bajnokság szervezése Pomázon; Pest megyei szerb újság szerkesztése (éves kiadás); könyvtár újraindítása — irodalmi estek szervezése; magyarországi szerb írók könyveinek, műveinek bemutatása; pomázi szerb-német Múzeum újra aktiválása; Szerbiai utazási irodák részére bemutatni a lehetséges turisztikai programokat (szerb templom, temető, Nikola Tesla—Luppa ház, Teleki-Wattay kastély, pomázi nevezetességek stb.); nyári szerb néptánc tábor szervezése, illetve közös rendezvények szervezése más nemzetiségekkel; az SZKÖ által szervezett folklórfesztivál hagyománnyá válása; szerb nyelvű színházi vendégszereplések biztosítása a helyi lakosok számára, helyi és regionális néptáncgyűttesek patronálása, fellépési lehetőség biztosítása számukra. Terveik között szerepel a még összegyűjthető, a kisebbség múltjáról és jelenéről tanúskodó dokumentumok összegyűjtése és rendszerezése.

Az SZKÖ kezdeményezésére Pomáz városa 2006-ban testvérvárosi kapcsolatot létesített a boszniai Pále városával. A kapcsolatot a kisebbségi önkormányzat lehetőségeihez mérten próbálja ápolni és fejleszteni. Terveik között szerepel a két város oktatási intézményei és egyesületei közötti szoros kapcsolat kiépítése. Céljuk továbbá az anyanyelvi kultúra ápolásának elősegítése a helyi szerb közösség számára legalább egy szerb nyelvű televíziós adás biztosítása.

2. 16. 5. Szlovák

A pomázi szlovákság 2002-ben szerveződött kisebbséggé. A pomázi szlovák kisebbség közösség életének szervezője a Pomázi Szlovák Kisebbségi Önkormányzat, melynek elnöke 2005 óta Horehled Milánné. Mindössze 58 ember regisztrálta magát szlováknak 2006-ban, ettől azonban vélhetően jóval többen vannak. Saját egyesületük nincs, de tagjai a Pilisi Szlovákok Egyesületének. Hitvallásuk, céljuk a szlovák nemzetiségi identitás és kultúra megőrzése. Ennek érdekében szlovák nyelvoktatást indítottak, mely két szinten zajlik, az anyanyelv oktatása mellett a szlovák hagyományokkal, életmóddal kapcsolatos nevelést is végeznek, amely az önkormányzat által biztosított épületben zajlik.

A pilisi falvakkal közösen népdal és néptánc-összejöveteleket szerveznek, rendszeresen utaznak az anyaországba, megismerni annak tájait, történelmét, kultúráját (pl. Pozsony, Bajmóc, Vöröskő vára), kiállításokat is szerveznek. 2006 januárjától működik a Szlovák Klub, ahol a kis közösség közös teázás, beszélgetés, közös éneklés segítségével építi az egymás iránti összetartást. A jövőbeli terveik között szerepel, hogy a Pomázon élő kisebbségi önkormányzatokkal, kisebbségekkel szeretnének szorosabb kapcsolatot, közös műsorokat, fellépéseket.

2. 17. Építészet, műemlékvédelem, szabadtéri szobrok, emléktáblák, közterek

2. 17. 1. Építészet, műemlékvédelem

2. 17. 1. 1. Országos műemléki védelem alatt álló építmények

Görög keleti templom, gótikus 14. századi eredetű, mai alakjában barokk, 1719-1722 (Szerb utca) — Sok középkori másodlagos kőfaragvánnyal, XV. századi keresztelő, rokokó ikonosztázai, színvonalas ikonokkal. Elsőrendű műemlék. Az ikonosztáz és a püspöki trónus igen jelentős barokk alkotás. Az ún. királykapu szárnyait az angyali üdvözlés jelenete díszíti. Az oldalkapukon Gábrriel és Mihály arkangyal képe látható. A keretezés is rendkívül igényes munka. A templom körül régi sírkövek láthatók.

Kolostorrom, román stílusú, 12. sz. (Nagykovácsi-pusztá)

Református templom, klasszicista, 1814-1828 (Hösök tere) — A település központjában álló templom 1814 és 1828 között épült klasszicista stílusban, a klasszicizmus vidéken ritka korai példája. Belső tere eredetileg kosárv-görbe alakú, faszervezetű dongával volt fedve, akkor a kórus rész architektúrája zavartalan volt. Mára az utólagos síkmennyezet a kórusrész szép árkádsorát most mintegy "lefejezi". A templom teljes berendezése is korabeli, igen szép és megtekintésre érdemes.

Római katolikus templom, barokk, 1768 átépítve (Templom tér) — A római katolikus templom 1763-1770 között épült (késő)barokk stílusban. A templomot többször bővítették, legutóbb a XX. század elején, amikor az oldalhajók épültek. A belsőt Jeges Ernő falképei díszítik (1952). Korábban a kerítés falában reneszánsz szentségfülke volt beépítve, ami ma az Orbán-kápolnában látható.

Római kori villa maradványai (Lugi dűlő)

Szent Orbán-kápolna, reneszánsz, 1519, pasztofórium (Templom tér)

Teleki-Wattay kastély, barokk, átalakítva eklektikus stílusban, 1773 (Templom tér 3.) — A Teleki kastély, korábban a Wattay család tulajdonát képező kastély 1773-ban készült barokk stílusban. Az épület 1783-tól református istentiszteleteknek adott helyet a templom felépüléséig, később kaszinó, polgári kör, katolikus olvasóköri és temetkezési egyesület is működött a falakon belül. Az I. világháború vége után jelentősen átépítették, árvaházként, majd gyermekvédelmi intézményként hasznosították. Az épülethez kétszintes, óriási lovaskocsival járható pince tartozik. A homlokzat földísz a kosárvéves pillérekön nyugvó tornác. Itt alkotott gróf Teleki József, a Magyar Tudományos Akadémia első elnöke. A kastélyt 2004 és 2006 között PHARE pályázat útján teljesen felújították, annak működtetésére 2007-től a Pomázi Zenekastély Kht. alakult, 2008-ban az épületben kezd meg működését a Magyar Kórusok Háza. A tervek szerint az értékes barokk kastélykertet is helyreállítják.

Teleki-Wattay kastélyhoz tartozó volt intéző ház, későbarokk (Templom tér 4.) — Az épület későbarokk stílusban épült, később kissé átalakították, a belső ajtók ma is szépek, eredeti állapotukban láthatóak. Az épületnél korábbi a pince.

Templomrom, középkori (Szente-dűlő)

Vár- és templomrom, gótikus, 14-15. sz. (Klisza-domb)

2. 17. 1. 2. Helyi védelem alatt álló építmények

2. 17. 1. 2. 1. Emlékművek

1956-os emlékmű (CBA körforgalom), Seres János Ferenc alkotása, 1996

I. világháborús emlékmű (Hősök tere)

II. világháborús és 56-os emlékmű (Kossuth Lajos utca)

Honalapítási emlékmű (Klisza-domb)

Luppa–Mandics mauzóleum (Klisza-domb) —

Szent család ivókút, 2001 (Szent István tér)

2. 17. 1. 2. 2. Keresztek, vallási jelképek

Kálvária (római katolikus temető)

Magyar kereszt (Hősök tere)

Német kereszt (Diófa utca)

Szent György napi szerb emlékkereszt (Szabadság tér)

Szent Márk-napi kereszt (Ravatalozó utca) — Búzaszentelő, május 8-i körmenet

Szlovák kereszt (Beniczky utca)

Templom téri kereszt, 1808 (Templom tér)

Zsidó temető (Ady Endre utca)

2. 17. 1. 3. További műemlékek, műemlék jellegű épületek

Harangláb (Ady Endre utca)

Kopjafa (a Városháza parkjában)

Kúria, eklektikus (Beniczky utca 53.) — Kisnemesi kúria, ma iskolává alakítva, eklektikus, későromantikus.

Luppa-ház (Luppa Vidor utca 1.) — A XVIII. sz. második felében épült, a korai reform korban bővített, még ma is sok művészeti értékkel bíró Luppa majd Mandics ház külső díszei barokk megjelenése sajnos az államosítás utáni kivásárlást követően tudatos és átfontolt pusztításnak estek áldozatul: ennek eredményeképpen sikerült levetetni a műemlékjegyzékről. Karakteres, szép épület. Rokokó ablakrácsai jelenleg kerítéselemként és kútledésként funkcionálnak, valahai kosáráves, kökeretes barokk kapujának elmentett köveit a községház udvarából lopták szét. Az épületben megfordult Nikola Tesla a jelentős szerb feltaláló is. Ennek emlékét ma szerb és magyar nyelvű tábla őrzi az épület falában.

Marschalkó villa (Orgona u. 3.)

Pestis emlékmű, szerb emlékkereszt, gótizáló, 1792 (Szabadság (Piac) tér)

Radnai-villa (Pap-malomnál)

Relief (Jankovits Gyula utca 31. szám alatti ház falán)

Régi megyei címer (Beniczky utca 53. szám alatti ház falán)

Római katolikus plébánia, késő barokk, 1771 (Templom tér) —Átalakítva. Pincéjében szép későbarokk szőlőprés.

Római kori szarkofág (a Városháza parkjában, Kossuth Lajos utca)

Szerb plébánia épülete (Plébánia u. 1.) — Vujicsics Tihamér szülőháza. Előtte az 5 utca találkozása alkotta kis teret Vujicsics térnek nevezték el.

2. 17. 2. Köztéri szobrok

Kapu 56-os szobor, 2006 (HÉV-állomás)

Jankovits Gyula mellszobra, 1990 (az orvosi rendelő parkjában, Kossuth Lajos utca)

Porpáczy Aladár mellszobra, 2004 (Huszár utca)

Szent Flórián szobor, 1996 (Luppa Vidor utca)

Szent-István szobor, 2002 (Szelistye)

Szent Vendel-szobor, 1921, a dombormű 2000-ben készült.

2. 17. 3. Emléktáblák

Dr. Alföldi András emléktáblája, 1995 (A Helytörténeti Gyűjtemény falán, Kossuth Lajos utca 48.)

Emléktábla az 1848–1849-es szabadságharc és forradalom emlékére, 1993 (a Városháza falán, Kossuth Lajos utca 23.)

Magyar-német nyelvű emléktábla a pomázi német anyanyelvű polgárok kitelepítésének emlékére, A kitelepítés 50. évfordulója alkalmából állíttatta a Pomázi Német Nemzetiségi Kulturális Egyesület Községi házának falán, 1996 (Kossuth Lajos utca 48.)

Szerb-magyar nyelvű emléktábla az egykori Luppa-ház falán, mely tájékoztat arról, hogy 1881/82-ben és 1892-ben e házban járt a család rokona, Nikola Tesla az indukciós motor és rádió világhírű szerb feltalálója, 1994 (Luppa Vidor utca 1.)

Szabó Sándor labdarúgó emlékére, 1998

Vitéz Dr. Tiszolczy Lajos emléktáblája az orvosi rendelő falán, 1996 (Kossuth Lajos utca 21.)

Vujicsics Tihamér szülőházát jelölő tábla, 1977 (Plébánia utca 2.)

2. 17. 4. Tervezett szabadtéri szobrok, emléktáblák

Árpád-szobor — Árpád vezér halálának millicentenáriuma alkalmából Pomáz Város Önkormányzata 2007. szeptemberében nyilvános pályázatot hirdetett szobrászok, képzőművészek és építészek jelentkezését várva Árpád vezér szobrának és annak közvetlen környezetére vonatkozó képzőművészeti alkotás, emlékhely, „zarándokhely” megtervezésére, kialakítására. Az avatásra Árpád vezér halálának 1101. évfordulója alkalmából rendezendő megemlékező ünnepség alkalmából 2008. július 5-én kerül majd sor.

A részletes pályázati kiírás az Árpád-szobor bizottság honlapján olvasható: www.arpadszobor.pomaz.hu. A pályázat beadásának határideje 2008. január 5., az elbírálása 2008. január 31., az emlékhely elkészítésének határideje pedig 2008. július 31. A szóba került helyszínek közül a bizottság a Majdán-fennsík városba nyúló magaslatára (012/20 hrsz), a Messelia város feletti tetejére (0189/2 hrsz), illetve a Kliszán a Honalapítás emlékmű és Luppa mauzóleum közötti területre (298 hrsz) várta a pályázatokat. A pályázatok elbírálása folyamatban van.

Kommunizmus áldozatainak emléktáblája — Tervezett emléktábla. Avatás 2009. február 25. (Stratégiai Ütemterv 10. pont)

Romkert a Kliszán — Kulturális és történelmi feladata a városnak a Klisza domb alatt fekvő királynői vár feltárása. Az ásások megkezdése a közeli és távoli jövőben a város idegenforgalmi vonzerejét hivatott szolgálni. A várható felfedezések nyomán indokolt a munkálatok mielőbbi lehetőségének feltérképezése.

Stilizált kapu, „Pomáz, a Pilis kapuja” — A városba érkező úton stilizált kapu tervezésére és építésére pályázat kiírása 2008-ban. Avatás 2008. szeptember 23-án, Pomáz Város Napján (vagy 2009. augusztus 20-án). Cél: városmarketing, PR, a város (ill. a Pilis hegység) jelleképévé válás.

Wass Albert szobra — Az emlékvépcsén (2008) az erdélyi magyar költő tiszteletére Pomáz Város Önkormányzata szobrot kíván avatni.

2. 17. 5. Tervezett főutca-program, temető-rehabilitáció

Főutca-program — A főutca rehabilitációja a Kossuth Lajos utcai és a piactéri (Szabadság tér) házak homlokzatának felújítása az elkészült tervek alapján. A cél a főutca reprezentatív jellegnek, valamint — a piaci hagyományoknak és az őstermelők kérésének megfelelően — a piactér régi hangulatának és arculatának visszaállítása. Megvalósítás 2010-ig.

Temető-rehabilitáció — A temetők rehabilitációja, rendezettebbé tétele 2007-ben megkezdődött a katolikus, a református és az ortodox, szerb temetők bejáratánál új kovácsoltvas temetőkapuk elhelyezésével. A forrás az egyháznak nyújtott önkormányzati támogatás kerete. 2008 és 2010 között folytatódik a temetők területének növelésével, a felekezetek tulajdonában álló temetők mellett köztemető kialakításával.

2. 18. Művészeti élet Pomázon

Pomáz város egyik fő sajátossága a településen meglévő végtelenül erős és gazdag művészeti orientáltság, művészi alkotókedv, művészeti fogékonyság. Az ellenállhatatlanul feltörő "művészeti gejzireket" az alkotó szabadság tiszteletben tartása mellett strukturált figyelemmel és gondoskodással (támogatás, működési és élettér, reprezentáció és prezentáció) egy erre a területre készült speciális értékmérő és fejlesztési programmal kell megsegíteni. A helyi művészeknek szerepük van és lesz is Pomáz köztereinek esztétikus és művészi kialakításában. A Kulturális Bizottság a Kulturális Konceptióban megfogalmazott elvek alapján időszakonként képzőművészeti pályázatok kiírásával segíti az ilyen irányú alkotómunkát. A helyi művészek számára a város a létrehozandó Galériában időszakos és állandó kiállítási lehetőséget biztosít. Továbbá szakmai (nem helyi) zsűri felállítását tervezzük a helyi művészek zsűrizésre felajánlott munkáit értékelendő. A megfelelően ítélt alkotásokat a Teleki-Wattay kastély termeiben kívánjuk elhelyezni időszakos, esetenként állandó jellegű esztétikai elemként a Pomázi Zenekastély összművészeti funkcionális működését is ily módon segítve. A képzőművészet mellett az irodalmi műalkotások felkarolása is tervek között szerepel, kötetek kiadásának támogatásával, a művészek bevonásával a kulturális folyamatok alakításába. (Stratégiai Ütemterv 8., 9., 10., 11., 15, 18., 23., 24., 27., 28., 43., 44. pont)

2. 18. 1. Előadóművészek, társulatok, zenekarok

Bagó Bertalan — Színész, rendező.

Bánsági Ildikó (Budapest, 1947. október 19. -) — Jászai Mari díjas, ill. Kossuth-díjas színész, előadóművész. 1973-tól a József Attila Színház, 1976-tól a Vígyszínház, 1987-től a József Attila Színház tagja volt, 1990-től a Nemzeti Színház művésznője, újabban az Új Színházban, illetve a Veszprémi Petőfi Színházban játszik. 2 éve él Pomázon.

Blaton Antal — Karnagy

Borbély Mihály — szaxofonművész, Pomáz Díszpolgára

Delhusa Gjon (1953. augusztus 9. Oroslány -) — Énekes, előadóművész, stílusa: pop/rock, teen-rock, ill. etno-rock. Nem pomázi, de főként nemzetisége révén kötődik a településhez.

Egyházi Géza — (Pomáz, 1970. április 8. -) — Operett, opera, musical-énekes.

Fehér Júlia — Színész, előadóművész.

Für Anikó (Budapest, 1964. február 27. -) — Színész, előadóművész, a Madách Színház tagja.

Gáspár Kata — Színészpálánta, Bánsági Ildikó lánya, több film szereplője.

György Ádám — Zongoraművész.

Jánosi Dávid — Színész, előadóművész, Jánosi András szobrászművész fia.

Juhász Károly — Színész, előadóművész, a Veszprémi Petőfi Színház színésze.

Nagy János (Salgótarján 1971. március -) — Jazz zongorista, több jazz-rock formáció tagja, pl. Nagy János Trió, Free Style Chamber Orchestra.

Nagy Zoltán — színművész, Pomázért kitüntetett.

Németh Oszkár — Zenész, dobos, a Fonográf Együttes tagja.

Nyári Darinka (Budapest, 1981. január 29. -) — Színész, előadóművész.

Petrás János — Énekes.

Pomázi Ifjúsági Fúvószenekar

Pomázi Tűzoltózenekar

Pomázi Zenés Diákszínpad (1992-ben alakult)

Psalmus Kórus (1998-ban alakult)

Sipos Tamás és Sipos Péter — Az Irigy Hónaljmirigy Együttes tagjai.

Teleki-Wattay Művészeti Iskola Vegyeskara (Éneklő Ifjúság Arany Minősítés)

Szent Cecília Énekkar

Túri Lajos (Lui) — Énekes, a „kaméleonhangú”.

Városi Kamarazenekar (2000-ben alakult)

Vujicsics Tihamér (Pomáz, 1929. február 23. — Damaszkusz, Szíria, 1975. augusztus 19-20.) — Zeneszerző, népzene kutató. Szülőházán (Plébánia u. 2.) portréjával díszített emléktábla őrzi emlékét.

Vujicsics Együttes (1974-ben alakult együttes, 1976-tól ezen a néven működnek) — Délszláv folklór zenei hagyományok őrzői, Szentendre, Pomáz, Csobánka, Budakalász szerb közösségeiben megőrzött népzenei hagyományok ápolására szerveződött.

2. 18. 2. Képzőművészek

Ádány Lajos — Fafaragó

Ásztai Csaba — Festő-, grafikus-, formatervező művész.

Bolyki István — Képzőművész, lapkiadó, a Pomázi Művészek Társaságának elnöke.

B. Reszler Gábor (1942. január 19. -) — Festőművész, szobrász, grafikus

Erdős Géza † — Festőművész, Munkácsy-díjas.

H. Csuta Anna — Keramikus.

Imre Lajos — Grafikus.

Jakab György — Csont- és fafaragó.

Jankovich Gyula † — Szobrászművész, 15 éven át élt Pomázon, az ő alkotása az I. világháború hőseinek emléket állító Honvéd-emlékmű a Hősök terén.

Jánosi András † 2006 — „Reneszánsz polihisztor”: festő, szobrász, költő.

Kis János — Képzőművész-tanár.

Lukács János — Festőművész.

Oltvainé Dancsó Ilona — Festőművész.

Orgoványi Anikó — Festőművész.

Nagy György — Fotóművész-tanár.

Papp Erzsébet — Textilművész.

Petrás Mária — Keramikus, népdalénekes.

Radnóti György — Formatervező iparművész.

Seres János Ferenc (Medgyesbodzás, 1953 -) — Szobrászművész.

Somodi László — Festőművész.

Szatmári Varga Ágnes (KABÓ) — Grafikusművész.

Szilárdfyne Szalai Margit (1902 — 1989) — Iparművész.

Sziva Vera — Ikonfestő.

Szűcs László — Szobrász, művészrestaurátor.

Törő Rozália — Festőművész.

Wrábel Sándor (Budapest, 1926 — 1992) — Festőművész, Pór Bertalan tanítványa, 1945-ben a Szovjetunióba száműzték, később Olaszországban élt, díjakat nyert, Milánóban doktorált. A Magyarországon mellőzött festő 1978-ban költözött Pomázra, amikor családjával együtt kilakoltatták békásmegyeri házából.

2. 19. Testvér- és partnervárosi/települési kapcsolatok — hazai, határon túli magyar, uniós illetve tágabb nemzetközi kapcsolatok

Pomáz Város Önkormányzata a Polgármesteri Hivatal elkülönített keretéből finanszírozza a testvértelepülések közötti kapcsolatok ápolását.

2. 19. 1. Városi szintű partnertelepülések

Apaj (Magyarország) — Apaj, a Kiskunság kapuja. Honlapjuk: www.apaj.hu. A település első okleveles említése 1291-ből ismert Opoy néven. Elhelyezkedése közvetlenül Dömsöd mellett, régen ahhoz tartozó pusztá. A terület birtokosa 1340 előtt a Rozgonyi, majd az Apaj családé, ezt követően a török fennhatóság után a Bosnyák, majd házasságkötés révén a Balassa család tulajdona. A 17. század végén a Koháry család kezébe kerül, az 1848/49-es szabadságharc után Szász Coburg Ágoston tulajdonolja öröklés révén. A II. világháború után szovjet tulajdon lesz. A magyar állam, visszakapva tulajdonát Dömsödhöz csatolja a települést, létrehozva területén a Kiskunsági Állami Gazdaságot. Ennek rohamos fejlődése révén vált közigazgatásilag önálló helységgé Apaj 1985-ben. Lakossága 1230 fő, infrastruktúrával ellátott falu. A település egy szakasza része a Kiskunsági Nemzeti Park területének, itt található Magyarország egyetlen szoloncsák-szikes összefüggő pusztája, ritka növény- és állatvilágával vonzza a természeti kincseket szerető látogatókat. A testvérkapcsolat kezdeményezője Hegedűs Lajosné, Pomáz szülőtte, akit Apaj polgármesterévé választottak 3 cikluson keresztül.

Blaenau-Gwent (Wales) — Oberhausen-Reinhausen partnertelepülése, mellyel a Pomáz is ápol külkapcsolatokat.

Oberhausen-Rheinhausen (Németország) — A testvérvárosi kapcsolat szervezett keretek között (testvérvárosi szerződés révén) 1991 óta működik a két település között, lazább személyes, baráti kötődések azonban már a rendszerváltás előtt is működtek. A testvérvárosi kapcsolat kiépítésének fő szorgalmazója Liebl Mary volt, aki egy Pomáztól kitelepített német család gyermeke, és aki a pomázi német nemzetiségi iskolába jött tanítani. Oberhausen-Rheinhausen 2007-ben ünnepelte fennállásának 800. évfordulóját. A nyári rendezvénysorozaton Pomáz város képviselőtestülete, a pomázi Német Nemzetiségi Kulturális Egyesület, valamint a pomázi Német Kisebbségi Önkormányzat képviselői is jelen voltak. Martin Büchner Bürgermeisterrel a városvezetésnek kiváló kapcsolata alakult ki, a két település közötti együttműködés széles körű a mikulásvárástól a gyermekek nyári csere-táboroztatásáig. 2002-ben Oberhausen-Rheinhauseni Pomázt Segítő Kulturális Egyesület is létrejött a két település közötti testvérkapcsolatok ápolására Caludia Deutsch vezetésével.

Krzywin (Lengyelország) — 1998-ban történt önkormányzati szintű kapcsolatfelvétel a lengyelországi Krzywien városával. Az elmúlt években a kapcsolat meggyengült.

Pála (Szerbia) — 2006-ban kötött települések közötti szerződés értelmében Pomáz partnertelepülése.

Rangelsdorf (Ausztria) — Oberhausen-Reinhausen partnertelepülése, mellyel a Pomáz is ápol külkapcsolatokat.

Sisheim-Waldangelock (Németország) — Az 1946-ban kitelepített pomáziak kulturális központjának számító település.

Visk (Ukrajna) — A testvértelepülési kapcsolat Visk-vel, mely a viski református gimnázium támogatásában és egyéb segélyszállítmányok szervezésében nyilvánul meg. Jelenleg nem aktív kapcsolat.

2. 19. 1. Intézmények, civilek partnerkapcsolatai

Angelbachtal (Németország) — Pomázi Tűzoltó Egyesület

Belgrad (Szerbia) — Opanke Hagyományőrző Kulturális Egyesület

Blatne (Szlovákia) — Pomázi Tűzoltó Egyesület

Izmit (Törökország) — Pomázi Tűzoltó Egyesület

Kobátfalva (Románia, Erdély) — Sashegyi Sándor Általános Iskola, Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola

Krzywin (Lengyelország) — Pomázi Tűzoltó Egyesület

Lausanne (Svájc) — Ifjúsági Fúvószenekar

Marosszentgyörgy (Románia) — Psalmus Kórus

Novi Sad (Szerbia) — Teleki-Wattay Művészeti Iskola

Oberhausen-Rheinhausen (Németország) — Pomázi Tűzoltó Egyesület, Német Nemzetiségi Általános Iskola, Mesedombi Óvoda

Palics (Szerbia, Vajdaság) — Mesevölgyi Óvoda

Ratstat (Ausztria) — Német Nemzetiségi Általános Iskola

Sisheim-Waldangelock (Németország) — Pomázi Német Kulturális Egyesület

Újvidék (Szerbia, Vajdaság), Josip Slavensky Zeneiskola — Teleki-Wattay Művészeti Iskola

Volda (Norvégia) — Psalmus Kórus

Zilah (Románia) — Psalmus Kórus

2. 20. Egyéb kulturális „iparágak”: kiadói tevékenység, kézművesség, népművészet, hagyományörzés

2. 20. 1. Kiadói tevékenység

Comenius Kiadó Kft. (Meselia u. 11.)

Geobook Kiadó

Kráter Műhely Egyesület (Búzavirág utca 2.)

Pomáz Kht. (Kossuth Lajos u. 23-25.)

Pomáz Város Önkormányzata (Kossuth Lajos utca 23-25.) — Kiadói tevékenysége révén önálló, vagy társfinanszírozóként számos hasznos, Pomáz Város hagyományait öregbítő, dokumentáló kiadványnak volt és lesz a „gazdája”.

Rovás Kft. (József A. u. 27.)

2. 20. 2. Kézművesség, népművészet, hagyományörzés

Magyar Vár Alapítvány

Motolla Hagyományörző Műhely

2. 21. Kulturális infrastruktúra: városi honlap (lásd média), szálláshelyek száma (ld. idegenforgalom), parkolási lehetőségek, információs táblarendszer, városmarketing, PR, kommunikáció

Szálláshelyek — Az idegenforgalmi koncepció tartalmazza majd a szálláshelyek számát, minőségi fokát és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások fajtáit, minőségét. (Stratégiai Ütemterv 25. pont)

Parkolási lehetőségek — A Teleki-Wattay kastély udvara 50-60 gépjármű befogadására alkalmas egy-egy rendezvény ideje alatt. A Magyar Vár környéke ugyancsak alkalmas az autóval érkezők „befogadására” a terület közelében. Egyéb szervezett parkolási lehetőség a Szelistye területén, az épülő lakóparkok és bevásárló központ környékén lesz kialakítva.

Információs táblarendszer — Szükséges a kialakításuk folyamatosan, ütemezetten. A táblák az utcaneveket és a fontosabb intézményeket, nevezetességeket tartalmazzák majd. (Stratégiai Ütemterv 30., 31., 35. pont)

Városmarketing, PR — A városmarketing egyik fontos eleme a testvérvárosi kapcsolatok ápolása és bővítése. Az információs táblák elhelyezése a megfelelő helyeken, információs térkép elhelyezése a HÉV-megállóban, illetve a városközpontban, Pilis-kapu elhelyezése a városba bejövő bekötőúton Szentendre felől, ajándéktárgyak készítése az ide látogató vendégeinknek (pl. korszó, naptár, képeslap, stb. Tourinform Iroda létesítése, ahol minden pomázi természeti és kulturális látnivalóról információt kaphat, térképet, ajándéktárgyat, belépőjegyet vásárolhat stb., célzott és hatékony promóció.

Marketing-elemek: Pomáz a „Pilis Kapuja” — Stilizált kapu, kiadványok; Pomáz a középkori templomok városa — Romkert, Sashegyi Sándor Városi Helytörténeti Vetélkedő; A Zöld Város — Klímabarát település, zöldturizmus—túraútvonalak, kulcsosházak, Öko-Iskola, Barokk Kert a Teleki-Wattay Kastélyban, lovas-turizmus; Pomáz, a Zene és a Filmművészet Városa — Filmstúdió, Animációs Filmstúdió (Művészeti Stúdió), Erményi Stúdió, Pomázi Zenekastély, Teleki-Wattay Művészeti Iskola; Pomáz, Szabadidőpark a Főváros mellett — Magyar Vár Kulturális Szabadidő Központ, Romkert és Emlékpark, Köszínház; Vizuális eszközök — logo, kapu, média. (Stratégiai Ütemterv 46. pont)

Kommunikáció — Településen belül és kívül a médiumokkal való folyamatos kapcsolattartás, a lakosság információkkal való ellátása. (Stratégiai Ütemterv 1., 3., 6., 7., 14., 17., 30., 31., 34. pont)

2. 22. Kulturális tevékenységet elismerő díjak, kitüntetések

Pomázért Díj — A kitüntetés annak a személynek adományozható, aki életművében, konkrét cselekedetében Pomáz hírnevét öregbítette, a polgárok életvitelét szebbé, boldogabbá, gazdagabbá tette, önzetlen áldozatvállalásával alkotott, nevelt, huzamosabb ideig közösségi munkát végzett. A kitüntetés közösségek számára, valamint posztumusz is adományozható. A kitüntetés átadására évente egy alkalommal, október 23-án, a városi ünnepségen kerül sor.

1992-ben Gyurgyik Gyuláné, Jaksity Iván, Csordás Ernő, Plank Antal, Dr. Tregale Kálmánné, Borszéki Márton, posztumusz: Csobán Ignác, Bukovics Béla, Dr. Tiszolczy Lajos, Csata László. 1993-ban Somodi László, a Szerb Klub, a Pomázi Önkéntes Tűzoltó Egyesület, a Porpáczy Aladár Kertbarát Klub, posztumusz: Tölgyes Kálmán, Demeter József, Beslity István, Leidinger Gyula, Kacsovszky Andor. 1994-ben Fühl Angi, Holló Sarolta, Varga János, Sárréti Pál, Oberhausen-Rheinhausen képviselő-testülete, Waldangeloch-i Volt Pomáziak Kulturális Egyesülete, posztumusz: Dr. Koronka Gábor. 1995-ben Egyed Sándor, a Vujicsics Együttes. 1996-ban Margaret Pospichl, Jürgen Schön, Schleier Károly, Mary Liebl, Hamar Jánosné, Leidinger Gyula, az Opanke Táncegyüttes, Ásztai Csabáné, Oltvainé Dancsó Ilona, posztumusz: Nyári Károly, Cserbakői Endre, Erdélyi Károly, Erdélyi Sándor. 1997-ben Czolk János, Melczér Géza, posztumusz: Szabó Sándor. 1998-ban Nagy Zoltán, Szörényi Levente, a Pomázi Zeneiskola Alkotóközössége. 1999-ben Csordás Tibor, Légrádi Istvánné. 2000-ben Kollár Vendel, a Pomázi Német Nemzetiségi Kulturális Egyesület, Könczöl Dánielné, posztumusz: Scheck Mátyásné. 2001-ben Korausz Ferenc, Tímár Gergelyné, posztumusz: Pap László. 2002-ben Csere László, Tóth Ferenc, Csaut József, a Pomázi Polgárőrség. 2003-ban Chyba Zoltán, posztumusz: Abzsity Zsigmond. 2004-ben Csordás Tiborné. 2005-ben Alanyai József, posztumusz Bencsik Endre. 2007-ben dr. Juhár Jánosné kapták a kitüntetést.

Pomáz Díszpolgára — A kitüntetés annak a pomázi vagy másutt lakó, magyar vagy külföldi állampolgárnak adományozható, aki Pomáz városért és azon túlmenően a magyarságért, hazánkért valamilyen kiemelkedőt — legyen az eszmei, szellemi, tárgyi vagy anyagi természetű — cselekedett. A díszpolgári cím személyi kitüntetés, posztumusz is adományozható. A kitüntetés átadására évente egy alkalommal, október 23-án a városi ünnepségen kerül sor.

1993. évben Dr. Brezanóczy János, id. Farkas Zoltán, Klaus Dieter Heller kapott díszpolgári címet, illetve posztumuszdíjat kaptak: Dr. Radványi Géza, Bóna Zsigmond, Czimmer Tibor, Mészáros György, és Katona Sándor. 1994-ben Héder Géza és Rudas András, posztumusz: Dr. Alföldi András és Szutter János. 1995-ben Dr. Habsburg Ottó, Dr. Papp István, Dr. Tregale Kálmán, Schmidt Jánosné. 1996-ban Tóth Pálné, posztumusz: ifj. Réfi Péter. 1998-ban Plank Antal. 1999-ben Dúcz László, posztumusz: Balogh Gyula, Fodorné Kriskó Iringó. 2000-ben Dr. Juhár János, Dr. Regius Ferenc, posztumusz: Vujicsics Tihamér. 2001-ben Melczér Géza. 2002-ben Pospichl Margit és Borszéki Márton. 2003-ban Dr. Szilárdfy Zoltán, posztumusz: Wrabel Sándor. 2004-ben Majoros István. 2005-ben Dr. Golub Iván és Borbély Mihály, posztumusz: Bencze Dezső. 2007-ben posztumusz Jánosi András kapták a díszpolgári címet.

Pomázi Művészeti Díj — A kulturális közélet szereplőinek javaslata alapján megfontolásra javasoljuk a díj alapítását a településen tevékenykedő kiemelkedő művészeti tevékenységért.

Pomáz Közművelődéséért Díj — Kiemelkedő közművelődési tevékenységért adományozható, évente legfeljebb kettő adható. A kitüntetés átadására évente egy alkalommal, szeptember 23-án Pomáz Város Napján kerül sor. 2007-ben Fodor Gizella kapta.

Pomáz Közoktatásáért Díj — Kiemelkedő közoktatási tevékenységért adományozható, 2007-ben a Kulturális Bizottság javaslata mentén alapított díj. A kitüntetés átadására évente egy alkalommal, augusztus 20-án kerül sor. 2007-ben Sáfránné Sági Livia kapta.

Pomázi Testnevelési és Sport Díj — Kiemelkedő sporttevékenységért adományozható díj. A kitüntetés átadására évente egy alkalommal, szeptember 23-án Pomáz Város Napján kerül sor.

2. 23. Híres szülöttei és/vagy látogatói a városnak

2. 23. 1. A város híres szülöttei, híres, ismert pomáziak

Dr. Alföldi András (Pomáz, 1895. augusztus 27. — Princeton, USA, 1981. február 12.) — Régész, ókortörténész, világhírű tudós, számos akadémia tagja, több egyetem díszdoktora, a helytörténeti gyűjtemény épületében pomázi működését emléktábla őrzi.

Dúcz László — Történész, autodidakta néprajzkutató, író.

Dr. Golub Iván — A Magyar Kórhákszövetség volt elnöke, főigazgató főorvos, Uzsoki utcai kórház, a magyarországi szerb közélet aktív szereplője, a Szerb Demokratikus Szövetség, illetve az Országos Szerb Önkormányzat Közgyűlésének és Elnökségének alapító tagja, létrejötté óta a Pomázi Szerb Kisebbségi Önkormányzat elnöke, 2005-ben a Magyar Köztársaság miniszterelnöke által alapított Kisebbségért Díjban részesült, Pomáz Díszpolgára.

Gróf Apponyi Albert (1846. május 29. — 1933) — Konzervatív országgyűlési képviselő, két alkalommal, 1906-tól 1910-ig és 1918-ban vallás- és közoktatási miniszter, 1919-1920-ban Magyarországot képviseli a békekonferencián, a Magyar Tudományos Akadémia 1887-ben rendes tagjává, a Magyar Külügyi Társaság, a Szent István Akadémia elnökévé választotta, több egyetem (a pécsi, a kolozsvári, a budapesti) ajándékozta meg tiszteletbeli doktori címmel, Pomáz város díszpolgára.

Gróf Teleki József — Erdély kormányzója, az MTA első elnöke, pomázi földbirtokos.

Glykais Gyula — Kardvívó, Olimpiai Bajnok (1928, Amszterdam, 1932, Los Angeles).

Egervári Sándor — Labdarúgó, az MTK labdarúgócsapatának szakvezetője.

Jaksity Iván — Esperes, plébános, helytörténész.

Hamar János — Népművész, grafikus, festő, gyűjtő, kutató.

Kemecsey Imre — Kajak-kenus, olimpiai ezüstérmes (1960, Róma).

Konczek József (1942. február 14. -) — Költő, író, irodalomtörténész.

Luppa Péter (Pomáz, 1838. június 21. — Pomáz, 1904. december 28.) — Pomázi földbirtokos, mérnök, országgyűlési képviselő. Egyetemi éve alatt, 1857-ben, öt társával Bécsből csónakon mentek le a Fekete-tengerig. Erről a *Napkelet* című újságban számolt be 1858-ban. Nevét sziget őrzi a Dunán.

Luppa Vidor — Egyház- és településtámogató földbirtokos.

Majoros István (Budapest, 1974. július 11. —) — Birkózó, Olimpiai Bajnok (2004, Athén), Ifjúsági Világbajnok (1990), Európa Bajnok (2000), Magyar Bajnok (1997, 98, 99, 2001).

Pintér Sándor — Válogatott labdarúgó.

Plank Antal (1922 —) — Pomáztól 1946-ban kitelepített sváb író, múzeumalapító, Pomáz Város Díszpolgára

Porpáczy Aladár (1903 — 1965) Kossuth-díjas tudós és növénynevelő kertész, szobrárt, Seres János szobrászművész alkotását, 2004-ben avatták fel a Művelődési Ház előtti téren. A Pomázi Kertbarátok Egyesülete az ő nevét viseli.

Prause Gyula (1891 — 1968) — Mozdonykészítő mester.

Pákolicz Mihály — Költő

Radnai Miklós — Zeneszerző, zenekritikus, a Magyar Állami Operaház egykori igazgatója. Évekig Pomázon, az úgynevezett Radnai-villában élt.

Sashegyi Sándor — Régész, őstörténész, író, a környék, többek között a Holdvilág-árok legendájának kutatója.

Schiffer Anna — Ifjúsági karate-világbajnok (2004).

Dr. Szilárdfy Zoltán — Áldozópap, művészettörténész.

Szőke István Atila (1962. január 14. -) — Költő.

Ternovszky Béla — Rajzfilmrendező.

Dr. Tiszolczy Lajos — Pomázi háziorvos.

Tomasevics Zorka — Szinkronrendező.

Tóth Ferenc — Helytörténész, Pomázért kitüntetett.

Turcsány Péter (Budapest, 1951. március 7. -) — Könyvkiadó, költő, író, esszéíró, a Kráter Műhely Egyesület elnöke, a Polisz folyóirat szerkesztője, Wass Albert hagyatékának gondozója.

Vujicsics Tihamér (Pomáz, 1929. február 23. — Damaszkusz, Szíria, 1975. augusztus 19-20.) — Zeneszerző, népzenekutató. Szülőházán (Plébánia u. 2.) portréjával díszített emléktábla őrzi emlékét.

2. 23. 2. Híres látogatók Pomázon

Pálóczi Horváth Ádám — 1783-ban gr. Teleki József pomázi birtokán földmérőként dolgozott. A Pest Megyei Levéltár, a Kiscelli Múzeum és az Országos Széchényi Könyvtár őrzi Pomázon készített szép kivitelű térképeit (pl. Pomáz, Budakalász, Nagykovácsi). Magyar György gazdatiszt révén itt került kapcsolatba Federspiel német hadnaggyal s vele a szabadkőműves mozgalommal.

Petőfi Sándor — 1845. szeptember 23-án Vahot Imrével és Vachott Sándorral megmászta a Kőhegyet. Teleki grófi jószágigazgatójának, Aradai Károlynak a vendégei voltak. (A kőhegyi turistaház és a Petőfi emlékoszlop jelenleg Szentendre közigazgatási területéhez tartozik.) A helyi hagyomány szerint Petőfiék Pomázon az Iskola utcai ún. „hordós” házban töltötték az éjszakát. Hegyen ülök című versét az irodalom „Pest, 1845. október 16. — november 25.” keltezéssel jegyzi és borjádi látogatásához köti. A vers korábban keletkezhetett, mivel a Pesti Divatlap 1845. őszhó 2-án közölte (27. szám). Előbb nyomdába kellett kerülnie ahhoz, hogy október 2-án megjelenjen. Petőfi szeptember 23-án járt a Kőhegyen, ezért nagyobb a valószínűsége annak, hogy a kőhegyi kirándulás ihlette a verset.

Sir Roger Moore (2006. december 3.)

Teleki József gróf — 1825 után pomázi kastélyában írta a Hunyadiak koráról szóló művét. A Magyar Tudományos Akadémia elnöke volt.

Vujicsics D. Sztoján — 1933. május 15-én Pomázon született. Szülei Plébánia u. 2. sz. házában töltötte gyermekkorát. Itt gyerekeskedett testvére, Vujicsics Tihamér zeneszerző is. Édesapja, Vujicsics Dusán a szerb ortodox egyház budai püspökségének püspökhelyettese volt, haláláig Pomázon élt.

2. 24. Program-naptár — (hagyományos, évente ismétlődő) kulturális események, rendezvények

2. 24. 1. Hagományos városi rendezvények

Január 13. — Szerb Szilveszter (Szervező: Pomázi Szerb Kisebbségi Önkormányzat)

Január 22. — Magyar Kultúra Napja — rendezvénytársorozat (Szervező: PMHK, Teleki-Wattay Művészeti Iskola)

Január — február — Magyar Bál (Szervező: Magyar Vár Alapítvány, PMHK)

Január — február — Farsangi svábbál (Szervező: Pomázi Német Nemzetiségi Önkormányzat, Pomázi Német Kulturális Egyesület)

Február — Farsangi Jótékonyági Bál (Szervező: Teleki-Wattay Művészeti Iskola)

Február 12. — Megemlékezés 1956 pomázi áldozatairól, hőseiről (Szervező: Polgármesteri Hivatal)

Február 25. — Megemlékezés a kommunizmus áldozatairól (Szervező: Polgármesteri Hivatal)

Március 12. — Megemlékezés a Pomázi kitépített német ajkú 1032 állampolgárról — koszorúzás, emlékműsorok (Szervező: Pomázi Német Nemzetiségi Önkormányzat, Pomázi Német Kulturális Egyesület)

Március 14. — Az 1948-49-es forradalom és szabadságharc emlékére rendezett fáklyás felvonulás. (Szervező: PMHK)

Március 15. — Az 1948-49-es forradalom és szabadságharc emlékére rendezett városi ünnepség. (Szervező: Pomáz Kht. és PMHK), Petőfi emléktúra a Kőhegyre.

- Március** — Városi Pedagógiai Napok (Szervező: VIESZ)
- Április** — Országos Tekerős Találkozó (Szervező: Teleki-Wattay Művészeti Iskola)
- Április** — Regionális Kórustalálkozó (Szervező: Testvérmúzsák Alapítvány)
- Május 6.** — Szerb Ortodox Szent György nap (Szervező: Pomázi Szerb Kisebbségi Önkormányzat)
- Május** — Mátyás Jótékonyági Gála (Szervező: Mátyás Király Általános Iskola)
- Május** — Pomázi Lovas Majális a Magyar Vár Táborban (Szervező: Magyar Vár Alapítvány)
- Május** — Dunakanyari Nemzetiségi Fesztivál — énekarok, táncgyűttek, zenekarok találkozója (Szervező: Pomázi Német Nemzetiségi Önkormányzat, Német Nemzetiségi Kulturális Egyesület)
- Június — augusztus** — Nyári népművészeti, magyarságismereti alkotótáborok, szabadegyetem a Magyar Vár Táborban (Szervező: Magyar Vár Alapítvány)
- Június — augusztus** — Zenés esték a Teleki kastélyban rendezvénysorozat hagyományának felelevenítése (Szervező: városi intézmények közreműködésével)
- Július 21.** — Nyári napfordulós ünnepség a Klisznán (Szervező: Honalapítási Egyesület, Magyar Vár Alapítvány)
- Augusztus 20.** — Szent István napi rendezvények (búcsús forgatag, városi ünnepség, tűzijáték) (Szervező: Pomáz Kht. és PMHK)
- Augusztus 19 v. 20.** — Sváb batyus bál (Szervező: Pomázi Német Kisebbségi Önkormányzat, Német Nemzetiségi Kulturális Egyesület)
- Szeptember 20-22.** — Pomázi Kertbarátok Porpáczy Aladár Kertbarát Klubja terménybemutató kiállítása (Szervező: PMHK)
- Szeptember 23.** — Pomáz Város Napja. 2000 óta évente megrendezésre kerülő egész napos rendezvény kicsiknek és nagyoknak (sátras sütés-főzés, főzőverseny, gyermekprogramok, színpadi zenés, táncos produkciók a város általános iskoláinak, óvodáinak, táncsoportjainak fellépésével, esti nagyszínpadi produkcióval, tűzijátékkal). Részen már ma is megvalósulva jövőbeni cél a program Pomáz Város Hete léptékűvé válásának megalapozása, egész hetes sokszínű programsorozattal, és egy egész hétvégére szóló zenés-táncos mulatsággal, vásári forgataggal, szüreti és/vagy nemzetiségi felvonulással, kastélykerti „utcabál”-l. (Szervező: Pomáz Kht. és PMHK)
- Október 13.** — Szerb Nap (Szervező: Pomázi Szerb Kisebbségi Önkormányzat)
- Október 23.** — Az 1956-os forradalom emlékének méltó megőrzése (városi ünnepség az 1956-os emlékműnél, koszorúzás az 1956-os emlékfalnál a Városháza előtt, koszorúzás a temetőben az 1956-os események pomázi áldozatainak/hőseinek sírjánál). (Szervező: Pomáz Kht. és PMHK)
- November** — Könyvszüret (Szervező: Magyar Vár Alapítvány, PMHK)
- November** — Jótékonyági Hangverseny a Református Templomban (Szervező: Teleki-Wattay Művészeti Iskola)
- November** — Országos Szaxofonverseny (háromévente, legközelebb 2010-ben) (Szervező: Teleki-Wattay Művészeti Iskola)
- November 25.** — Katalin Bál (Szervező: Mátyás Király Általános Iskola)
- December 5.** — Mikulásváró (Szervező: PMHK és Pomáz Kht.)
- Decembéri Karácsonyi Vásár** (december 2. és/vagy 3. szombatján) — Adventi vásár és ünnepség a Piac téren (disznóvágás, gesztenyesütés, forraltbor, helyi kézművesek kirakodó-vására, karácsonyi köszöntő, városi karácsonyfa-állítás, díszítés, beszélgetés, együttlét). (Szervező: Pomáz Kht. és PMHK)
- December** — Karácsonyi koncertek (Szervező: Teleki-Wattay Művészeti Iskola)
- December** — Jótékonyági Est, Luca Napi Vásár (Szervező: Sashegyi Sándor Általános Iskola, Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola)
- December 21.** — Téli napfordulós ünnepség a Klisznán (Szervező: Honalapítási Egyesület, Magyar Vár Alapítvány)
- Adventi és Éjfél Hangverseny** — Karácsony és Újév tiszteletére rendezett hangversenyek (Szervező: Teleki-Wattay Művészeti Iskola)

2. 24. 2. Hagományos intézményi rendezvények

- Február 2.** — Vizi Élőlények Világnapja (Szervező: Mátyás Király Általános Iskola)
- Február 6.** — Nemzetközi Energiatakarékossági Nap (Szervező: Mátyás Király Általános Iskola)
- Február** — Farsang (Szervező: Sashegyi Sándor Általános Iskola, Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola)

Február 25. — Megemlékezés a kommunista diktatúra áldozatairól (Szervező: Sashegyi Sándor Általános Iskola, Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola)

Március 15. — Iskolai megemlékezés a nemzeti ünnep alkalmából (Szervező: minden iskola)

Március 18. — Víz Világnapja (Szervező: Mátyás Király Általános Iskola)

Március — Húsvéti Játsház (Szervező: Sashegyi Sándor Általános Iskola, Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola)

Március — Nemzetiségi Napok (Szervező: Német Nemzetiségi Általános Iskola)

Április 7. — Egészség Világnapja (Szervező: Mátyás Király Általános Iskola)

Április — Óvodás Játsház — a leendő elsősoőknek (Szervező: Sashegyi Sándor Általános Iskola, Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola)

Április 11. — Költészet Napja (Szervező: Sashegyi Sándor Általános Iskola, Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola, illetve PMHK)

Április 11-12. — Teleki-Wattay Művészeti Napok (Szervező: Teleki-Wattay Művészeti Iskola)

Április 22. — Föld Napja (Szervező: Mátyás Király Általános Iskola, Sashegyi Sándor Általános Iskola, Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola)

Május 1. — Majális (Szervező: PMHK)

Május 16. — Mátyás Napok (Szervező: Mátyás Király Általános Iskola)

Május — Sashegyi Napok (Szervező: Sashegyi Sándor Általános Iskola)

Május — Beniczky Napok (Szervező: Német Nemzetiségi Általános Iskola)

Május 19. — Madarak és Fák Napja (Szervező: Mátyás Király Általános Iskola)

Május utolsó vasárnapja — Gyermeknap (Szervező: PMHK)

Május 30. — Dohányzás-ellenes Nap (Szervező: Mátyás Király Általános Iskola)

Június 5. — Környezetvédelmi Világnap (Szervező: Mátyás Király Általános Iskola)

Június — Nemzetközi Gyermeknap (Szervező: Mátyás Király Általános Iskola, Sashegyi Sándor Általános Iskola, Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola)

Június — Múzeumi Nap (Szervező: Sashegyi Sándor Általános Iskola, Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola)

Június — Ballagás (Szervező: minden iskola)

Június — Évzáró ünnepség (Szervező: helyi közoktatási intézmények)

Június — Nyári Művészeti Tábor (Szervező: Teleki-Wattay Művészeti Iskola)

Június — Óvodai Nemzetiségi Hét (Szervező: Mesevölgyi és Mesedombi Óvoda)

Június — Meseovik Napja (Szervező: Mesevölgyi és Mesedombi Óvoda)

Június — Somodi László Képzőművészeti Szabadiskola képzőművészeti alkotótábor (Szervező: PMHK)

Június — A Pomázi Művészek Társasága alkotótábor (Szervező: PMHK)

Június — **augusztus** — Nyári táborok (Szervező: helyi közoktatási intézmények, illetve PMHK)

Június-augusztus — 2x5 hetes Nyári élet a Meseovikban (Szervező: Mesevölgyi és Mesedombi Óvoda)

Július — Szerb tábor (Pomáz/Palics) (Szervező: Mesevölgyi és Mesedombi Óvoda)

Szeptember — Mogyoró hegy — őszi kirándulás (Szervező: Mesevölgyi és Mesedombi Óvoda)

Szeptember 21. — Autómentes Világnap (Szervező: Mátyás Király Általános Iskola)

Szeptember 23. — Sashegyi Sándor Helytörténeti Vetélkedő (Szervező: PMHK)

Szeptember — Őszi túra (Szervező: Sashegyi Sándor Általános Iskola, Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola)

Október 3. — Állatok Világnapja (Szervező: Mátyás Király Általános Iskola)

Október 6. — Iskolai megemlékezés az aradi vértanúkról (Szervező: helyi közoktatási intézmények)

Október — Betakarítási ünnep (Szervező: Német Nemzetiségi Általános Iskola)

Október 15. — Nemzetközi Gyaloglónap (Szervező: Mátyás Király Általános Iskola)

Október 23. — Iskolai megemlékezés a nemzeti ünnep alkalmából (Szervező: helyi közoktatási intézmények)

November — Területi Népdaléneklési Verseny (Szervező: Sashegyi Sándor Általános Iskola, Művészeti Szakközépiskola és Szakiskola)

November — Márton Napi lampionos felvonulás (Szervező: Német Nemzetiségi Általános Iskola, Pomázi Német Nemzetiségi Önkormányzat)

November 30. — András Napi Vásár (Szervező: Mátyás Király Általános Iskola)

December — Luca Napi Vásár (Szervező: Német Nemzetiségi Általános Iskola, Mesedombi Óvoda)

December — Iskolai karácsony (Szervező: helyi közoktatási intézmények)

2. 24. 3. Prioritások a programszervezésben

2008 — Wass Albert emlékévi (szobor, vagy emléktábla avatás), Hunyadi Mátyás (reneszánsz) emlékévi, (programok a róla elnevezett általános iskolával együttműködve), a Nyugat c. folyóirat indulásának 100. évfordulója (irodalmi vetélkedők, versmondó versenyek, szervezése, irodalmi pályázatok kiírása), Ásztai Csaba képzőművész 60. születésnapja, mely egybeesik a Magyar Kultúra Napjával (a művész életét feldolgozó könyv kiadása, díjátadás), 1988. augusztus 17-én adták át a HÉV-járatot, amely megteremtette a pomázi-pilisi turizmus lehetőségét Budapestről, ennek kapcsán ünnepi túra szervezése, Árpád vezér évfordulója (zarándokhely avatás), a pálos rend hivatalos szerzetesrenddé nyilvánításának 700 éves évfordulója (pálosok a Pilisben), a Biblia éve, 870 éves Pomáz, 970 éve halt meg Szent István.

2009 — Kazinczy Ferenc emlékévi

2010 — Erkel Ferenc emlékévi

2011 —

2012 — Gertrúd királynő halálának 800. évfordulója (Romkerttel és esetleg szabadtéri színpaddal ellátott új városi park átadása a Kliszában)

Részletes és adott állapotában teljes program-naptár a koncepció „végleges” formájának elnyerése után jöhet létre. Az eseményekhez szükséges infrastruktúra beszerzésével a jövőben elérhetővé válik a pomázi önkormányzat, a Művelődési Ház, az intézmények, a civil szervezetek és a város valamennyi kulturális szereplője által szervezett programok méltó lebonyolítása, egyúttal elérhetővé válik a helyi civil szervezetek által nem Pomázon megrendezett eseményeknek a településen történő lebonyolítása is. (Stratégiai Ütemterv 36., 42. pont)

3. Finanszírozás, kapacitás

A forrásoknak a feladatokhoz rendelése. Rendszeres, illetve egyes aktuális feladatokhoz rendelt források megjelölésével. Szükség esetén évente aktualizálható a rendelkezésre álló források, illetve a prioritások tükrében. Alapvető cél a feladatfinanszírozás elvének érvényesítése, az állandóság, a kiszámíthatóság, a város kulturális életének és értékeinek határozott, kvalitatív és innovatív szemléletű rendszerezése, újrateemtése, mecenatúrája.

3. 1. Állami forrás

Normatív támogatás — A Magyar Köztársaság éves elfogadott költségvetése alapján támogatja a települési kulturális tevékenységeket az alapító okiratuk alapján feladatot vállalt intézmények költségvetésében.

3. 2. Önkormányzati forrás — kulturális támogatási alap létrehozása, forrás-elkülönítés

Bizottsági keretek — Kulturális Bizottság kerete a civil kulturális kezdeményezések támogatására, Ifjúsági, Idegenforgalmi és Sport Bizottság bizottsági kerete a civil turisztikai, ifjúsági, környezetvédelmi és sportkezdeményezések támogatására. A bizottságok, valamint Pomáz Város Önkormányzata minden év tavaszán pályázati füzetben, illetve Pomáz Város hivatalos Honlapján hozza nyilvánosságra az általa meghirdetett pályázatokat, melyben meghatározza a bizottsághoz benyújtandó pályamunkák témáját, terjedelmét, a pályázók körét, a nyertes pályázatok díjait. (Stratégiai Ütemterv 9. pont)

Önkormányzati Kulturális Támogatási Alap — A támogatási alap létrehozása költségvetési forrás elkülönítése révén valósulna meg az éves költségvetésben rögzítve, az önkormányzat likviditásának függvényében a koncepció stratégiai projektjeinek és operatív feladatainak megvalósításához. Az önkormányzat a feladatok koordinációját, a szakmai előkészítést, illetve a források célirányos felhasználásának ellenőrzését a Pomáz Tájékoztatási, Információs és Koordinációs Kht. hatáskörébe utalja. A Kulturális Alap létrehozásakor koncepcionálisan meghatározza a források felhasználásának arányait és alapelveit a közművelődési, közgyűjteményi, a művészeti, a sport, az idegenforgalmi-turisztikai, a kiadói tevékenységek, valamint a testvérkapcsolatok ápolásának tekintetében. (Stratégiai Ütemterv 5. pont)

3. 3. Pályázati források — kistérségi, megyei, állami, uniós, egyéb

A pályázati források feltérképezése és a pályázati anyagok elkészítése pályázatkezelő/pályázati referens révén. Az önkormányzat állományában van erre a feladatra alkalmas személy, így a megfelelő potenciális pályázati források feltérképezése, bizonyos pályázati anyagok, tervek elkészítése már folyamatban van. Abban a sajátos helyzetben is meg kell próbálni pályázat útján forrásokat bevonni a fejlesztésekbe, hogy a település uniós forrásai a Közép-Magyarországi Régió részeként — a fejlett Budapesttel egy régióban — a meghatározó területeken a nullára csökkentek.

3. 4. Egyéb források — magántőke bevonás, alapítványok, kulturális vállalkozások

Az üzleti és a civil szféra bevonása a kulturális „iparág” finanszírozásába. A Pomázi Zenekastély Kht. öfenntartó kulturális vállalkozássá való fejlesztése. A helyi kulturális alapítványok mecenatúrája mellett a településen kívüli kulturális alapítványokkal is szükséges különböző szintű kapcsolatrendszer kialakítása. Szükséges továbbá a településen működő, vagy ahhoz kötődő üzleti élet szereplőinek bevonása a finanszírozásba a partnerkapcsolatok, marketing és PR elemek erősítése, illetve együttműködési megállapodások révén. (Stratégiai Ütemterv 34. pont)

Forrásjegyzék

- A kulturális statisztika módszertana és fogalmai*, Statisztikai Módszertani Füzetek, 45, Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 2005.
- A párbeszédben álló város*, Gyakorlati útmutató a társadalmi részvétellel történő településszervezéshez, Metropolisz Műhely, A Studio Metropolitana Urbanisztikai Kutató Központ kiadványsorozata, Budapest, 2002.
- Az anyagban említett személyek, együttesek, zenekarok honlapjai, művészeti, történelmi, turisztikai és egyéb adatbázisok, keresőbázisok, lexikonok, monográfiák
- BEKE Pál, *Mindannyiunk művelődési otthona*, Községi művelődési szöveggyűjtemény, Kráter, Pomáz, 2005
- Dunakanyar-Pilis Fejlesztési Koncepció*, Megrendelő: Pilisi és Dunakanyari Önkormányzatok Területfejlesztési Társulása, Ecorys Magyarország Kft. (EMC), Budapest, 2005
- SZILÁRDFI Zoltán – JUHÁSZ István, *Egy pomázi iparművész képes feljegyzései, Szilárdfyne Szalai Margit, 1902 – 1989*, Pomáz Város Önkormányzata, Pomáz, 2001
- FELKAI László, *A kultuszminiszter: gróf Apponyi Albert*, Új Pedagógiai Szemle, 1999/07-08.
- J. Czolk – G. Melcer, *Pomázi templomok – Egy képeskrónika, Kirchen in Pomaz – Eine Bilderchronik*, h.n., é.n.
- Kulturális Kerekasztal dokumentumai, 2007
- KÓSA Anikó, *Pályázat a Pomázi Művelődési Ház és Könyvtár Intézményvezetői megbízására*, 2007
- LOSONCI Miklós, *Pomáztól Párizsig – Oltvainé Dancsó Ilona festészete*, Pomázi Nagyközségi Tanács, 1987
- Milleniumi Kalendárium, rendezvények a Kevély-hegy lábánál, 2000 – 2001*, Kalászi Faluház Kht., é.n.
- ...mi mégis tovább élünk! ...doch lebt man weiter!* PLANK Antal által összegyűjtött feljegyzések, dokumentumok felhasználásával (Szerkesztő: SZLÁVIKNE KATONA Mária), Német Kisebbségi Önkormányzat, Pomáz, 2006
- Természeti kincseink, történelmünk, kulturális örökségünk*, Pomáz, 2001. (Szerk.: LASZLOVSZKY József (főszerkesztő), BORBÉLYNÉ RADICS Ibolya, KÖNCZÖL Dánielné)
- Pomázi Polgár lapszámai, 2000 – 2007
- Pomáz Nagyközség Városá Nyilvánításának Kezdeményezése*, Pomáz, 2000
- Pomáz nevelési-oktatási intézményeinek Pedagógiai Programjai
- Pomáz Város Esélyegyenlőségi Programja*, 2007
- Pomáz Város Közoktatási Esélyegyenlőségi Programja*, 2007
- Pomáz Város Kulturális és Közművelődési Koncepciója, 2001* (Szerk.: SZABÓ Károly szociológus, művelődéskutató újságíró, média-szakember)
- TÓTH Ferenc, *Pomáz történetének forrásai, fejezetek a község életéből a XX. század első feléig*, Pomáz Nagyközség Önkormányzata, 1994
- TÓTH Ferenc, *Pomáz történetének forrásai, II. fejezetek a község életéből a XIX. század közepétől a XX. század közepéig*, Pomáz Város Önkormányzata, 2001
- TÓTH Ferenc, *Pomáz történetének forrásai, III. Pomázi Polgár 1992 – 2001 Repertórium*, Pomáz Város Önkormányzata, 2002
- Pomaz.lap.hu, www.pomaz.lap.hu
- Pomáz Város Honlapja, www.pomaz.hu
- VICSI László, *Pomáz Város Polgármesterének 2006-2010 évekre vonatkozó Gazdasági Programja*, Pomáz, 2007